№ 23. ПЯТНИЦА, 18 МАРТА. 1860. PIĄTEK, 18 MARCA.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія плотится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 12 Марта.

Государь Императоръ Высочайше соизволилъ повелѣть: 1) Правое крыло Кавказской Линіи именовать впредь Кубанскою Областью. 2) Лѣвое крыло Кавказской Линіи именовать впредь Терскою Областью. 3) Все пространство, находящееся къ сѣверу отъ главнаго хребта Кавказскихъ Горъ заключающее въ себѣ, какъ означенныя двѣ области, Терскую и Кубанскую, такъ и Ставропольскую губернію, именовать впредъ Сѣвернымъ Кавказомъ.

— Чрезвычайному посланнику и полномочному министру при дворѣ его величества короля неаполитанскаго, тайному совѣтнику *Кокошкину*, (15-го Февраля) Всемилостивѣйше повелѣно быть чрезвычайнымъ посланникомъ и полномочнымъ министромъ при дворѣ его величества короля саксонскаго и при его высочествѣ герцогѣ альтенбургскомъ.

—

Г. министръ государственныхъ имуществъ донесъ правительствующему сенату, что представленіе его, г. министра, о пріостановленіи водворенія евреевъ на казенныхъ земляхъ западныхъ губерній, по положенію главнаго комитета объ устройствѣ евреевъ, въ 22-й день октября 1859 г. удостоено Высочайшаго утвержденія, съ тѣмъ, чтобы на будущее время предоставить евреямъ селиться на земляхъ, отведенныхъ для сего въ новороссійскихъ губерніяхъ, а также на земляхъ владѣльческихъ или собственныхъ и на земляхъ своихъ единовѣрцевъ, въ губерніяхъ, для постоянной ихъ осѣдлости назначенныхъ.

— Государственный совѣтъ, Высочайше утвержденнымъ 28-го декабря 1859 года, мнѣніемъ своимъ положилъ: 1) „Въ участкахъ, отправляющихъ рекрутскую повинность по очередямъ семействъ, при раздѣлѣ многорабочаго семейства на два или болѣе, прежняя рекрутская послуга можетъ быть сохранена остающейся на прежнемъ мѣстѣ части семейства, если часть сія по числу ревизскихъ душъ мужескаго пола составляетъ большую половину всей семьи, и если общество участка признаетъ оставленіе за нею послуги нужнымъ. 2) Сіе правило наблюдается въ означенныхъ (п. 1) участкахъ и въ случаѣ перечисленія нѣкоторыхъ членовъ семьи въ другіе участки или званія; и 3) при перечисленіи членовъ семействъ въ другіе участки и званія наблюдаются сверхъ-сего, относительно рекрутской повинности, правила 98-й статьи устава рекрутскаго; а статья 74-го сего устава, о томъ, что при раздѣлѣ семейства въ каждой части его должно быть неменѣе трехъ работниковъ, къ дѣламъ сего рода не относится.“

2) „Когда вслѣдствіе семейнаго раздѣла должна уничтожиться прежняя рекрутская послуга семейства, то раздѣлъ дозволяется не иначе, какъ при согласіи на оный старшихъ членовъ всѣхъ частей семьи.“

3) „Въ участкахъ, отправляющихъ рекрутскую повинность по жеребьевому порядку, при опредѣленіи правъ на изъятія отъ призывовъ къ жеребью по семейному положенію (Св. Зак. изд. 1857 года Т. IV Уст. Рекр. ст. 814, § 2. 906, 1030, § 2, п. 1, 2, 7, 8, 1,114, п. 1—5),—состоящіе въ семействахъ незаконнорожденные считаются наравнѣ съ прочими членами семьи, примѣняясь къ правиламъ о пріемышахъ, если только сіи незаконнорожденные приписаны къ семейству установленнымъ порядкомъ, были воспитаны въ немъ и участвуютъ

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 12 marca.

Cesarz Jego Mość Najwyżéj rozkazać raczył: 1) Prawe skrzydło linii Kaukazkiéj nadal nazywać Obwodem Kubańskim. 2) Lewe skrzydło linii Kaukazkiéj nazywać nadal Obwodem Terskim. 3) Całą przestrzeń, znajduiącą się na północy głównego grzbietu gór Kaukazkich i obeimującą tak pomienione dwa obwody—Terski i Kubański, jako też gubernję Stawropolską, nazywać odtąd Kaukazem północnym.

— Posłowi nadzwyczajnemu i pełnomocnemu ministrowi na dworze króla neapolitańskiego, radzcy tajnemu *Kokoszkinowi* (15-go lutego) Najłaskawiéj rozkazano być posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym na dworze króla Saskiego i przy jego wysokości księciu altenburskim.

—

P. Minister dóbr państwa doniósł rządzącemu senatowi, że przełożenie tegoż p. ministra względem wstrzymania osiedlania żydów na ziemiach skarbowych gubernij zachodnich, po nastałém postanowieniu głównego komitetu o urządzeniu żydów, 22 października 1859 r. zostało Najwyżéj zatwierdzone, stanowiąc, iżby na przyszłość zostawiono było żydom osiedlać się na ziemiach wyznaczonych na ten cel w gubernjach noworossyjskich, tudzież na ziemiach obywatelskich lub własnych i na ziemiach swoich współwyznawców w gubernjach, na stałe ich zamieszkanie wyznaczonych.

— Rada państwa, przez opinią swoją Najwyżéj utwierdzoną 28 grudnia 1859 roku, postanowiła: 1) „W uczą̨stkach, odbywaiących powinność rekrucką koleją familij, przy rozdzieleniu się familji licznéj na dwie lub więcéj, uprzednia posługa rekrucka może być zachowaną przy téj części familji, która na uprzedniém miejscu pozostaje, jeżeli ta część co do liczby dusz rewizyjnych płci męzkiéj stanowi większą połowę całéj familji, i jeżeli gmina uczą̨stku uzna pozostawienie przy niéj posługi za rzecz potrzebną. 2) Prawidło to ma być też zachowywane w pomienionych (p. 1) uczą̨stkach w razie przejścia niektórych członków familji do innych uczą̨stków lub stanów; i 3) Przy przejściu członków familji do innych uczą̨stków i stanów przestrzegać nadto, co do powinności rekruckiéj, prawidła w 98 art. ustawy rekruckiéj wyłożone; artykuł zaś 74-ty téj ustawy, stanowiący, że przy podziale familji w każdéj jéj części powinno być najmniéj trzech robotników, do kategorji tego rodzaju wcale się nie odnosi.“

2) „Jeżeli w skutek rozdziału familijnego musi być zniesiona uprzednia posługa rekrucka familji, rozdział dozwala się nieinaczéj, jak za zgodą na takowy starszych członków wszystkich części familji.“

3) „W uczą̨stkach odbywających powinność rekrucką podług losu, przy stanowieniu prawa do wyłączenia od wzywania do losu ze stanu familji (Zb. Pr. ed. 1857 roku T. IV Ust. Rekr. art. 814, § 2, 906, 907, 1030, § 2, p. 1, 2, 7, 8, 1,114, p. 1—5), znajdujący się w familjach nieprawego urodzenia liczą się zarówno z innymi członkami familji, stosując się do prawideł o wychowankach, jeżeli tylko ci nieprawego urodzenia przypisani są do familji porządkiem ustanowionym, zostali w niéj wychowani i uczęstniczą razem ze wszystkiemi współczłonkami familji,

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе.)

Но вотъ одинъ изъ самыхъ достопримѣчательныхъ Виленскихъ памятниковъ, котораго слѣды устояли противу усилій все истребляющаго времени. Его невидно съ улицы.—Его закрываетъ отдѣленіе отеля Нишковскаго, какъ будто случай пришелъ на помощь прохожимъ, чтобы не возбудить въ нихъ невольной грусти при взглядѣ на жалкое состояніе того, что было столь дорого для многихъ.—Это остатки древнѣйшаго храма въ Вильнѣ, развалины Пятницкой церкви.

На мѣстѣ гдѣ въ глубокой древности находился храмъ Рагутиса (Литовскаго Бахуса), Ольгердъ позволилъ супругѣ своей построить Православную церковь. Историки не могутъ между собою согласиться, которой изъ женъ Ольгерда Маріи, или Юліяніи, приписать сооруженіе этой церкви.—По свидѣтельству Лодзяты время основанія ея относится къ 1331 году. Въ такомъ случаѣ не было бы сомнѣнія, что она обязана сооруженіемъ великой княгинѣ Маріѣ, княжнѣ Витебской; потому что княжна Тверская Юліянія Александровна вышла за Ольгерда уже въ 1349 году. Церковь построена была во имя св. Мученицы Парасцевіи. Литовцы называли ее Пятіонкою, отъ жрецовъ Рагутиса именуемыхъ Пятіонники. Ягайло при вступленіи своемъ на великокняжескій престолъ подарилъ ей колоколъ на которомъ была славянская надпись свидѣтельствующая, что колоколъ подаренъ великимъ княземъ Яковомъ Андреевичемъ и матерью его Юліяніею.—Въ послѣдствіи времени этотъ колоколъ будучи поврежденъ во время пожара вошелъ въ составъ другаго колокола отлитого для костела при Доминиканскомъ монастырѣ въ Трокахъ. Въ этой церкви въ 1705 году императоръ Петръ великій былъ воспріемникомъ отъ купели при св. Крещеніи любимца своего Африканца Ганнибала, дѣда по матери знаменитаго поэта А. С. Пушкина.—Въ этой же церкви, послѣ пораженія Шведовъ, Петръ великій присутствовалъ при служеніи благодарственнаго молебствія, и оставилъ въ ней Шведское знамя.—Мѣсто передъ Пятницкою церковью было вначалѣ открытое. Домъ закрывающій нынѣ оставшіяся стѣны построенъ уже послѣ упадка ея.—Причину разрушенія этой церкви приписываютъ нѣкоторые пожару. Правда что пожары возникавшіе въ Вильнѣ въ 1706, 1715, 1737, 1741, а особливо въ 1748 и 1749 годахъ ужаснымъ образомъ опустошили городъ. О Пятницкой церкви историки говорятъ утвердительно, что она сгорѣла до тла въ 1748 году. Но вѣроятно послѣ этого пожара она была возобновлена, потому что на стѣнахъ уцѣлѣвшихъ по нынѣ во все невидно слѣдовъ огня, даже въ окнахъ до сихъ поръ остались деревянныя рамы, которыя немогли бы устоять противу дѣйствія такого огня, какой опустошилъ Вильно въ 1748 году. Наконецъ есть явный слѣдъ въ письменныхъ свидѣтельствахъ, что она существовала до 1796 года. Съ тѣхъ поръ не будучи поддерживаема, она часъ отъ часу приходила въ большій упадокъ, а теперь представляетъ самый жалкій видъ. Оставшіяся однѣ ея стѣны безъ крыши, дверей и оконъ, принадлежатъ къ сосѣдственному дому, который отдается въ арендное содержаніе разнымъ лицамъ, и въ настоящее время находится во владѣніи сапожнаго мастера Голембіовскаго. Не удивительно что арендаторы не въ состояніи будучи поддерживать остатковъ святыни, не приносящихъ имъ никакой матеріяльной выгоды, бросили ее на произволъ стихій и смотрятъ равнодушно на ея запустѣніе.

Правда, что теперь въ Вильнѣ находится достаточное число православныхъ церквей въ сравненіи съ народонаселеніемъ этого исповѣданія: два монастыря, соборъ, церкви Благовѣщенія, св. Андрея Первозвваннаго, св. Николая, къ томужъ домашняя церковь высокопреосвященнаго митрополита Литовскаго и Виленскаго, наконецъ обширная, прекрасная и теплая церковь въ домѣ занимаемомъ г. военнымъ губернаторомъ, въ которой также богослуженіе совершается съ отличною акуратностію и благолѣпіемъ. А потому православные жители Вильна имѣютъ довольно средствъ для полнаго удовлетворенія требованій душъ своихъ; а возобновленіе новаго прихода, въ матеріяльномъ отношеніи, составляло бы тягость для здѣшняго духовнаго управленія, при тѣхъ средствахъ, кои въ настоящее время находятся въ его распоряженіи. Но во всякомъ случаѣ запустѣніе, и даже можно сказать посрамленіе, того мѣста, гдѣ въ продолженіи нѣсколькихъ вѣковъ приносима была безкровная жертва — святая святымъ; гдѣ низводимо было благословеніе неба на молящихся, гдѣ возсылаемы были молитвы о упокоеніи душъ отшедшихъ въ вѣчность отцевъ и братій по вѣрѣ;— это запустѣніе, говорю, должно пасть тяжкимъ бременемъ на сердца духовныхъ ихъ потомковъ, и возбудить въ нихъ благородное, угодное небесамъ стремленіе къ тому, чтобы воздвигнуть изъ развалинъ и освятить то зданіе, для поддержанія и украшенія котораго благочестивые предки наши несли посильную лѣпту изъ своего достоянія, берегли и лѣлѣяли эту святыню.

Высота оставшихся стѣнъ простирается до 15 футовъ, длина церкви 23 аршина. До сихъ поръ видны углубленія въ восточной сторонѣ стѣны, гдѣ находился престолъ.

За домомъ Гурклейта находится домъ принадлежавшій въ началѣ настоящаго столѣтія Кришкѣвичу. Въ этомъ домѣ содержалъ болѣе 30 лѣтъ трактиръ Новицкій. Это былъ періодъ истиннаго благодѣянія для тѣхъ, кои не въ состояніи были содержать кухни у себя дома.—Каждый день съ 12-ти до 4-хъ часовъ по полудни и позже, можно было найти у него вкусный обѣдъ по самой умѣренной цѣнѣ; (15 коп. за порцію), къ ужину собирались съ 9-ти часовъ вечера.—Посѣтители этого трактира имѣли право пользоваться каждый годъ безплатно угощеніемъ въ сочельникъ предъ Р. Х. а въ продолженіи святой недѣли пасхою. (Święcone).

Слѣдующій затѣмъ прекрасный трехъ-этажный домъ, отличающійся красивою постройкою, вкусомъ и удобствомъ въ помѣщеніяхъ свидѣтельствуетъ о благословеніи божіемъ постоянно вѣнчающемъ успѣхами добросовѣстный трудъ, прилежаніе, и безукоризненный образъ жизни. Хозяиномъ его былъ серебрянныхъ дѣлъ мастеръ Вагнеръ, жена его была модисткою.—Оба,

вмѣстѣ со всѣми односемьянами, въ отправленіи лежащихъ на семействѣ повинностей и въ доставленіи принадлежащимъ къ оному средствъ содержанія.“

4) „Дарованное государственнымъ крестьянамъ по силѣ примѣчанія къ ст. 527-й устава рекрутскаго (Св. Зак. изд. 1857 г. Т. IV) право передавать въ казну квитанціи, выданныя имъ за ратниковъ бывшаго государственнаго подвижнаго ополченія, распространяется и на пріобрѣтателей ратническихъ квитанцій изъ прочихъ сословій свободнаго состоянія.“

„5) Если незаконно-отданный обществомъ въ рекруты изъявитъ желаніе остаться на службѣ до истеченія общаго срока, для солдатъ положеннаго, или умретъ на службѣ, или безъ вѣсти пропадетъ и по публикаціи не отыщется; то другой рекрутъ вмѣсто его не требуется, но съ общества, незаконно его отдавшаго, взыскивается сто пятьдесятъ рублей серебромъ, и деньги сіи вручаются: когда незаконно-отданный состоитъ на лицо—ему самому, а когда онъ умеръ, или безъ вѣсти пропалъ—его семейству.“

—

Въ *Экономическомъ Указателѣ* сообщаютъ:

— Говорятъ, что скоро будутъ обнародованы новыя правила о продажѣ *лѣса* изъ казенныхъ дачъ. Безучетная продажа будетъ принята въ основаніе, такъ что обязанности лѣсничихъ по контролю значительно облегчатся. Залогъ на торгахъ будетъ составлять 10%; тотчасъ по окончаніи торговъ вносится ⅓ стоимости, остальная сумма—по окончаніи операціи.

— Одною изъ самыхъ трудныхъ обязанностей своихъ мѣстные лѣсничіе считаютъ производство слѣдствій по множеству мелкихъ самовольныхъ *порубокъ*, неизбѣжныхъ при самомъ строгомъ надзорѣ. Теперь готовятся новыя постановленія, вслѣдствіе которыхъ лѣсничіе будутъ сами взыскивать штрафъ по порубкамъ не свыше 30 р., безъ предварительнаго изслѣдованія земскою полиціею. Показанія лѣсной стражи будутъ принимаемы за доказательство преступленія, если обвиняемый не опровергнетъ ихъ; въ настоящее время, лѣсной сторожъ долженъ, въ подтвержденіе своего обвиненія, представить свидѣтелей, что въ лѣсу почти никогда невозможно.

— Ремонтъ *Николаевской* желѣзной дороги отданъ на хозяйственномъ основаніи офицерамъ за 750,000 р. сер. въ годъ. Подрядная цѣна до сего времени была 1,050.000 р. въ годъ.

— Главному мѣстному начальству западныхъ губерній на дняхъ представлены три проэкта учрежденія въ городахъ *Кіевѣ, Житомірѣ* и *Каменцѣ-подольскомъ адресныхъ конторъ* и правилъ, для опредѣленія обязательныхъ отношеній между слугами и рабочими и ихъ хозяевами. Два изъ этихъ проэктовъ безусловно отвергнуты, а третій г. Бровинскаго, разсматривается.

Замѣчательно, что этимъ проэктомъ подвергаются адресному сбору не только всѣ люди ремесленные и приходящіе въ Кіевъ, Житоміръ и Каменец-подольскъ. для занятія ремеслами и промыслами, но и всѣ лица, постоянно и временно живущія въ этихъ городахъ, кромѣ состоящихъ въ государственной службѣ и духовенства. Изъ этого сбора 9000 р. сер. предположено употреблять на содержаніе адресной конторы.

Насъ радуетъ, что проэктъ о слугахъ и хозяевахъ, въ *Кіевѣ,* прежде принятія его, переданъ для разсмотрѣнія одному изъ профессоровъ юридическаго факультета, который какъ слышно, уже и приготовилъ свое мнѣніе; а въ числѣ депутатовъ по дѣлу о мощеніи города встрѣчаются лица изъ образованныхъ кіевскихъ обывателей.

---

w odbywaniu obowiązujących familję powinności i w dostarczaniu należącym do niéj środków utrzymania.“

4) „Nadane włościanom skarbowym mocą uwagi do art. 527-go ustawy rekruckiéj (Zb. Pr. ed. 1857 r. T. IV) prawo oddawania skarbowi kwietacij, wydanych im za milicjonistów byłego pospolitego ruszenia państwa, rozciąga się także na nabywców kwietacij milicyjnych z innych klass wolnego stanu.“

5) „Jeżeli nieprawnie oddany przez gminę w rekruty oświadczy życzenie pozostać w służbie do ukończenia terminu ogólnego, jaki dla żołnierzy jest ustanowiony, albo umrze zostając w służbie lub też zginie bez śladu i po ogłoszeniu o tém nie będzie odszukanym: tedy inny rekrut na jego miejsce nie ma być potrzebowany, atoli z gminy, która go oddała nieprawnie, uzyskuje się sto pięćdziesiąt rubli srebrem, i pieniądze te wręczają się: jeżeli nieprawnie oddany jest obecnym—jemu osobiście, jeżeli zaś umarł lub zginął bez śladu—jego familji.“

—

W *Przewodniku Ekonomicznym* czytamy:

Mówią, iż wkrótce będą ogłoszone nowe przepisy względem porządku przedawania drzewa z lasów skarbowych. Za zasadę ma być przyjęta przedaż, nieulegająca późniejszemu obrachowaniu, a zatém obowiązki leśniczych co do kontroli znacznie się ułatwią. Zastaw na targach będzie wymagany na 10 %; zaraz po skończonych targach wnosi się ⅓ wartości, pozostała zaś summa po skończonéj czynności.

— Za jeden z najtrudniejszych obowiązków swoich, leśniczowie miejscowi uważają odbywanie śledztw w bardzo licznych sprawach o drobne samowolne wyrąbania, nieuniknione przy najściślejszym dozorze. Obecnie gotują nowe przepisy, w skutek których leśniczowie będą sami naznaczać i uzyskiwać sztraf za samowolne wyrąbanie do wysokości 30 rubli, bez uprzedniego zbadania na miejscu przez policję ziemską. Dowodzenie straży leśnéj będzie przyjmowane za dowód wykroczenia, jeżeli czynionych sobie zarzutów obwiniony zbić nie potrafi; podług przepisów teraźniejszych, straż leśna powinna na poparcie swego obwinienia stawić świadków, co w lasach jest zazwyczaj niepodobieństwem.

— Reperacją i utrzymanie w porządku Mikołajewskiéj drogi żelaznéj, ekonomicznym sposobem, oddano dopiero oficerom za 750,000 rub. sr. na rok. Cena podradowa téj operacji, wynosiła dotychczas 1,050,000 rub. rocznie.

— Do głównéj zwierzchności miejscowéj gubernji zachodnich temi dniami nadeszły trzy projekta: o urządzeniu w Kijowie, Żytomierzu i Kamieńcu-Podolskim biur adressowych, czyli stręczeń, oraz przepisów regulujących stosunki pomiędzy sługami i robotnikami a ich gospodarzami. Dwa z tych projektów bezwarunkowo zostały odrzucone; trzeci zaś, p. Browińskiego, wzięto do rozpatrzenia.

Projekt ten doradza, iżby poborowi adressowemu ulegali nie tylko rzemieślnicy i przybywający do Kijowa, Żytomierza i Kamieńca-Podolskiego w celu zajmowania się rzemiosłem i przemysłem, ale też wszyscy stale i czasowie zamieszkujący w tych miastach, prócz duchownych i zostających w służbie skarbowéj. Z tego poboru 9,000 rubli, zamierzono używać na utrzymanie biura stręczeń.

Radzi jesteśmy, że projekt o sługach i gospodarzach w Kijowie, oddano naprzód do rozpatrzenia jednemu z professorów fakultetu prawnego, który miał już jakoby przygotować swe o nim zdanie, i że w liczbie deputatów w rzeczy wybrukowania miasta dają się widzieć osoby, należące do światłych obywateli miasta Kijowa.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Wracając do wielkiego dziejowego wypadku złączenia Włoch środkowych z Piemontem, pośpieszamy donieść czytelnikom naszym, jaką uroczystością rząd Wiktora Emmanuela otoczyć go postanowił. Przed dworcem kolei żelaznéj władze miejskie, dowódzca gwardji narodowéj i większość mieszkańców Turynu czekali na przybycie zwiastuna radośnéj nowiny. Za ukazaniem się dyktatora Farini, tysiące okrzyków go powitało, ogromny orszak w powozach i konno towarzyszył mu do hotelu Europy, w którym wcześnie przygotowano mu mieszkanie. Wzdłuż świątecznie ozdobionych ulic, przez które przejeżdżał, rozstawiona we dwa rzędy gwardja narodowa oddawała cześć wojskową. Zaledwie wysiadł, cała niemal ludność zebrała się pod jego oknami, młodzież uniwersytecka przy pozdrowieniu złożyła mu kwiaty. Tymczasem o 4-téj wszystko już było gotowe w pałacu królewskim; Wiktor Emmanuel na tronie, otoczony 25-ciu kawalerami orderu Zwiastowania, wszystkimi ministrami i ich jeneralnymi sekretarzami, ministrami dawnego gabinetu, całym swoim domem wojskowym; w obecności prezydenta i jeneralnego prokuratora sądu kassacyjnego, prezydenta i naczelników wydziałów rady stanu, i t. d. i t. d. Wysłuchał mowy p. Farini i dał wiadomą już odpowiedź. Poczém akt urzędowy złączenia ułożony przez hr. Cavour, proto-notarjusza korony, opatrzony został podpisem p. Farini i ministrów. W tejże chwili po wszystkich miastach głównych całego państwa złączenie powitane zostało 101-nym wystrzałami działowemi. Pogoda najświetniejsza sprzyjała uroczystości. Za dni kilka przybędzie do Turynu baron Ricasoli i czyn złączenia Toskanji z Piemontem odbędzie się w tym samym porządku.

O skutkach, jakie sprowadzić może przyjęcie przez Wiktora Emmanuela Włoch środkowych, dziennik „Ruski Inwalid“ czyni następne bardzo trafne uwagi: „Kamień choćby najwyżéj rzucony w górę, mocą prawa ciężkości koniecznie spaść musi na ziemię. Wszystkie dokonywające się teraz wypadki we Włoszech były kamieniem, ciśniętym w górę przez politykę wiedeńskiego gabinetu, kiedy ślepy na zmianę idei i głuchy na wołanie wieku, upierał się iść daléj drogą wytkniętą na kongressie 1815 r. Daremna praca. Niepomyślna wojna ukończona układami. Opis zawarcia pokoju w dzienniku francuzkim petersburskim przez p. Bazancourt będzie jedną z najciekawszych stronic spółczesnéj historji. Występuje Austrja w tém opowiadaniu ze wszystkiemi przedawnionémi ideami, niewątpiąc ani na chwilę, że przywrócenie książąt na trony Włoch środkowych jest dziełem najprostszem i najłatwiejszém; że o Romanję troszczyć się nie warto; że Wenecja będzie najszczęśliwszą pod jéj rządem, że nakoniec związek Włoski straci znowu Piemont do stopnia drugorzędnych państw włoskich. Urządziwszy tak wzorowo sprawy swoje w Villafranca i wzmocniwszy je uroczystemi traktatami w Zurich, czyż mógł gabinet wiedeński sądzić, aby mimo te wszystkie zastrzeżenia i rękojmie, Włochy środkowe miały złączyć się z Piemontem? Ale niestety! Według przyrodzonego prawa siły ciężkości, kamień ciśnięty w górę znowu spadł na ziemię. Złączenie poczęło się jeszcze w r. 1848, zamienione w czyn w 1859 dokonało się urzędowie w bieżącym miesiącu. Zdawałoby się, że Austrja powinna nakoniec pojąć obecne położenie Europy. Bynajmniéj; widać to ze słów półurzędowego dziennika austryjackiego. „Cesarz Napoleon przeświadczył się, że Wiktor Emmanuel dozwoliwszy okolicznościom wziąść górę nad własną wolą, uniesiony potokiem wypadków, oprzeć się już nie może prądowi, bez narażenia wszystkiego na zgubę; z drugiéj strony hr. Cavour uległ przewadze pp. Ricasoli i Farini opanowanych przez Mazzinistow i niemogących już cofnąć się z nieszczęsnéj drogi którą poszli. Zdaje się, że obecne położenie rzeczy rozwiąże się trzema wypadkami: Złączeniem Toskanji z Piemontem; wtargnieniem siły zbrojnéj sardyńskiéj w kraje weneckie i zajęciem Marchji przez wojska ligi pod dowództwem jenerała Fanti. Wszakże Francja przez zajęcie Toskanji niedopuści pierwszego; w drugiém zdarzeniu Napoleon będzie obojętnym widzem walki Piemontu z Austrją;—w ostatnim nakoniec, każdą napaść na Marchje Francja poczyta za wypowiedzenie sobie wojny.“ Czyż można opaczniéj pojmować dzisiejszy stan rzeczy. Dziennik austryjacki chciałby zasiać kąkol niezgody między Francją. i Piemontem; tymczasem te państwa podpisują traktat o ustępstwo Sabaudji. Francja, naśladując Piemont wezwie do głosowania mieszkańców nie na to, do którego z dwóch rządów należeć wolą, ale czy pragną złączenia z Francją lub czy chcą stanowić osobne królestwo. W pierwszym razie odpowiedź ludności mogłaby wypaść na stronę Piemontu, w drugim wybor między należeniem do Francji a utworzeniem królestwa z 600,000 ubogiéj ludności, rozsianéj po nagich skałach, zmuszonéj szukać środków życia za jego granicami, nie może być ani na chwilę wątpliwym. A więc i tę sprawę można poczytywać za skończoną.—Lecz położenie gabinetu wiedeńskiego pod względem zachowania pokoju jest arcy niepewne. Wojska francnzkie, mające rozkaz opuszczenia Lombardji, wnet po ogłoszeniu złączenia Włoch środkowych z Piemontem, już powrót swój do kraju rozpoczęły. Oczywiście gabinet paryzki chciał przekonać Austrję o szczerości swych przyrzeczeń, pozostając obcym stanowczym działaniom dworu turyńskiego. Wszakże gdy spokojność Europy i utrzymanie pokoju zawsze są drogiemi dla Francji, przeto zapytała u gabinetu wiedeńskiego, czy po oddaleniu się wojsk francuzkich z Lombardji, Austrja zachowa dawniejszą zasadę nieinterwencji? Na to hr. Rechberg odpowiedział, że od czasu zawarcia traktatu Austrja zbyt wielkie poniosła ofiary, aby miała żądać odnowienia wojny; lecz obok tego zwrócić musi uwagę Francji na knowania piemonckie w Wenecji, któréj bronić postanowila wszelkiémi siłami. Ta odpowiedź co do słowa podobna jest do dawnych odpowiedzi w kwietniu r. z. Widzieliśmy jednak jakie były ich następstwa. Gdyby się więc i w tym roku powtórzyły, kamień ciśnięty w górę może całym ciężarem przywalić Austrję.“

WŁOCHY.

Rzym, *d. 16 marca.*

Rząd tutejszy znosił się z mocarstwami względem zastąpienia wojsk francuzkich wojskiem neapolitańskiem, które dostarczyłoby załog Rzymowi, oraz twierdzom Marchji i Umbrji. Pomimo usposobienia pojednawczego, jakiém tchną dwory wiedeński, neapolitański i turyński, zdaje się, iż zasada bezwarunkowa nieinterwencji nie jest przyjętą przez wszystkie dwory Włoskie. Wszakże tylko po przyjęciu téj zasady mógł by dojść do skutku układ, podług którego Austrja ma zobowiązać się nierozpoczynać żadnych kroków nieprzyjacielskich przeciw Piemontowi, ten zaś ze swojéj strony ma przyrzec nie wkraczać ani do państw papieskich, ani neapolitańskich, tudzież nie przeprawiać się przez Mincio.

Pogłoska o prędkiém opuszczeniu Rzymu przez wojska francuzkie uczyniła przykre wrażenie. Żołnierze przez postępowanie swoje, wzorową karność i pobożność zjednali sobie przywiązanie całéj ludności. Oddalenie się ich byłoby nieszczęściem dla miasta. Ale najpo-

---

имѣя въ началѣ весьма ограниченное состояніе, нажили честнымъ трудомъ, не выходя изъ своего предназначенія такое имѣніе, что обезпечили вполнѣ и себя и дѣтей своихъ, которымъ кромѣ дома оставили и богатое имѣніе въ Виленскомъ уѣздѣ.—Домъ этотъ купленъ недавно у послѣдняго изъ сыновей Вагнера помѣщикомъ Ромеромъ.

Насупротивъ дома Махнауера находится домъ принадлежащій наслѣдникамъ ректора б. Виленскаго университета Малевскаго. Нельзя не вспомнить объ этомъ достопримѣчательномъ мужѣ служившемъ съ пользою и честію б. университету въ продолженіи 45 лѣтъ.

Я не могъ отыскать свѣдѣній о первоначальной его службѣ при Виленской академіи а потомъ университетѣ, и могу говорить объ немъ, только съ тѣхъ поръ, какъ узналъ его лично, то есть съ 1823 года.—Онъ окончилъ уже тогда свое поприще профессора гражданскаго права, и ректора университета, получилъ полную эмеритуру, былъ уже въ преклонныхъ лѣтахъ, но не могъ жить безъ дѣятельности и занятій, которыя составляли его стихію, присутствовалъ постоянно въ каждомъ засѣданіи университетскаго совѣта, съ охотою принималъ предсѣдательство въ частныхъ комитетахъ, учреждаемыхъ совѣтомъ, а въ 1827 году принялъ съ благодарностью званіе декана нравственно-политическаго отдѣленія, въ которое избранъ былъ единогласно, и въ которомъ окончилъ жизнь свою.—Одаренный свѣтлымъ умомъ, правильнымъ на вещи взглядомъ, и сохраняя энергію молодыхъ лѣтъ, онъ велъ порученныя ему дѣла съ необыкновенною акуратностію, увлекая собственнымъ примѣромъ своихъ сподвижниковъ. Во время отсутствій ректора Пеликана, онъ всякій разъ исправлялъ его должность. Будучи одаренъ необыкновенною памятью, онъ сохранилъ въ ней множество занимательныхъ фактовъ во время продолжительной своей жизни и передавалъ ихъ слушателямъ увлекательнымъ разсказомъ, что дѣлало бѣсѣду съ нимъ чрезвычайно пріятною. Онъ сохранилъ дѣятельность ума и полное присутствіе духа до самой кончины, которая постигла его въ глубокой старости, въ началѣ 1832 года.

Но вотъ по правой сторонѣ большой улицы на углу Шварцоваго переулка въ домѣ принадлежавшемъ г-жѣ Яновичевой, помѣщается самый замѣчательный въ Вильнѣ магазинъ, существующій въ этомъ городѣ 73 года. Не многіе изъ нихъ могутъ похвалиться такою древностію; а что еще удивительнѣе, что магазинъ съ каждымъ годомъ пріобрѣтаетъ болѣе блеску, а хозяинъ его болѣе довѣрія. Магизинъ этотъ основанъ въ 1787 году, Италіянскимъ переселенцомъ Францискомъ Фіорентини, перешелъ по наслѣдству къ сыну его Антонію, а нѣсколько лѣтъ тому назадъ къ внуку, первой гильдіи купцу Станиславу Фіорентини, который владѣетъ имъ и понынѣ.—Вы спросите, чѣмъ наполненъ магазинъ?—На это можно развѣ отвѣтить—чего въ немъ нѣтъ?—Дѣйствительно, въ Вильнѣ ни одинъ магазинъ непредставляетъ столько разнообразія, блеску, вкуса, и доброты товаровъ, какъ туземныхъ, такъ и заграничныхъ произведеній. Изчисленіе ихъ занялобы неодну страницу. Вы найдете въ немъ золотыя, серебрянныя, бронзовыя издѣлія, часы карманные и столовые, сукно, трико, шелковыя и шерстянныя матеріи, голландское полотно и батистъ, англійскіе фортепіяны, смычки, струны, столовое бѣлье, разныя вина, ромъ, сигары, охотничьи приборы. элексиры, лампы, и проч. и проч. всего неперечтешъ;—и все это самыхъ лучшихъ сортовъ, прочности и изящной отдѣлки. Магазинъ содержится въ необыкновенномъ порядкѣ, и продажа производится съ такого добросовѣстностью, что въ продолженіи всего періода его существованія не было примѣра, чтобы кто нибудь былъ недоволенъ товаромъ купленнымъ у Фіорентини.

Отецъ нынѣшняго владѣтеля Антоній Фіорентини, купилъ домъ Яновичевой, перестроилъ его, прибавилъ третій этажъ и теперь домъ этотъ считается однимъ изъ лучшихъ въ городѣ.

(Продолженіе впредь).

dobniéj do prawdy, że wojsko francuzkie nie wyjdzie z Rzymu, gdzie Francja tak uczciwie przestrzega porządku i spokojności. (*Nord*)

Turyn, *d. 15 marca.*

Czyniąc zadość wymaganiom Francji, pracują tu nad układem osóbnego zarządu Toskanji, pod kierunkiem książęcia Carignan, który we Florencji ma żyć wielkim dworem. J. K. W. uda się do Florencji natychmiast po dokonanym obrzędzie złączenia. Mianowano już wiele osób do dworu, i jeneralnego sztabu książęcego. Wybór padł na najznajomsze i najświetniejsze imiona Włoch środkowych. Król ma nagrodzić zasługi pp. Ricasoli i Farini, przez udzielenie im orderu Zwiastowania (Annunciada). Ten order, rozdawany królom i niezmiernie małéj liczbie osób, uważany jest w Sardynji, jako zaszczyt pierwszego rzędu, dostępny jedynie dla ludzi najstarożytniejszych rodów. Wprawdzie Karol Albert, za czasów największéj popularności księdza Gioberti, chciał go nim ozdobić; lecz trybun-filozof przyjąć go nie chciał. Wszystkie osoby wysokiego znaczenia w polityce i administracji Toskanji, zachowają, o ile to być może,swoje stanowiska. Różne gałęzie zarządu ministerstw, zamienione będą na dyrekcje, tak, iż teraźniejsi ministrowie pozostaną na swych miejscach. Przestano tu mówić o wyjściu wojsk francuzkich z Lombardji.

d. 16 marca.

W tutejszéj stolicy rokowania między rządami piemonckim i francuzkim, co do Toskanji nie ustają. Wszystko wróży, że załatwią się zgodnie. Wiktor Emmanuel ma przyzwolić, aby książe Carignan był wice-królem, aby rezydował we Florencji, utrzymywał tam świetny dwór, a tym sposobem Florencja nieprzestałaby być stolicą kraju. Toskanja wysyłałaby deputowanych na parlament turyński; ale miałaby też zgromadzenie stanów osobne, zajmujące się wyłącznie sprawami wewnętrznemi. Prawa leopoldyńskie i niektóre przywileje odpowiedne potrzebom i zwyczajom miejscowym byłyby zachowane. Jeśliby ten systemat utrzymywał się, Toskanja obok wszystkich korzyści politycznych wypływających ze złączenia, ocaliłaby swoją autonomję.

d. 17 marca.

Wczoraj, z powodu złączenia Włoch środkowych z Piemontem, oświecono wiele domów prywatnych. Między osobami mianowanemi do orszaku książęcia Carignan, znajdują się: młody oficer Ricasoli, Caracioli, Tolomei, Casanora i Crespi. Zdaje się, że wyprawiono już notę do rządu Obojga Sycylji, z powodu, że na danéj uczcie dyplomatycznéj przez hr. Cavour, d. 14 jako w rocznicę urodzin królewskich,poseł neapolitański znajdować się na niéj nie chciał.

Mediolan,

Municypalność ogłosiła wypadek głosowania Toskanji. We wszystkich kościołach biją we dzwony; cała ludność upojona radością, przebiega ulice.

Jenerał la Marmora nie przyjął dowództwa korpusu wojsk Włoch środknwych, lecz zaniósł prośbę do rządu, aby go nie zapomniano, kiedy wojna wybuchnie.

Florencja, *d. 14 marca.*

Głosowanie odbyło się tu z godnością i w porządku wzorowym; liczni cudzoziemcy obecni we Florencji, pełni są najwyższego podziwienia. Niezrównana bezstronność przewodniczyła całéj czynności, pod względem wyboru osób, użytych w rozmaitych wydziałach. Widziano ludzi najrozmaitszych przekonań, zasiadających w biurach. Na dowód, z jak nieograniczoną wolnością wszystko się odbyło, dość będzie przytoczyć, że do jednego z wydziałow przybył nieznany starzec, żądając, aby mu objaśniono, o co właściwie chodziło; po zaspokojeniu jego zapytań, oświadczył: że chciałby głosować za domem lotaryngskim, lecz że nie miał biulletynu; wówczas jeden z członków biura, dał mu blankiet mówiąc, iż może na nim napisać swoje zdanie; starzec blankiet wypełnił, i złożył go do urny, podziękowawszy za doznaną uczynność.

Po wsiach radość powszechna wyrównywa uniesieniu po miastach. Gmina Reggello, która jedna z pomiędzy wszystkich, nie przysłała adresu rządowi, tylko sześciuset głosami oświadczyła się za królestwem osóbném, dwóma zaś tysiącami za złączeniem. W całéj Toskanji, wszyscy którzy dotąd życzyli królestwa osóbnego pod berłem Ferdynanda IV, lub jakiegokolwiek innego książęcia, skoro zrozumieli, że Toskanja oddzielna byłaby zawsze słabą i narażoną na ciągłe rewolucyjne wstrząśnienia, wnet głosowali za złączeniem. Jeden tylko p. Alberi, wierny swojemu przekonaniu, postrzegłszy ze wstydem jak grubo pomylił się w pojęciu życzeń współziomków, opuścił Florencją i udał się do Paryża.

FRANCJA.

Paryż, *15 marca.*

Sprawa X. biskupa Orleańskiego

(*ob. n. 22.*)

P. Sénart rzecznik dziennika Siécle występuje ze skargą. W obszernym głosie zwraca uwagę sądu na dwa listy X. Dupanloup; zarzuca że oskarżony zachęca w nich do wojny domowéj; stara się dowieść jak jest przeciwném nauce chrześcijańskiéj podniecać do rozlewu krwi w sprawie, która sama się broni. Następnie przebiega historję dziennika Siécle, twierdzi,iż zasady chrześcijaństwa zawsze w nim były szanowane, i zarzuty z tego względu czynione przez X. biskupa są niesłuszne, na koniec zwraca się do oskarżonego i zapytuje czy niemiał stanowczego zamiaru przez swoją broszurę wywołać katolików do wojny w sprawie stolicy św., a jeżeli ks. Dupanloup powstanie i zapewni, że to nie było jego zamiarem, że raczéj pragnął pokoju, uchyli głowę przed tém twierdzeniem, gdyż biskup i mąż taki, jakim jest ks. Dupanloup niezdolny jest wyrzec fałszu. W drugiéj części rzecznik Sénart szeroko rozbiera słowa, które dały powód do niniejszéj sprawy, wykazując jak ciężką jest obraza zadana przez ks. Dupanloup stronie powodowéj.

Po krótkiéj przerwie, sławny mowca Berryer rozpoczyna obronę oskarżonego. Wystawiwszy obraz obecnego stanu Włoch i potępiwszy zasadę, według któréj wolno jest ludom obalać trony, utrzymuje, że zamiary Francji, po zawarciu pokoju w Zurich były zupełnie odmienne od dzisiejszych. Wówczas ojciec św. miał być pośrednikiem. Za zmianą rzeczy, kiedy zagrożono mu wyzuciem z posiadłości kościoła, ks. biskup orleański stanął w jego obronie. Wyrazy „nikczemna potwarz“, które wywołały obecną sprawę, w długim i zręcznym rozbiorze p. Berryer straciły wszelki charakter winy. Z resztą w ciągu całéj mowy jaśnieją zadziwiające zwróty zręczności, tak dalece, iż z obrońcy, p. Berryer stał się oskarżycielem. Wymówiwszy przypadkiem słowo wolność, wdał się w jego rozbior.

Zapał, z jakim o wolności mówił, głęboko wzruszył obecnych. Niemogąc utaić swego uniesienia, głośno objawili spółczucie i podziw dla mówcy. Skoro skończył, odezwał się prezydent w następnych słowach: „Panie Berryer, sąd słuchał was cierpliwie i spodziewa się, że słuchacze sami siebie szanować zechcą“. Na te słowa powstał Berryer z właściwą sobie godnością zapytując: „czémże wykroczyłem przeciw mojemu obowiązkowi?“ „Długo rozwodziłeś się nad wolnością, co z niniejszą sprawą niema żadnego związku. Wszyscy we Francji kochają wolność, i nikt nie kocha jéj więcéj jak właśnie cesarz.“

Na następném posiedzeniu ze strony krewnych ks. Rousseau, stawał rzecznik Ploque; szeroko przebiegł cały jego żywot, wielbił cnoty, opisał dobroczynność tak nieograniczoną, iż umierając nie zostawił nawet tyle, ile na pogrzeb potrzeba było. Sąd surowy wyrzeczony o nim przez ks. Dupanloup głęboko zasmucił jego krewnych, a mianowicie panię Bertin rodzoną synowicę biskupa. Odwołała się ona do sprawiedliwości ks. Dupanloup, który jéj odpowiedział, że żałuje, iż sprawił jéj przykrość, ale odwołać słów swoich nie może; i ten to właśnie list spowodował obecną skargę.— Daléj p. Ploque zbijał twierdzenie, jakoby prawo nie dozwolało dochodzić sądownie choćby najsurowszego zdania wyrzeczonego o umarłych, i owszem rozumiał, że kara ma być tém surowsza im większe uszanowanie otaczać powinno pamięć ludzi, którzy już do grobu zstąpili. Kiedy p. Ploque w silnych wyrazach malował zdrożność postępku ks. Dupanloup, oskarżony powstał ze swojego krzesła i rzekł: „miałem prawo, jako biskup, sądzić i potępić mojego poprzednika.“ Te wyrazy sprawiły głębokie wrażenie na słuchaczy.

Rzecznik Dufaure, przemawiając za ks. Dupanloup wymienił wszystkie gwałtowne i namiętne wyrażenia, których dziennik Siécle nie szczędził; nazywał go on spiskowym ligi, chcącym wznowić okropności czasów Henryka III i IV; księdzem zapędnym, dyszącym krwią i pożogami i t. d.— Swietna ta obrona słuchana była z zadowolnieniem przez obecnych.

d. 18 marca.

Poczyna zwracać powszechną uwagę pozorne może, ale wyraźne zbliżenie się cesarza Napoleona z książęciem Metternichem. Postępowanie tego ostatniego jest dowodem politycznéj przenikliwości, książe bowiem rozumie, że na wschodzie wkrótce zajdą najwyższéj wagi zawikłania, do rozwiązania których Napoleon III będzie potrzebował spółdziałania Austrji; jakoż rozpoczęta pod koniec lutego reakcja przeciw Piemontowi przypisywana jest przez książęcia Metternicha powyższéj przyczynie. Ale czy przenikliwość polityczna nigdy nie zawodzi? Czy okoliczności, które według rozumowania pewny obrót wziąść powinny, w skutek nieprzewidzianych wypadków najczęściéj wprost przeciwnego nie biorą? Bo jeżeli istnieje jaka sprawa, która musi najściśléj łączyć Francję z Anglją, to niewątpliwie tą sprawą jest wschodnia. Czyż Francja po tak świeżo zawartym traktacie handlowym mogłaby pomyśléć nawet o wystąpieniu na wschodzie odrębnie od Anglji, i przenieść nad jéj spółdziałanie jednostronną pomoc Austrji?

Następnie d. 18, t. m. jeneralny prokurator Chaix-d'Est-Ange w treściwym obrazie całéj téj sprawy okazał, iż równie dziennik Siécle i ks. biskup Orleański wzajemnie względem siebie wykroczyli, że wyrazy użyte w liście ostatniego: „nikczemna potwarz,“ i „pan jesteś człowiekiem honoru“ stosując je do p. Granguillot, a które p. Havin wytłumaczył jakby miały znaczyć, że on jest wyzutym z honoru, nie mogą stanowić przedmiotu sprawy. A więc wnioski swoje zakończył następnymi wyrazami: „Ze smutkiem roztrząsałem obecny przewod; spełniłem mój obowiązek, lecz utaić nie mogę przed sobą, że ks. biskup Orleański źle postąpił; uniósł go zapał polemiki. Chcielibyśmy powiedzieć jego dostojności, któż jest bez grzechu; pobłażanie jest prawem boskiem i przedewszystkiem obowiązuje tych, którym powierzona jest straż ołtarza.—Najuroczystszą chwilą w ciągu całéj téj sprawy było zabranie głosu przez ks. biskupa Orleańskiego. Znany jest jego talent mowczy, brak miejsca nie dozwala w całości powtórzyć téj świetnéj obrony, poprzestaniemy więc na przytoczeniu kilku wyjątków: „Winien może jestem w kilku wyrazach myśl moję wytłumaczyć. Biskup, stawający przed sprawiedliwością wchodzi do jéj przybytku z dwoistém uczuciem,—żalu i uszanowania. Wstępując w te progi zostawiłem za niemi osobę biskupią, staję tylko z mojém sumieniem. Starałem się bronić władzy duchownéj Ojca św. ponieważ w przekonaniu mojém wierzyłem, iż na nią nastawano; wówczas ogłosiłem książkę, któréj zasadą było: potrzeba aby papież był wolnym. Książka posłużyła do rozwiązania téj myśli. Jest to wspólne mi przekonanie ze wszystkiemi biskupami.

„Zarzucano mi, iż broniłem mego przekonania z nadmiarem żywości i wzruszenia; jedną mam tylko duszę i jedną sprawę. Cokolwiek przeciw mnie mówiono, na wszystko byłem obojętny, ale te nieustanne przez trzy miesiące napaści dziennika Siécle przeciw kościołowi i przeciw Ojcu powszechnemu chrześcjaństwa, poruszały mię do głębi serca. Wyrazić mi niepodobna co jako syn kościoła i jako biskup cierpiałem, czytając te dotkliwe pisma. Wszystko to zniosłem cierpliwie, ale w téjże chwili znajdowało się na świecie wielkie serce, które musiało cierpieć nierównie więcéj, i kiedy Ojciec św. znajdował się w wiadomém wszystkim poniżeniu, dziennik Siécle, okazał się najzawziętszym. I znowu czyż ks. Rousseau, nie znieważył mojéj matki, czyż nieczujecie, że tu chodziło o cześć stanu biskupiego? Odpowiedziałem, jak mi powinność moja nakazywała; zdam sprawę z tego przed Bogiem. Przedstawiono mi go jak świętego, na to zgodzić się nie mogę. Osądziłem go i zgadzam się, aby i mnie sądzono. Zostawcie prawo sądzenia biskupów po ich śmierci; jest to pożyteczném dla wszystkich i dla kościoła.—Kiedy przebiegam pamięcią moje życie, widzę ze wzruszeniem, że jeżeli pozyskałem czyją przyjaźń na ziemi, winienem ją właściwemu mi duchowi pojednania. Oto są dzieje mojego życia, mojego biédnego życia. Przepędziłem je z dziećmi i zdawało mi się, że można tak uspakajać ludzi jak się uspakajają zwady dziecinne; Bóg mi pozwolił raz ludzi pojednać, a jeżeli teraz stalem się celem takiéj gwałtowności, to dla tego, że jestem człowiekiem pokoju.—Otóż dałem wam wejrzeć w głąb mojéj myśli i we wzruszenie mojéj duszy.“

Na posiedzeniu d. 17, prokurator jeneralny zabrał głos ostateczny; przytoczył dosłownie miejsce listu ks. biskupa Orleańskiego, które dało powód do sprawy; brzmi ono jak następuje: „Dowodzenie moje nie zostało zbite przez dziennik Constitutionnel ani przez inne wyjąwszy, że powstał przeciw niemu Siécle; ale jego zbijanie było tylko nikczemną potwarzą. Wszakże mówiąc o dzienniku Siécle niewłaściwie zwracam się do pana. Dajmy pokój téj gazecie. Pan jesteś człowiekiem honoru!

Daléj prokurator odczytał liczne miejsca z polemiki dziennika Siécle, ubliżające księdzu Dupanloup i po obszernym ich rozbiorze wniosł, aby skargę uznać za bezzasadną i oskarżonego uwolnić od wszelkiéj odpowiedzialności. Sąd oddaliwszy się na ustęp, za powrótem do izby zawyrokował.“ Skarga redaktora dziennika Siécle jest źle uzasadniona, niema powodu roztrząsać skargi krewnych ks. Rousseau, oskarżony uwalnia się od grzywien, strony powodowe skazują się na koszta processu.“

d. 19 marca.

Wieści o wystąpieniu wojsk francuzkich z Rzymu są zapewne przedwczesne. Pius IX nie ponowił dotąd tego rodzaju żądania. Wprowadzenie na miejsce dywizji francuzkiéj wojska neapolitańskiego dałoby hasło do rozruchów, tém bardziéj, że sam Franciszek II znajduje się w niebezpieczeństwie, że zgubna droga, którą rząd jego obrał może nawet narazić istnienie dynastji Burbonow w Neapolu; doniesienia p. Brenier są co raz więcéj zatrważające; okręta angielskie i francuzkie zajmą port stolicy dla czuwania nad bezpieczeństwem poddanych tych państw zamieszkałych w Neapolu. Ostateczne układy o ustępstwo Sabaudji i Nizzy są już niemal ukończone; Monitor ogłosi tyczące się tego przedmiotu akta. Dnia 15 t. m. p. Thouvenel wyprawił do dworów wielkich mocarstw wywod przyczyn, które skłoniły cesarza Napoleona do powyższego kroku. Pismo to ma być ułożone w duchu pełnym umiarkowania, że zaś przyłączenie kraju pod-alpejskiego spowodowane zostało utworzeniem silnego królestwa we Włoszech północnych,tém samém rząd francuzki uznaje obecny skład państw Wiktora Emmanuela.

Dńia 17 t. m. cesarz dał posłuchanie deputacji sabaudzkiéj wysłanéj przez część mieszkańców do Paryża z oświadczeniem, iż pragną połączyć się z Francją. 15,000 Sabaudczykow żyjących Paryżu podobnież zanieśli prożbę o złączenie.

X. Dupanloup natychmiast po sobotniém posiedzeniu sądowém odjechał do Orleanu, gdzie w niedzielę miał kazać w swojéj katedrze. O wyroku sądowym dano mu wiedzieć przez telegraf. (*Nord*).

AUSTRJA.

Węgry.

Gazeta urzędowa wiedeńska donosi w następnych słowach o zaburzeniu, które miało miejsce w Peszcie d. 15 marca. Już od kilku dni krążyły pogłoski, że uczniowie uniwersytetu zamierzali uczynić na d. 15 marca, jako w rocznicę powstania 1848 r. wielką polityczną demonstrację. Mówiono, że orszak pogrzebowy przeciągnie przez ulice miasta, odbędzie nabożeństwo żałobne w jednym z kościołów, zwiedzi groby Honwedow na cmentarzu budzyńskim, skąd uda się na cmentarz pesztański. Wielu kupców ulicy wajceńskiéj odebrało listy bezimienne, wzywające ich, aby w tym dniu pozamykali swoje sklepy i złączyli się z orszakiem. Te wieści skłoniły władze do przedsięwzięcia środków, zapobiegających rozruchom; jakoż d. 15, drzwi kościelne były strzeżone przez policję, a cmentarze osadzone wojskiem. Około godziny 9-éj zrana, uczniowie w wielkiéj liczbie, wszyscy w stroju narodowym węgierskim, ukazali się przed kościołem parafjalnym i zamierzali wejść od niego. Odparci przez straż skierowali się w liczbie 400-500 ku kościołowi franciszkańskiemu, do którego podobnież wzbroniono im wstępu; daléj poszli do zboru reformowanego na rynku siennym, dokąd udało się im wejść przez drzwi boczne. Po odmówieniu krótkiéj modlitwy, i odśpiewaniu jednéj z pieśni Voeroesmarty: Szozat (połącz się z ojczyzną i t. d), udali się ku cmentarzowi na Franzensztadzie. Słudzy policyjni, mający ich na oku, wezwali zgromadzenie do rozejścia. Za nieusłuchaniem tego wezwania, na które uczniowie odpowiedzieli obelżywym okrzykiem, trzech spomiędzy nich uwięziono, inni rozdzieliwszy się na liczne kupy, udali się w kierunku cmentarza Kerepes, gdzie znowu się połączyli. Przez bramę cmentarza, strażnicy porządku powtórnie wezwali ich do rozejścia się. Zamiast usłuchania téj przestrogi, okryli obelgami pachołków policyjnych, oficerów i żołnierzy, którzy nakoniec musieli przystąpić do przytrzymania burzliwych. Jeden z uczniow zawołał na towarzyszow, aby go uwolnili; uczniowie rzucili się na straż, ciskając w nią naprzód kamieniami, a następnie rozpoczęli bój ręczny, co zmusiło straż użyć bagnetu i kolby, a nawet padło kilka strzałów. Niektórych z wichrzycieli raniono; dziewięciu pierzchnęło. Skutkiem czego, pochwyconych uczniow odprowadzono do więzienia. Dotąd mówią tylko o 3. rannych; jeden ugodzony kulą w kolano, drugi pchnięty bagnetem, trzeci silnie stłuczony kolbą. Między tymi co uciekli, znajduje się niemało lekko rannych. Ludność miasta nie wzięła najmniejszego udziału w tym studenckim rozruchu, którego objaw jest powszechnie potępiany. Sprawiedliwość bada uczniow uwięzionych. Porządek i spokojność znowu panują w mieście (*Nord*).

Donoszą z Wiednia pod d. 18 marca, iż na czarnéj tablicy, na któréj zwykle zawieszają się ogłoszenia uniwesyteckie, umieszczono przestrogę: iż władze miejcowe upoważnione zosta-

ły każdego z uczniów uniwersyteckich wykraczającego przeciw przepisom natychmiast bez dalszego przewodu oddawać do wojska.

Podobneż przestrogi ogłoszono w szkole polytechnicznéj i w wyższych klassach szkół realnych. (*Pr. Ztg.*)

PRUSY.

Berlin, *d. 21 marca.*

Rozprawy nad reformą wojska pruskiego biorą tak niepomyślny obrót, iż projekt rządowy przez izbę poselską najprawdopodobniéj odrzuconym zostanie. Powszechnie mniemają, iż to sprowadzi upadek gabinetu, a więc już teraz tu i ówdzie dają się słyszeć sądy o ile oczekiwaniom kraju gabinet Hohenzollern odpowiedział, lub toż oczekiwanie zawiodł. Są i tacy, którzy stanowczo twierdzą, że dzisiejsi ministrowie wystąpiwszy pod hasłem liberalizmu, rzeczywiście trzymali się polityki gazety krzyżowéj; że może nawet byłoby nierównie pożyteczniéj, gdyby stronnicy tego dziennika rząd objęli.

Pamięć ludzka jest słaba, w polityce zaś tém słabsza im zgromadzenia ludowe są młodsze; co do nas najsłabszą stroną jest właśnie iż życie nasze polityczne tak mało jeszcze lat liczy. Wszakże nie rozumieliśmy nigdy, aby niektórym ludziom tak dalece zbywało na zdolności porównywania; aby tak prędko zapomnieli o tém co dawniéj było i o tém na co dziś patrzą. Zapewne, że ci sędziowie, jako twórcy politycznego systematu, skoro staną na czele wielkiego państwa rozwiną go tak świetnie, wysoki polot ich liberalnych wyobrażeń zostanie uwieńczony takiém powodzeniem, iż w obec pełnych sławy ich czynów wszelka różnica między gabinetami Hohenzollern i Manteuffel niepostrzeżona zniknie. Taić przed sobą nie należy, iż pierwiastki arystokratyczne, wojskowe i biurokratyczne, któremi machina rządowa pruska tak jeszcze jest przesiękła, przeszkadzają rozwojowi konstytucji i że ministrowie ciągle na drodze swojéj zdybując zawady, nie odpowiedzieli powziętym o nich nadziejom. A lubo oczekiwać nie należało, iż swobodny zwycięzki postęp ministerstwo Hohenzollern od tryumfu do tryumfu powiedzie, wszakże ci, którzy rozumieją że zozwiązanie tego gabinetu jest małéj wagi, znajdują się w największym błędzie.

Dnia 9 marca naradzała się izba poselska nad szczególném postanowieniem prawa z d. 12 Maja 1851 r. dozwalającém rządowi w drodze administracyjnéj cofać udzielone pozwolenia na wydawnictwo pism czasowych. Owoż przez ośm lat napróżno walczono o wyzwolenie prassy od téj dowolności, skutkiem któréj prassa pruska między wszystkiemi niemieckiemi, wyjąwszy tylko heskokasselską stała najniżéj. Zaledwo ten przedmiot na d. 9 marca 1860 r. wniesiony na izbę został, wnet ministrowie zgodzili się na uchylenie wyżéj wspomnianego prawa i cała czynność mniéj niż w piętnaście minut została załatwioną, atoli to przyzwolenie ze strony ministrów, tak ważne i tak dobroczynne, zaledwie czyją uwagę zwróciło. Była to nieprzebaczona obojętność; tak łatwo zapomniano wszystkich ucisków, jakich dopuszczała się przeciw prassie administracja w ciągu upłynionych lat ośmiu!

Dnia 11 marca zebrało się około pół tysiąca ludzi w umyślnie obranym na to hotelu, aby uczcić przewodnika hannowerskiéj oppozycji i prezydenta związku narodowego. Wiadomo, że przed dziesięcią laty hannowerczycy wystąpili z rzeczonego związku, aby uniknąć nieliberalnych dążeń odznaczających ówczesny rząd pruski. Dzisiaj Prusy są nadzieją i pociechą wszystkich swobodnie myślących w Hannowerze; podobnież w Hessji elektoralnéj, w Holsztynie i wielu innych krajach niemieckich. Czyż tak było przed objęciem rządu przez gabinet Hohenzollern? Czyż podobny obchód mógłby mieć miejsce za jego poprzedników?

W ogólności wszystkie jawne polityczne lub innego rodzaju związki nie tak dawno jeszcze były wzbronione, przeciwnie dzisiaj widzimy z gazet berlińskich, że w saméj stolicy codziennie zbiera się na posiedzenia od 5 do 6 tysięcy członków rozmaitych stowarzyszeń rzemieślniczych i że stowarzyszenia tego rodzaju zawiązują się swobodnie po całém państwie.

— Dnia 13 marca izba poselska obradowała w przedmiocie zniesienia praw lichwowych; izba zaś panów w przedmiocie zniesienia prawa uwalniającego wyjątkowo niektóre uprzywilejowane dobra ziemskie od płacenia podatków. Czyż pod ministerstwem krzyżowém wniesienie tych projektów byłoby możliwe? Daje się słyszeć, cóż pomogą najzbawienniejsze prawa, kiedy roztrącać się muszą o sprzeciwieństwo izby panów? Zapewne postępowanie téj izby jest zgubne, ale czyż to gabinet Hohenzollern izbę panów w takim składzie utworzył? Z drugiéj strony zarzucają, że ministerjum urzędując już od półtora roku i patrząc na systematyczny opór izby panów przeciw prawom o małżeństwie cywilném, o podatku gruntowym i t. d. przecież żadnych dotąd nie przedsięwzięło środków do złamania tego oporu. Półtora roku! Czyż godzi się zapominać, że prawo o podatku gruntowym wydane zostało w r. 1810; że przez 50 lat nadaremnie wołano o jego zmianę; że gabinet Manteuffla ani kroku nieuczynił, aby zaspokoić sprawiedliwe w tym względzie żądania kraju? Czyż należy przeciwnikom gabinetu Hohenzollern przypominać, że Anglja przez 52 lata pracuje nad reformą parlamentarną, i dotąd jéj nie ukończyła? Może woleliby wziąść za wzór nieścignione w bystrości przemiany politycznego składu we Francji lub uchwały niewolnicze tak płocho przyjmowane w Zjednoczonych Stanach amerykańskich?

W powyższém wyliczeniu zasług ministrów wzięto pod rozbiór tylko wypadki jednego tygodnia, a już i to zdaje się być dostateczném dla okazania błahości zarzutów przeciw nim rozsiewanych. Nigdy gabinet Hohenzollern nie obowiązywał się służyć stronnictwu demokratycznemu, programmat jego jest wiadomy, pozostał mu wiernym i pewno nieda się pochwycić prądowi, któryby go uniosł w przeciwnym jego własnéj woli i dobru kraju kierunku. (*Pr. Ztg.*)

GRECJA.

Ateny, *17 marca.*

Między rządem a narodem greckim niema zupełnéj zgody. Wiele jest przyczyn wzajemnego pojątrzenia; powiększył je niewczesny krok nowego posła bawarskiego barona Hompesch. Wiadomo, że przez traktat zawarty w Londynie 1832, między Anglją, Francją i Rossją, z jednéj, a królem bawarskim Ludwikiem I. z drugiéj strony, tron grecki oddany został w dziedziczne posiadanie królewicowi Ottonowi. Ojciec jego zobowiązał się wysłać z nim do Grecji korpus wojska bawarskiego, zastrzegając, iż wydatki na tę wyprawę, i na utrzymanie wojska skarb grecki winien będzie zwrócić w czasie dla siebie dogodnym. Kiedy wojska bawarskie w r. 1843 puszczały Grecję, Bawarja dopomniała się o powrót summ przez siebie wydatkowanych, lecz ówczesny minister Konstanty Colocotroni ważności długu zaprzeczył. Od tego czasu aż dotąd rząd bawarski milczał, obecnie zaś baron Hompesch dopominek wznowił, lecz większość ministrów nie zgadza się na wypłatę; dwaj z pomiędzy nich trzymają z dworem. Opinja publiczna jest mu w téj mierze przeciwna, obawiają się, aby ta kwestja nie pociągnęła upadku gabinetu. Namiętności polityczne są tu bardzo żywe; najwięcéj żałować przychodzi, że młodzież uniwersytecka znajduje się pod ich wpływem. Między professorami dwaj są jawnymi stronnikami dworu, Dr. Mikołaj Costi i Filip Jean, za co młodzież ich nienawidzi. Chcąc się pomścić nad piérwszym z nich, postanowiła prześladować jego syna świeżo przybyłego z Niemiec młodego doktora prawa, który otrzymał pozwolenie wykładać w uniwersytecie kodeks karny. Jakoż niesforną wrzawą nie dozwoliła rozpocząć odczytu i mimo wszelkie usiłowania rzędu uniwersyteckiego upamiętać się niedała. Rząd jest słaby i nie umie poskromić téj swawoli.

Minister skarbu, po wielu latach pracy, wygotował nakoniec projekt do prawa o podatkach stałych gruntowych; izba ma się wkrótce zająć rozbiorem tego ważnego i pożądanego przedmiotu.

WYSPY JOŃSKIE.

Korfu, *d. 4 marca.*

Lord wysoki kommisarz ogłosił zamknięcie parlamentu. Posiedzenie tegoroczne trwało trzy miesiące bez widocznego pożytku dla kraju, bo najwięcéj czasu zajęły rozprawy błahe lub niepotrzebne, dowodzące tylko, że deputowanym zbywa na wiadomościach praktycznych i na w prawie parlamentowéj. Zmarnowawszy wiele czasu pod koniec posiedzeń, postanowili żądać przedłużenia parlamentu na dwa tygodnie, dla załatwienia kwestji prawodawczych; Lord kommisarz nie zgodził się na to, uparci zbierali się jeszcze przez dni kilka w sali posiedzeń, ale liczba deputowanych nigdy nie dochodziła do ilości prawem przepisanéj. Mieszkańcy wysp jońskich narzekają na reprezentantów, iż nie odpowiedzieli położonemu w nich zaufaniu. Przedmiot żywotny t. j. chęć złączenia się z królestwem greckim dotknięty nawet przez cały ciąg posiedzeń niebył, i raz tylko z powodu sprawy włoskiéj w izbie niższéj lord Palmerston, odpowiadając na uczyniony rządowi zarzut, że gdyby Grecy iońscy żądali wyzwolenia z pod berła królowéj W. Brytanji, ministrowie nie okazaliby się tak przychylnymi temu żądaniu, jak są gotowi pochwalać podobnież dążenia Wenecjan, wspomniał, że życzenie Greków, o którem mowa, nie jest tak powszechne jakby zdawać się mogło. Zdaniem ludzi głębszych, polityka angielska dla tego okazuje się tak nieprzychylną królestwu greckiemu, tak starannie wstrzymuje jego rozwój, aby zakwitnienie tego państwa nie obudziło silnéj żądzy w Grekach iońskich złączenia się ze swemi spółbraćmi stałego lądu.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Paryż, *d. 21 marca.*

Cesarz Napoleon dał dziś posłuchanie deputacji sabaudzkiéj. Treść odpowiedzi cesarskiéj jest następną: złączenie Sabaudji i Nizzy z Francją rozstrzygnięte zostało w zasadniczym jego pierwiastku. Za otrzymaniem przyzwolenia Piemontu i mieszkańców Sabaudji, rokowania z państwami które podpisały traktat 1815 roku, obiecują życzliwe roztrząśnienie pytania, przynajmniéj ze strony większéj części mocarstw. Przyjazne usposobienie dla Szwajcarji, skłaniało niemal do przyrzeczenia ustępstwa jéj części posiadłości, lecz wstręt Sabaudji od podziału swojego kraju zmusza wyrzec się tego zamiaru. Wszakże Francja przestrzegać będzie dogodności Szwajcarji.

Turyn, *d. 20 marca.*

Urzędowa gazeta neapolitańska donosi, że król zgadza się na ostateczne uwolnienie od prezesostwa rady ministrów jenerała Filangieri, miejsce jego zajął książę Cassaro. P. Comitini został mianowany ministrem bez wydziału.

Florencja, *d. 20 marca.*

P. Ricasoli przesłał zgromadzeniu narodowemu wywod położenia kraju, niebezpieczeństwa na jakie był narażony i pobudki, które spowodowały uchwałę ludu. W tém piśmie opowiedział historję działań rządu i zamknął je zdaniem, iż przyczynić się należy do wyboru króla, oraz że zgromadzenie powinno oświadczyć, iż ukończyło swą czynność. To poselstwo przyjęto z oklaskami. Prezydujący wniósł aby uchwalono rozwiązanie zgromadzenia, tudzież podziękowanie rządowi za usilność o doprowadzenie do skutku złączenia.

PP. Montanelli i Mangini sprzeciwiali się temu wnioskowi. Pierwszy przyjmuje wypadek głosowania powszechnego; lecz twierdzi, iż zgromadzenie przestało istnieć od dnia zwołania sejmików. Drugi odmawia głosować na projekt złożenia dzięków rządowi, gdyż rząd nie wszystko uczynił co był powinien dla spełnienia złączenia.

P. Panatoni żwawo broni rząd. Wniosek prezydenta zgromadzenia, uchwalono, prawie jednomyślnie wśród okrzyków: niech żyje król!

Mediolan, *d. 21 marca.*

Dziś wojsko francuzkie wystąpiło z Lombardji w powrócie do Francji. Pułk 80, udał się udał się na Suzę, drugi zaś linjowy przez Nizzę.

PRZEGLĄD LITERACKI.

Dzieła o ekonomji politycznéj.

Kiedy niedopieczone gruszki rozmaitych wymysłów zagranicznych przybywają do nas wprost z łopaty, kiedy stare anglezy zastąpione dawno zostały przez kontredanse, a „le prince imperiale“ młodziutkiego „łancier'a“ wpycha pod ławę nawet w Wilnie, nauki społeczne jakoś dziwnie powoli przedzierały się dotąd w nasze strony z ojczyzny tych samych lancier'ów i jockeystwa. Ekonomja polityczna, od stu lat uprawiana za granicą, wykładana nawet po szkołach rzemieślniczych, u nas nie tylko że nie była rozszerzona i umiłowana w narodzie, ale nawet w literaturze tak ciasny zajmowała kątek, że jéj prawie dojrzéć niemożna. Niemówiąc o dziełach wydanych przed rokiem 1820, które lubo zawsze są ważne, lecz już postarzały i składają się z przekładów i kompilacij,—od tego czasu, przez lat prawie 40, krom kilku znakomitych książek wydanych przez Polaków w mowie cudzoziemskiéj, kilku dzieł lub rozpraw o stosunkach włościańskich i przekładu nienajgorszéj książki Garnier'a, reszta wszystkiego, co było pisane w tym przedmiocie do lat ostatnich, prawie na wspomnienie nie zasługuje. Na jakim stopniu była dotąd u nas ta dzisiaj niezbędna nauka, dostatecznie możemy się przekonać ze studenckiéj ekonomji »Pamiętnika naukowo literackiego« (osobliwsza jest tam rozprawa o konsumpcji!), tudzież z projektu sądzenia téj nauki, ze stanowiska katolickiego (jak gdyby, religja, co wpływa tylko na uczuciowy podział bogactwa, zawierała teorję jego podziału w drodze zamiany usług, albo recepty pomnożenia!). Wbity w głowę narodu stary ćwiek przesądu, że można wiecznie chodzić po omacku i działać »jak robił mój ojciec,« ten ćwiek siedział w niéj sobie najspokojniéj, i ani myślano, że go kiedyś przyjdzie wydostać. Dopiéro dzięki interesowi obudzonemu przez kwestję włościańską, pokazało się, iż trzeba pożegnać się z ukochanym ćwiekiem nieracjonalności, obejrzéć okiem rozumu kółka, sprężyny i wagi nader skomplikowanéj machiny społecznéj. To stało się powodem, że po tak długiém zaniedbaniu, teraz obiema rękami chwycono się za naukę ekonomji, aby czém można zapełnić ogromną próżnię w literaturze i w... Po wydaniu przekładu pięknego dziełka Ellisa, i za nim zasad gospodarstwa narodowego hr. Skarbka, w przeciągu zaledwie kilku ostatnich miesięcy, wyszło téj treści aż cztery książki, o których mam parę słów do powiedzenia naszym czytelnikom, a piąta, znakomita praca Roscher'a, któréj przekładem ziomek nasz L. Wołowski przysłużył się literaturze francuzkiéj, obecnie w tłómaczeniu polskiém, dokonaném przez Kupiszewskiego jest na wylocie w Warszawie.

W liczbie tych książek piérwsze pod każdym względem zajmuje miejsce przekład: *Zasad ekonomji politycznéj z niektóremi zastosowaniami do ekonomji społecznéj*, Johna Stuarta Milla, tłómaczyli R. P. i B. Petersburg, 1859, in 8 maj., tom 1szy str. 428. Zamierzając po wyjściu drugiego i ostatniego tomu tego dzieła, pogadać o niém obszerniéj niż ciasne ramki naszego przeglądu pozwalają, na teraz powiém tylko tyle: że dzieło to znakomitego angielskiego ekonomisty, głębokiego polityka i filozofa, najszczerszego przyjaciela ludzkości, po wyjściu swojém w r. 1848 zaraz przełożone na języki europejskie, jest dla nas nieocenionym nabytkiem. Niezmierna ważność traktowanych zagadnień, ogrom zebranych przez autora wiadomości, ścisłość i głębokość myśli w dopatrzeniu logicznéj zależności i związku między najróżnorodniejszemi zjawiskami życia społecznego, niczém niezachwiana prawość i otwartość w wypowiedzeniu tego, co ciąży na sercu ludzkości, i energja ducha w wynalezieniu środków zaradczych, czynią tę książkę niezaprzeczenie »zbiorem prawd i przestróg, w którym przyszli myśliciele będą czerpali teorje, a ludzie stanu sposoby i środki rozumnego rządzenia sprawami społeczeństwa“ *). Prócz tego, dla nas początkujących w nauce, dzieło Milla ma jeszcze jedną nader ważną zaletę, a tą jest: przezroczystość, prawie namacalność wykładu i powab, wynikający nie z użycia zbytecznych w takiéj pracy ozdób, ale z umiejętnego i interesującego wystawienia przedmiotu, w czém autor chyba jednemu Bastiat może ustąpić pierwszeństwa. Szczera i całkowita wdzięczność za wybór i dokonanie pracy należy się tłómaczom od wszystkich ludzi dobréj woli, którzy na każdéj karcie tego dzieła znajdą rozumowe wyjaśnienie i poparcie swych zasad, pojmowanych (wyznajmy to przed sobą) raczéj uczuciem aniżeli w skutek analizy. Lecz tłómacze mają jeszcze inne prawo do naszéj wdzięczności: jeden z nich sam łożył koszt na wydanie, i w skutek tego, książka od 400 górą stronic wielkiego formatu, wydrukowana starannie i ozdobnie, kosztuje na miejscu tylko rub. 1, a w Wilnie r. 1 k. 20, to jest po prostu o *dwie trzecie* części taniéj od zwyczajnéj ceny księgarskiéj. Bóg zapłać! bo zaiste, jeno rozszerzeniem czytelnictwa i taką przedażą dzieł przez siebie wydawanych, możemy wymódz na innych wydawcach zniżenie wygórowanéj ceny książek polskich.

Państwo odosobnione w stosunku do rolnictwa i ekonomji społecznéj. Warszawa, 1859, in 8, str. 399. P. Wołkow ekonomista rossyjski przestosował do potrzeb swego kraju, gdzie-niegdzie skrócił, tu i ówdzie nieco rozwinął i zrobił dostępniejszém przez wprowadzenie jedności wszystkich miar krajowych, dzieło napisane oryginalnie po niemiecku przez Henryka v. Thuenen, p. t. »Der isolirte Staat« etc. Książka polska jest tłómaczeniem przerobienia Wołkowa, dokonaném, jeżeli się niemylę, przez Ludwika Boguckiego, którego imię znajdujemy w końcu przemowy. Jestto ściśle teoretyczny wykład najtrudniejszéj części ekonomji politycznéj, nauki podziału produkcji i bogactwa, przedstawiony w obrazie rolnictwa w idealném państwie odosobnioném, gdzie wszystkie zjawiska ekonomiczne uczyniono zależnemi od położenia względem jedynego wielkiego miasta i jego ludności w środku kraju; lecz ma się rozumieć, że niezapomniano o ciągłém stosowaniu tego do rzeczywistości. Autor [illegible] udarowany znakomitym talentem an[illegible]zy, rozczłonkowuje na części najzawikł[illegible]nsze fakta ekonomiczne, i rozważając jakąbądź pojedyńczą formę wypadku pod wpływem kolejno oddziaływających nań przyczyn, zagadnienia praktyczne przenosi do sfery czysto umysłowéj, gdzie wolne od wszelkich przypadłości, znajdują dla siebie rozstrzygnięcie. Tym sposobem, jużto wystawiając w nowém świetle prawdy znane, już wykrywając całkiem nowe, rozwiązuje siedm następujących zagadnień: 1) Jakiéj zmianie ulegać powinien system rolnictwa w miarę zmieniania się ceny zboża? 2) Według jakich praw ustanawia się cena zboża i drzewa? 3) Czy system płodozmienny istotnie ma wyższość nad systemem pastwiskowym i trzypolowym, i czy pierwszeństwo któregokolwiek z tych trzech systematów niezależy od cen produktów rolniczych? 4) Jaka jest zasada renty gruntowéj i według jakiego prawa oznacza się jéj wielkość? 5) Jaki wpływ wywierają podatki na rolnictwo? 6) Jak wielka jest płaca naturalna robotników, to jest: jaka część produktów przez robotnika wyrobionych od saméj natury dla niego jest przeznaczoną? 7) Według jakiego prawa oznacza się wysokość stopy procentu i jaki zachodzi związek pomiędzy stopą procentu a płacą robotników? Prócz tych, autor zamierzał jeszcze rozwiązać: 8) Jaki wpływ wywiera ilość monety w państwie na stopę procentu i cenę produktów? 9) Jakie jest znaczenie w rolnictwie wszelkich ulepszeń i machin w chwili wprowadzenia i jaki ich wpływ ostateczny? Lecz śmierć niedozwoliła dokonać już téj pracy. Są to wszystko pytania, których rozwiązanie rzuca blask na całą krainę nauki i może przeważnie wpłynąć na rozstrzygnięcie pełnych grozy zagadnień nurtujących dzisiejsze społeczeństwa. Nie sposób mi wypisywać choćby ogólne wypadki, do jakich dochodzi znakomity uczony— ciekawy nie dla saméj ciekawości czytelnik znajdzie je w książce;— powiém tylko tyle: że dzięki głęboko pomyślanéj metodzie autora, zawarty na kilku stronicach rozbiór pytania o swobodzie handlu, rozwiązuje zagadnienie jaśniéj i dokładniéj niż całe tomy poświęcone temu przedmiotowi (a czyż potrzeba mówić, iż rozwiązuje na korzyść swobody handlu?); że jego teoretyczne twierdzenie, iż Europa została zaludniona nieinaczéj, jak przez ludzi koniecznie posiadających kapitał zebrany w stronach przyjaźniejszych co do klimatu, wymówniéj świadczy od wielu przypuszczeń historycznych, o pewnym stopniu uspołecznienia najdawniejszych mieszkańców téj strony świata; że wreszcie część dzieła traktująca o stopie procentu i o boleśnego znaczenia wysokości płacy wyrobników, przedstawia rzeczy całkiem nowe w nauce. Bardzoby się omylił, ktoby widząc tu na każdéj stronicy szczegóły o rolnictwie, sądził, iż to teoretyczna nauka gospodarstwa rolnego, a nie ekonomji w najobszerniejszém znaczeniu; lecz przez to samo, iż zawiera nie tylko gotowe zastosowania do rolnictwa prawd ogólnych, ale nadto wiele wiadomości czysto gospodarczych, które autor z własnego wieloletniego doświadczenia i dzieł agro-

*) Edimburgh Review, zacytowany w przedmowie.

nomicznych wyczerpnął,—książka ta w szczególności dla nas ma wielką wagę. Na nieszczęście korzystanie z niéj utrudnioném jest dla wielu przez sposób wykładu za pomocą wyższéj matematyki, niezbyt u nas rozpowszechnionéj. Nie mówiąc o słabéj stronie tego sposobu, o trudności podciągnięcia pod formuły matematyczne nauki doświadczalnéj, jaką jest ekonomja polityczna, o niemożności wyrażenia temi formułami przeważnych czynników moralnych, które zatém trzeba usuwać z rachuby,— chociaż się zgadzamy na użyteczność naukową tego sposobu tam, gdzie prawdy inaczéj wykryć nie można;— już przez sam wzgląd na rozpowszechnienie książki i prawd w niéj zawartych, trudno niepożałować, iż jest napisana za sucho i mało przystępnie. W skutek tego, nawet w Niemczech dzieło Thuenena długo musiało oczekiwać zasłużonego uznania; tém bardziéj obawiać się należy, ażeby równy los go u nas nie spotkał. Przekład polski wedle przerobienia Wołkowa jest poprawny i wierny, a wierny tak dalece, że nawet powtórzono parę omyłek drukarskich, (np. u Wołkowa na str. 255, a w polskim przekładzie na 272, w trzeciéj kolumnie tablicy, zamiast 153,6, w obu jest 135,6), co zresztą dość łatwe do spostrzeżenia.

Gospodarstwo narodowe stosowane, czyli zasady nauki gospodarstwa narodowego zastosowane do praktyki, przez Fryderyka hr. Skarbka. Warszawa, 1860, in 8 min. str. 301. Od lat kilkudziesięciu znany na tém polu czcigodny autor, zamierzył napisać dzieło do „użytku praktycznego, jaki z nauki ekonomji politycznéj ciągnąć może pojedyńczy obywatel, tak w życiu prywatném jak i publiczném, aby się nauczył tak postępować, iżby w usiłowaniu swojém o zapewnienie sobie dobrego bytu nie przedsiębrał nic takiego, coby ani z jego interesem osobistym, ani z porządkiem publicznym zgodzić się niemogło, i ażeby tak rządził własném mieniem, tak pracował nad polepszeniem losu własnego, iżby przez to nie przeszkadzał innym w podobnejże dążności.« Z liczby zamierzonych czterech działów, książka obecna obejmuje dwa: «o znajomości kraju» i «o rolnictwie;» dwa inne: «o rękodziełach» i «o handlu» zostawione są na później. Dział pierwszy obejmuje teorję statystyki, znajomość klimatu, darów przyrodzenia, ludności krajowéj, kapitału narodowego; drugi zawiera teorję rolnictwa, o posiadaniu ziemi, o właścicielach i dzierżawcach, robotnikach, wpływie prawodawstwa i t. d.; a wszystko razem stanowi sposób nabywania tych licznych wiadomości i zastosowywania ich do praktyki. Niemożna dostatecznie nachwalić się pięknego celu, jaki autor założył dla swéj książki; niegodzi się niepodziękować za śliczne i wytrawnością nacechowane wykonanie; nie można zawsze zarzucać, że w przelicznych kwestjach spornych, unikając ostateczności, trzymał się pewnych półśrodków: trudno jednak przemilczéć, że z takiego przepołowiania często wynika poświęcenie zasady dla jakiegoś chwilowego interesu. Dość przytoczyć kilka na to przykładów. W części statystycznéj, autor tak nazwane kapitały niematerjalne usuwa z liczby kapitałów narodowych, nazywając je tylko »przymiotem i pierwiastkiem pracy» (?), a to dla tego, że równy kapitał wyłożony na wychowanie dwóch ludzi niejednakie wydaje owoce czyli procenta. Albożz dwoma kapitałami, z których jeden użyty będzie na ulepszenie wydmisk a drugi ziemi dziewiczéj żyzności, niedzieje się to samo? albož jeden kapitał pracy wyłożony na otrzymanie beczki żyta, a drugi łokcia koruny, niejest w takim samym stosunku do rzeczywistéj produkcyjności, jak kapitał użyty na nabycie gruntownego oświecenia, a na modne wyheblowanie młodzieńca? W obu razach są to kapitały ukryte pod postacią ulepszenia gruntu i zdolności, których sama tylko naturalna żyzność może być uważana za przymiot i pierwiastek pracy. Autor przepomniał do czego takie określenie prowadzi: oto skoro się na nie zgodzimy, chcąc być logicznymi, musimy się też zgodzić, że każdy np. lekarz biorący kilka rubli za półkwadransa pracy, jest okrutnym monopolistą, zdziercą korzystającym z nieszczęścia ludzi,—co też nader często słyszéć się zdarza! Wahając się między wielką i małą uprawą, autor wynajduje także półśrodek: wielkie własności i drobne dzierżawy wieczyste ze wzrastającym ciągle czynszem względnie do ceny zboża. Niewdając się w rozprawy, co do téj formy posiadania, powiem tylko, że wspomniony uprzednio ekonomista Mill, syn krainy, w któréj panują wielkie własności a drobne dzierżawy, poświęca temu przedmiotowi znaczną część dzieła, gdzie stanowczo się oświadcza za drobną własnością i w tym tylko środku znajduje polepszenie losu Irlandji. Co zaś do wiecznego wzrastania czynszów, projekt to dla nas nienowy, znajdujemy go u Wł. G. w jego rubasznych «Listach o właściwém u nas stanowisku kwestji włościańskiéj.« Obaj autorowie zapomnieli, że przy powszechnéj dzierżawie wieczystéj usuwa się konkurencja warstatów pracy do kapitału, a czynsz przybiera postać podatku, że zatém podniesienie jego pada bezpośrednio na produkta, i oprócz wywołanego zewnętrznemi okolicznościami wzrostu ceny produktów, sam także nowy ciężar czynszu podwyższa ich cenę, co znowu z kolei będzie przyczyną nowego podniesienia czynszu i nowego podwyższenia ceny produktów, aż przy niemożności uczynienia tego ostatniego, nastąpi ruina dzierżawcy. W takim stanie rzeczy, zważmy teraz, jakie jest położenie właściciela? zaprawdę wyśmienite! najmocniejsze zapewnienie całości kapitału reprezentowanego w ziemi, nic nierobienie a ciągłe zwiększanie się dochodu na wieki wieków. Jest to więc projekt potrzebujący najściślejszego rozważenia i modyfikacji a dodajmy tymczasem, niezgodny z wyżéj zacytowaném założeniem autora: «*pracować* nad polepszeniem losu własnego, *nieprzeszkadzając* innym w podobnejże dążności.» Równie przeciwny temuż założeniu, jest projekt podany w rozdziale XII, ażeby artykułem prawa przeszkodzić przenoszeniu się wyrobników z wiosek do miast, iżby jak twierdzi autor, nieprzekładali *większych* ale chwilowych zysków w mieście nad stałe chociaż *mniejsze* przy roli. Myśmy słyszeli o innym na to środku, wymówniejszym od artykułu ustawy. Ten projekt wbrew przeciwny zasadniczym prawom ekonomji politycznéj, jest ułożony jakby umyślnie w interesie właścicielów i dzierżawców ziemskich, celem przymusowego zniżenia płacy wyrobników przez nadmiar rąk w jednéj gałęzi przemysłu i mającą wyniknąć stąd rozpaczną konkurencję. Niezaszkodzi powiedzieć, że przed dwoma laty, Rząd rossyjski idąc za potrzebą czasu postąpił wcale inaczéj: oto zniósł przeszkody prawne utrudniające przenoszenie się włościan dóbr Cesarskich od rolnictwa do innych przemysłowych czynności. Ograniczam się na wytknięciu tych głównych zarzutów, zostawiając pomniejsze rozwadze światłych czytelników, na których interesującéj książce hr. Skarbka zapewnie zbywać niebędzie.

Przewodnik moralności i ekonomji politycznéj dla użytku klass roboczych, ułożony podług dzieła francuskiego p. Rapet przez Karola Forstera. Berlin, 1859, in 8, str. 461. Jestto, w sposobie rozmów, popularny wykład tych praw ekonomicznych, które wyjaśniają stosunek pracy do kapitału i drogę pomnożenia bogactwa narodowego, a bezpośrednio dotyczą wyrobników; dodajmy do tego gruntowne nauki moralne, których nieżałuje szanowny idealny doktor, po przyjacielsku rozprawiający z wyrobnikami, a będziemy mieć treść całéj książki. Wśród bolesnéj kollizji między pracą a kapitałem, szukać wzmocnienia zasad towarzyskich, ugruntowania porządku społecznego na przekonaniu a nie na środkach zewnętrznych tak często niedostatecznych, powiększenia dobrego bytu przez miłość bliźniego i pracę,—już samo przedsięwzięcie dla osiągnienia tego celu warte jest najwyższéj nagrody, jaką Akademja nauk moralnych i politycznych w Paryżu przyznała pracy p. Rapet. Dziękować powinniśmy Opatrzności, że przy mało rozwiniętym u nas przemyśle, niemogła jeszcze powstać w massach sroga nienawiść do tak nazwanéj tyranji kapitału nad wyrobnikami, że zatém nieczujemy jeszcze gwałtownéj potrzeby podobnych książek jak obecna. Nieidzie wszakże zatém, iżbym odmawiał zasługi p. Forsterowi, który przerobił, a raczéj z małemi zmianami przetłómaczył uwieńczoną książkę francuską. W patologicznym stanie społeczeństw zachodnich, jest ona nauką leczenia się dla biednych; u nas być może pożytecznym wykładem hygjeny moralnéj i ekonomicznéj; a to tém bardziéj, że lud traktowany przez naszych pisarzów jak dziecko, niemoże się doczekać pożywniejszéj strawy umysłowéj nad zabielony klejek powszednich morałów. Lecz jeśli się ta książka niebędzie mogła rozpowszechnić między klassą wyrobniczą, co przy teraźniejszéj jéj cenie (2 rub. 40 kop.) dość łatwe do przewidzenia, cel prawie całkiem zostanie chybiony: książka niewpłynie na rozjaśnienie umysłu i podniesienie działalności klass roboczych, a dla czytelnika z innéj sfery wiele tu się znajduje rzeczy niepotrzebnych, wiele potrzebnych niedostaje. Chcąc temu zaradzić, p. Forster zamierza wydać swe dzieło raz drugi za pomocą właściwego rodzaju prenumeraty, tak, ażeby można je było rozdawać bezpłatnie między klassą biedniejszą. Projekt jego ogłoszony przy dziele jest następujący. Wydanie 2,400 egzemplarzy kosztować będzie około 2,000 talarów. Dla zebrania téj kwoty naznacza dziesięć udziałów całych po 50 talarów, 20 $\frac{1}{2}$ udziałów po 25 tal., 50 $\frac{1}{5}$ udziałów po 10 tal., i 100 $\frac{1}{10}$ po 5 tal. Wszyscy, którzy z pobudek ludzkości zechcą uczęstniczyć w tém przedsięwzięciu, otrzymają do swego rozporządzenia książek na cały udział egz. 20, na pół udziału 10 i t. d. (to jest wartość swéj kwoty w książkach po cenie księgarskiéj), na co wyjdzie egz. 800. Z reszty wydania można będzie rozdać darmo w Królestwie Polskiém 500 egzem., w Galicji 300, w Poznańskiém 100, na Litwie 300, razem 1,200. Pozostające z całego wydania 400 egz., p. Forster przeznacza na wyprzedaż, aby otrzymaną stąd summę użyć, albo na nowe wydanie tego, albo też na druk innych dzieł dla klass roboczych. Środek arcy szlachetny i obfity w piękne następstwa, ale czy dojdzie?? Moraliści filozofowie powiadają, że gotowość do ofiar społecznych jest charakterystyczną cechą plemion słowiańskich: czekamy więc dobrego skutku.

A tymczasem cieszymy się niepomału z ożywienia zajęcia się ekonomją polityczną, co niewątpliwie poprowadzi do tego, że przestaną razić nam uszy rogate sądy o najprostszych zagadnieniach społecznych, że przestaniem jak ślepy trzymać się płota i rozpaczać, gdy broń Boże dojdzie się do jego końca. Towarzystwo rolnicze w Królestwie Polskiém stanęło na przedzie tego nowego kierunku:— gdy galicyjskie, przed którego oczami »obywatele prawie powszechnie zadłużeni są żydowi« (ob. Kur. nr. 16), odznaczyło się domaganiem się w swego rządu przywrócenia robocizny przymusowéj,— z zalecenia towarzystwa w Król. polsk. wyszła jako jego godło (w 1858) prześliczna książeczka *Zarysów ekonomji społecznéj* W. Ellisa, nad którą pracę nawet z tłómaczem podzielał czcigodny prezes tegoż towarzystwa, hr. A. Zamojski. O dzięki!

W. Korotyński.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Teatr Francuzki w tych czasach niewdzięczną zajmuje się pracą: wywołuje nieboszczyków bez duszy.

Ponieważ literatura francuzka, jak stary Egipt, balsamuje wszystko, tak dobrze faraonów jak papugi, tak dobrze wojowników, jak chrabąszczów, kotów i księży, nawet poronione dzieci—trzeba koniecznie uważać co się z tych katakumb bierze, mianowicie też jeżeli się bierze z zamiarem dania téj rzeczy ludziom ku zbudowaniu lub zabawie.

Otoż, sławny teatr Moliera, Corneilla i Racina, wcale się teraz o wybór nie troszczy: co z brzegu, to łapie i przedstawia. Byle tylko przez akademją uznana za klasyczną, każda sztuka mu jest dobra. W repertoarze swoim chowa starannie najdziwniejsze utwory: jakieś tragedje kartagińskie, których słuchając człek stojący usypia, jakieś komedje przerażającéj nicości lub bezdennéj głupoty, ale ponieważ wszystkie te potwory prawo obywatelstwa przed wiekami otrzymały, rozumie się więc, iż są arcydziełami; w braku sztuk nowych, wyciąga się leżące na wierzchu, otrzepuje z kurzu... i repetuje drzemiącéj publiczności.

Z takiego powodu i takiego prawa, widzieliśmy niedawno na scenie Moliera, pięcio aktową kowedją Picard'a: »Collatéral, ou la Diligence á Joigny« który to wieczor do najnudniejszych w życiu naszem policzymy.

Takie przedstawienie w Teatrze Francuzkim, teatrze, którzy od wieków słusznie był uważany za najpierwszą dramatyczną scenę świata—to profanacja, która, jakto mówią, o pomstę do Boga woła. Czas by już doprawdy, dla honoru komedji Francuzkiéj, wygnać na wieczne czasy z jéj sali te sztuki, na których okładce możnaby napisać: Tu kończy się tragedja i komedja znośna. Widać, że nie dość dobrze w 1830 roku wymieciono literackie kąty, kiedy tam jeszcze tyle śmiecia zostało.

Owa wielka rewolucja literacka 1840 roku, na którą teraz piszące pokolenie tak uporczywie nastaje, a którą potomność dalsza wielbić będzie — cóżkolwiekbądź o tém mówią modni literaci, nie była wymierzoną przeciw wielkim mistrzom klasycznym, ale przeciw nieudolnym małpiarzom, którzy ich trawestowali, niegodziwie psując styl klasyczny. Romantycy, owi barbarzyńcy nowocześni, porąbali nie marmurową ale gipsową tragedją—wyśmieli komedją konwencjonalną i oklepane frazy bezmyślnych stylistów—wyszydzili bezduszne rymy, któremi zastąpiono poemata, potępili retorykę udającą poezją, czyli w trzech słowach: potępili powszedniość, fałsz i nicość.

Literacka restauracja nazwała Hugona, Dumasa, Sanda, Balzaka i Musseta barbarzyńcami—porównanie to nader trafne; podanie niesie, że którędy koń Attyli przeleciał, tam już nie porosła trawa; toż samo tu: którędy ci wielci przeszli poeci, tam rosną już tylko kwiateczki Dumasa drugiego, lub rumianek Feuilleta.

Każden co widział owe ziółka, lub owe mumje repertoaru francuzkiego, będzie błogosławił tych, co obalili bałwany intellektualnego świata i na ich miejsce wprowadzili nowe bogi. Reakcjoniści daremnie usiłują te zwalone bożyszcza znów na dawne wstawić piedestały: Artaxerxesy i Axury choćby w najczerwieńsze togi przyodziane, już nie zaimponują nikomu, — oburzenia ich i napuszyste frazy, nie wywołują już ani gniewu ani protestacji i dziś ludzie na te lalki patrzą z uśmiechem, jak na cienie Chińskie. »To zabiło tamto« jak powiada Wiktor Hugo.

Z jakąż roskoszą po tych poronionych płodach klassycyzmu, słucha się dramatów Dumasa i Balzaka! Dyrektorowie paryzkich teatrów pojęli nareszcie, że taka jedna dawna sztuka, przyniesie im więcéj niż dziesięć nowych, dla tego, tu i owdzie powrócono do porzuconych mistrzów—a nawet wygnanego Hugona cudne dramata mamy zobaczyć na scenie téj zimy.

Tymczasem Vaudeville przedstawia z ogromném powodzeniem znakomitą dramę Balzaka »Macocha.« Utwór ten dramatyczny sławnego romansisty, dowodzi, że straciła w nim równie wielkiego dramaturga, jak powieściopisarza. Jakkolwiek, nie zdawało się ażeby autor Eugenji Grandet potrafił przycinać swe szerokie pomysły do ciasnych ram teatru,—zostawił dwie próby dowodzące, iż byłby z czasem zdobył scenę. Smierć ograniczyła jego dramatyczny repertoar do dwóch arcydzieł Mercadeta, i Macochy.

W Macosze Balzak przedstawił z właściwą sobie plastyką, jeden z tych strasznie prawdziwych obrazów, w których malowaniu celował. Szczegóły są tu studjowane na żywych wzorach, przeto okropnie rzeczywiste. Walka zażarta, przysłoniona banalną tkanką codziennego życia, rozwija się pod pozorami spokoju, w domu prawie patryarchalnym.

Któżby na pierwszy rzut oka powiedział, że to nie jest rodzina zacna, bez tajemnic sromotnych. Głową jéj, stary jenerał Napoleoński, stary lew z siwą grzywą; młoda żona zdaje się kochać go czule, równie jak córkę jego, z pierwszego łoża, piękną Paulinę. Jest wprawdzie w domu pan Ferdynand, kierujący fabryką jenerała młodzieniec, którego pozycja mniéj jest jasna—zdaje się, iż czarne oczy Pauliny przyczyniają się wiele do gorliwości jego służby. Ale cóż w tém nagannego?

Jednakowoż Paulina jednemu po drugim konkurentowi odmawia. Cóś w tém być musi! myśli sobie Godard, ostatni z jéj odrzuconych pretendentów, rodzaj ciekawego filuta, z głupia frant, jak to mówią. Kawaler ten, nie mogąc pojąć, żeby panna bez ważnéj przyczyny, mogła niechcieć jego 40,000 franków dochodu, przedsiębierze odkryć tajemnice téj niby spokojnéj rodziny. Z pomocą tedy rozpustnego chłopca (dwuznacznego płodu jenerała z drugiego małżeństwa) zastawia łapkę i chwyta nić niewidzialnéj dramy, odgrywającéj się pod tą stojącą wadą.

Dziecko wbiega wołając, że pan Ferdynand złamał nogę... Na ten wykrzyknik wypadły z niewinnych ust chłopca, Paulina i Jenerałowa bledną... i z bladości swéj dowiadują się, iż są rywalkami. Błysk nienawiści przelatuje przez oczy dwóch kobiet... ale kiedy psotnik wyznaje ze śmiechem, że zwiódł mamę, znów wszystko niby do dawnego powraca spokoju. Mężczyzni zasiadają do wista, a kobiety do krzyżowéj roboty, którą szyją obie na jednéj kanwie.

Rozczulająca ta imitacja miłości rodzinnéj, zaciera wszystko, co świat powiedział złego o macochach. Obejście obu niewiast słodkie nad wszelki wyraz, zdaje się iż wielbią się wzajemnie, że tylko ten kawałek kanwy je przedziela. Kanapa jedną poręczą obejmuje obie...

Dobra to pozycja do obserwacji—oczy mogą zagłębiać się w oczach, najlżejszy rumieniec, najlżejsze drgnienie nie przejdzie niepostrzeżone... w téj odległości słychać serca bicie... Wiedzą o tém rywalki, i badają się wzajemnie.

Dwaj Mohikańscy wodzowie Coopera, obojętniejszéj nie przywdziali maski, chcąc przed sobą zataić wspólne katusze ducha.. Obie damy zadają sobie z obojętną miną rozmaite, niby obojętne pytania; zawsze na czas stroją je w uśmiechy; odpowiedzi lecą szybko jak pytania. Dialog ten, jest prawdziwie szatańskim pojedynkiem na szpady—skrzy się iskrami dowcipu i spotęgowanym machiawelizmem. Fałszywa dobroduszność, podstępna naiwność, kocie pieszczoty, aksamitne pazury, łzy hijeny, śmiech krokodyla—wszystkiego tego używają dwie przeciwniczki ze spokojną wściekłością, która z téj jednéj sceny czyni dramat cały.

Straszliwa ta walka trwa przez ciąg jednego robra,— poczem rywalki opuszczają kanapę, nie wyrwawszy sobie z serca tajemnicy. Niewinności Pauliny dorównała chytrość Macochy—ani jedna ani druga się nie zdradziła—ale po nienawiści, jaką dla siebie czują, poznały, że kochają tegoż samego mężczyznę.

Charakter obu kobiet oddany jest wybornie—ale mianowicie też charakter Pauliny po mistrzowsku skreślony. Jakaż różnica pomiędzy nią a temi pannami teraz przedstawianemi na scenie—ową rasą owczą, zrobioną na jedno kopyto. Paulina przedstawia prawdziwy typ dziewczyny żywéj i bystréj, którą obecność nieprzychylnéj macochy od dzieciństwa skazała na ciągłą baczność i zupełne w sobie zamknięcie.

Daleko jest więcéj na świecie, niżbyto myśleć można, takich Machiavelów w białych sukienkach—takich Talleyrandów w różowych kokardach, które mają przebiegłość cnoty, a pewne prawości zamierzonego celu, idą doń tak zuchwale, że nie raz nawet szczwanych lisów wywiodą w pole. Ta właśnie niewinność i czystość, dostarcza im siły i daje jasnowidzenie, którego nie mają występni.

Wszystko to jest obserwowane i oddane wybornie przez Balzaka w charakterze Pauliny. Jakże cudny kontrast tworzy zbrojna i niespokojna jéj dola przy macosze, z otwartością złotą; i dziecinną ufnością, jaką okazuje sam nasam Ferdynandowi. Z jakąż radością ta młoda dusza zrzuca twardą zbroję dyssymulacji, jakże szczęśliwa kiedy może wierzyć...

Walka trwa przez pięć aktów

Macocha, dowiedziawszy się, że dawny jéj kochanek Ferdynand, z którym miała stosunki, zanim została jenarałową, później przez nią do domu sprowadzony, poznawszy pasierzbicę w niéj się prawdziwie zakochał— jak rozżarta lwica, nie chce puścić zdobyczy... Zawsze odziana płaszczykiem cnoty, najbezecniejsze zastawia sidła Paulinie, która jedném słowem powiedzianem ojcu może zgubić wiarołomną żonę.

Tego słowa pasierzbica nie wymawia do końca. Paulina, wyobrażająca niewinność zmuszoną żyć obok występku przybiera zimną dumę, przypominającą wzgardę Elektry dla Klytemnestry. Nareszcie, nie mogąc wytrzymać takiego położenia, ani wydobyć się ze strasznéj matni, truje się, zostawiając starego ojca w nieświadomości prawdy—a niekaraną macochę na pastwę wyrzutów własnego sumienia.

Przy tym jaskrawym dramacie dziwnie blednie nowa sztuka pana Serret przedstawiana równocześnie m Gymnase, pod napisem Anioł Miłosierdzia.

Anioł miłosierdzia! piękny tytuł— ale gruboby się omylił ten, ktoby polegając na nim, sądził że w teatrze tego anioła zobaczy. Pani Varennes jest wprawdzie ładną kobietą—ale nie jest wcale aniołem—a mianowicie też nie jest aniołem miłosierdzia. Za protegowanie ubogiego chłopca, nie zasługuje na tę nazwę—gdyby nawet ów protegowany był tak doskonały jak ubogi młodzieniec Feuilleta.

Anioł miłosierdzia przypomina nieco sławny utwor, którym Feuillet tak rozrzewnił téj zimy mieszczaństwo paryzkie. Serret, znęcony jego powodzeniem, przedstawił także ubogiego młodzieńca.

Wszyscy ci młodzieńcy w czarnych, starannie konserwowanych frakach, co to pieszo przychodzą na bal, boją się więcéj plamki błota na swem jedyném odzieniu, niż pistoletowéj kuli—co to zakochani są w wielkich

domach niepodejrzywających ich nędzy, którą jednak poznać tak łatwo—są mniéj więcéj z sobą spokrewnieni.

Bohater pana Serret, d'Albert, należy do téj licznéj rodziny. Nie ma on ani grosza i nie posiada innéj umiejętności zarobienia na życie, prócz ze szkół wyniesionéj nauki. Dawał więc lekcje greczyzny, łaciny, ale jedyny jego uczeń umarł. Zostawszy bez chleba młody nauczyciel, udaje się do pani Varennes, młodéj wdowy uchodzącéj za bardzo uczynną.

Ta, obiecuje wynaleźć mu miejsce, i zaraz częstuje swych gości guwernerem bez zatrudnienia. Ci nie tylko nic mu nie pomagają, ale wnet pozbawiają biednego bakałarza nawet banalnéj grzeczności, która się zwykle daje osobie we fraku, wyrażającéj się przyzwoicie.

Już to świat w ogóle, a w szczególności piękny świat francuzki, nie przyjmuje swego narodowego przysłowia »ubóstwo nie jest grzechem.« W oczach jego to grzech największy—w tym względzie salony Paryzkie podzielają zupełnie zdanie Malthusa: »ten kto niema swéj zastawy na społecznéj biesiadzie, dobrze zrobi jeżeli pójdzie precz.«

Oburzony takiém obejściem możnych, d'Albert sto razy ma ochotę rzucić w twarz tym bogaczom bez serca, swe wytarte gumą rękawiczki,—ale myśl, że potém trzeba będzie umrzeć z głodu na bruku, hamuje szlachetnego gniewu wybuchy; młodzieniec uspokaja się w końcu, i przechodzi do sali jadalnéj.

Pan Varennes nie znalazłszy miejsca dla swego protegowanego, powierza mu wychowanie własnego synka. D'Albert wprowadza się do domu wdowy, w którym zastaje dwóch konkurentów. Obecność młodego nauczyciela zaczyna niepokoić aspirantów, z których jeden o serce, drugi o majątek pani się stara. Znalazłszy mu miejsce i żonę, można go się pozbyć—myślą sobie; jeden tedy proponuje mu, żeby się ożenił z jego wychowanicą. Wdowa, usłyszawszy to, miesza się, rumieni i blednie... co wszystko razem, zdradza jéj niemiłosierne dla d'Alberta usposobienie... Jego skłonności nieznane. Pani radaby je poznać, ale dotąd ze sfinksowéj twarzy mentora nie mogła nic wyczytać.

W następnéj scenie, zdaje się, iż pożądana chwila nadchodzi. Nauczyciel zakłopotany, mnąc kapelusz, przybliża się do wdowy ze spuszczonemi oczami... ta spojrzawszy nań z boku, pewna iż przychodzi wyzionąć pożar serdeczny, siada z miną uroczystą, jak przystoi na spowiednika. Tym czasem, dowiaduje się że wcale nie o to idzie: nauczyciel przychodzi prosić o zaliczkę na zasługi—poprostu mówiąc, potrzebuje pieniędzy, nie miłości... nie ma za co kupić obiadu!..

O zgrozo! cóż za nieznajomość niewieściego serca! Biedny d'Albercie znać, żeś się pomiędzy dwóma okładkami książki wychował... wiesz, z czego Grecy robili pierogi, ale gustu kobiet nie znasz zgoła... Gdybyś w téj kwestji zasiągnął rady lepszego chłopca co na wolném wyrosł powietrzu, odpowiedziałby ci niechybnie. Do stu katów! jeżeliś głodny, to przyciągnij pasa, a niegadaj takich rzeczy kobiecie, którą kochasz i od któréj chcesz miłości, nie miłosierdzia.

Cóżkolwiek bądź, pani Varennes, zostaje w trzecim akcie żoną d'Alberta. Dowodzi to iż autor nie lepiéj od swego bohatera zna serce niewieście. Inaczéj tak nieprawdopodobnego nie popełniłby finału; że kobiety nie lubią nieboraków, że daleko więcéj rozczulają się bolami serca niż cierpieniami żołądka. Nędza wyniosła, szlachetnie znoszona i starannie ukrywana może trafić do ich serca; kaprys sprowadzenia z mansardy do pałacu jakiego wybladlego młodzieńca, podając mu koniec różowego paluszka, przechodzi im czasami przez głowę—ale wydaje nam się niepodobieństwem, ażeby jakabądź kobieta mogła się zakochać w kawalerze, który przychodzi ją prosić o tysiąco-złotową posadkę i o dwa złote na obiad.

Z resztą, może to tylko nasze przywidzenie,—może anioły miłosierdzia inaczéj rzecz tę uważają.

Σ

— Z umieszczonego w dziennikach sprawozdania z ostatniego zgromadzenia akcjonarjuszów drogi żelaznéj Warszawsko-Wiedeńskiéj, nie można odgadnąć, czy w summę rub. sr. 1,700,000, jaka ma być jeszcze potrzebną na doprowadzenie do należytego stanu całéj téj drogi, wchodzi już summa 300,000 r. sr. wyobrażająca wartość 5000 akcyj sprzedanych bankowi polskiemu, lub też czy nie zależnie od téj summy deficyt wyniesie jeszcze 1,700,000 r. sr.

Sprawozdanie to jest rzeczywiście tak niejasne, że nie tylko wyradza powołaną wyżéj wątpliwość, ale nawet i tę, czy deficyt ten obliczony został, rachując że wszystkie 25,000 akcji drugiéj serji rozprzedane zostaną, czy też przy względzie na tę okoliczność że 11,000 akcji drugiéj serji nie znalazły konkurentów.

Kto wie, czy nie ta niedostateczna jawność w sprawozdaniach towarzystwa ostudza chęć nabywania akcji kolei, pomimo świetnych rezultatów wykazanych za piérwszy rok administracji prywatnéj i tak np. w żadnéj gazecie nie czytaliśmy wyjaśnienia, dla czego pomimo §, 44 ustawy towarzystwa, opiewającego:

„Umarzanie akcji zacznie się, gdy na poczet ich 60 procent będzie rzeczywiście opłaconych.“

„Przynajmniéj pół od sta od imiennego kapitału akcji umorzy się corocznie.

„Akcje mające być umorzonemi, będą oznaczone przez losowanie, jakowe odbywać się ma co rok w Warszawie w miesiącu październiku, w sposobie, który przez radę zarządzającą zostanie przepisany.“

W październiku roku zeszłego nie było losowania akcji, chociaż przed tym terminem na każdą z. 25,000 akcji piérwszéj serji, 60 % zostało już ściągniętych.

PRZEGLĄD PISM ROLNICZYCH.

Kurjer Architektury i Budownictwa donosi o korzyściach pokrywania dachów, umyślnie na ten cel w Anglji wynalezionym i tam wyrabianym wojłokiem.—Korzyści te są zbyt widoczne aby nad niemi rozszerzać się wypadało, bo dają dach lekki, zatem niepotrzebujący tak grubych krokiew i całego wiązania, szczelny prawie hermetycznie, nieprzemakający i bezpieczny od ognia, bo pociągnięty stosownie przyrządzoną farbą, obudwom tym warunkom zadosyć czyni, nareszcie tani, i sama czynność krycia z powodu długich i szerokich jednostajnych kawałów, nadzwyczaj prędko się odbywa.

Z tych to powodów wojłok ten nietylko w Anglji, ale w całéj Europie znalazł nader szybkie upowszechnienie; w Rossji, w Petersburgu i jego okolicach pokryto w tym roku kilkadziesiąt gmachów i zakładów fabrycznych. Skutkiem objawiającego się coraz większego żądania, kompanja Angielska urządziła w Petersburgu skład tego materjału w kantorze kupca Kranza, (на Василевскомъ островѣ по 7-ой линiи въ домѣ Ракитиной N. 36).

Cena 33 rub. sr. za jeden pak, w którym znajduje się cztéry kawały wojłoku, każdy po 200 stop kwadratowych, razem 800 stop kwadratowych, więc sążeń kwadratowy wypada 2 rub. i 2 kop. Długość każdego kawałka 11 sążni, szerokość 1 arszyn i dwa wierszki. Waga każdego paku wynosi z drzewem około 11 pudów.

— Tygodnik Rolniczo Przemysłowy wydawany przez Towarz: rolnicze krakowskie, umieszcza teraz w swych kolumnach, zasady leśnictwa dla użytku obywateli posiadających lasy, w krótkości spisane przez Adama Mieczyńskiego.

Autor tego ważnego traktatu naukowego, rzuciwszy treściwe jasne poglądy, na ważność i stan lasów, oraz na różne odpowiednie miejscowości i potrzebom sposoby ich urządzenia, przechodzi do szczegółowéj ich uprawy, tak massowéj w ogóle, jak i oddzielnéj każdego gatunku drzew.—Rzecz ta cała nacechowana naukową znajomością wyższego leśnictwa, jak niemniéj owém praktyczném dotknięciem, tym mimowolnym objawem odróżniającym wszędzie człowieka fachu od prostego dylettanta.

— Czytamy w N. 276 Petersburskich wiadomości 1859 r. w oddziale nowiny z południa Rossji:

P. Fidler w majątku swojem Jałkance, tak słynnym już oddawna z wzorowego gospodarstwa i to na ogromnę skalę, wprowadził teraz użycie pary do głównych robot gospodarskich, i tak młócbę uskutecznia parowa machina przenośna, to jest jeżdżąca z całym przyrządem po relsach.— Monstrualnéj wielkości ta machina, któréj i działanie nawet w obecnéj chwili prawie do cudów zaliczyć można, nosi nazwę Charles Burrell's patent prize combined boutting, thrasching and dressing machine.

Pług parowy, orzący 22 dziesięciny dziennie. Osiem żniwiarek Burgesa i Keya a 2 Mac-Cornicka, dla wyrobu cegły osobna maszyna parowa, wyrabiająca dziennie 25,000 sztuk cegły i wiele innych. Z radością widzimy jak ta siła, tak wiele wpływu wywierająca obecnie na wszystkie gałęzie przemysłu i handlu, zaczyna oddziaływać i na rolnictwo. Z Charkowa donoszą o świeżo znów powtórzoném szczepieniu zarazy bydlęcéj, która się zjawiła w okolicy i w samym folwarku należącym do Charkowskiego uniwersytetu. Szczepienie wydało tak pomyślny skutek, że nietylko żadna sztuka nie padła lecz dla dalszych badań naukowych łączono bydło, któremu jad był szczepiony, z chorém i to kilkakrotnie, a zaraza okazała się bezsilną. To samo okazało się w chorobie zapalenia lekkich.—Spodziewamy się, że doświadczenia i badania mężów którzy stoją na czele szkoły weterynaryjnéj przy Uniwersyteeie charkowskim w któréj katedrę zajmował niedawno jeszcze, nasz nieodżałowany Edward Ostrowski, przedstawują dość rękojmi dla ogółu.

Do rzędu pism rolniczych oraz dotykających wszystkich gałęzi przemysłu i handlu, w przeszłym naszym przeglądzie umieszczonych dołączamy jeszcze dwa, o których jako późniéj doszłych rąk naszych teraz powiemy słów kilka.

1) Gospodarstwo wiejskie, dziennik wychodzący przy cesarskiem Moskiewskiem towarzystwie gospodarstwa wiejskiego.

2) Kuryer Przemysłowy.

Pierwsze czysto rolnicze, zawiera artykuły tak oryginalne jak i tłumaczenia z pism zagranicznych, treści najbardziéj obchodzącéj dziś wszystkie gałęzie gospodarstwa krajowego oraz łącznych z nim nauk. Z obecnie umieszczonych artykułow żywo zajmują rozprawy o dobrowolnym najmie. Zdanie Majera o systematach gospodarstwa w chwili obecnéj. Pogląd na wprowadzane machiny w gospodarstwie w ogólności a w szczególe w Rossji. Badania pod względem mineralogicznym Rossji europejskiéj. Daléj następują wiadomości miejscowe i statystyczne z różnych stron Rossji. Ponieważ zaś zeszyty wychodzą miesięcznie, umieszczony więc tu na każden miesiąc Kalendarz gospodarski, w którym nie przypominają się gospodarzowi poprostu tylko roboty i jego zajęcia, ale prace i zajęcia odpowiednie w każdéj porze, rozbierają się tu szczegółowo i obszernie, podają sposoby lepszego ich wykonywania, co na téj drodze zrobiono i t. p. Obecnie w porze zimowéj, za miesiąc styczeń i luty, wyłożona prześlicznie hodowla bydła, koni, owiec, wszelkich zwierząt gospodarskich, niemniéj i ptastwa, i do różnych celów i miejscowości skierowana; gdy tak każden miesiąc w ciągu roku obrobionym będzie, utworzy się prześliczna i nauczająca całość, a zebrana z lat kilku lub kilkunastu, utworzy żywą historję postępu krajowego rolnictwa.

Kuryer Przemysłowy pod swoim skromnym tytułem ukrywa rzeczy tak piękne, dotyka kwestji tak żywotnych, poglądy jego są tak obszerne i wszechstronne, a przytem pióro wszędzie tak dzielne, choć różne, że się oderwać trudno wziąwszy książkę do ręki. Cóż to za nauczający i interesujący zbiór artykułów, stanowiących rzut oka na obecny stan przemysłu i handlu Rossyi, Anglji, Francji, Włoch, Belgji, i Państwa niebieskiego,— wiadomości o kommunikacji lądowéj i wodnéj, o nowych odkryciach i wynalazkach, oraz założonych fabrykach. W rozmaitościach nakoniec spotykamy wyborny artykuł pod tytułem: „Uboczne ciężary, dowolnie nałożone na fabryki.“—Tu z całą jawnością, która teraz w pismach rossyjskich prawie wszędzie postrzegać się daje, autor dotyka kwestji najżywotniejszych, a z całą odwagą cywilną, jaką uczucie prawdy i miłości dobra powszechnego obywatelowi nadaje, rozbiera najdrażliwszą stronę, jaką dotyka, wykazując różnice więdzy samem prawem a jego wypełnieniem, między rzeczą a formą.— W interesującem opowiadaniu wykazuje cały ogrom złego spływający na ogół z posiadania władzy prawnéj przez ludzi niezasługujących na to zaufanie, przykładem stwierdza jak prawo samo w ręku takich ludzi zamiast być tarczą ogólnego bezpieczeństwa, staje się narzędziem występku, a jak w cytowanem zdarzeniu i zbrodni, według wszelkich form prawnych dokonanéj.— Wartoby cały ten artykuł umieścić w piśmie tutejszem.

Rozszerzyliśmy się z sprawozdaniem o literaturze rolniczéj w Rossji, aby zaznajomić z nią czytelników naszych, bo szczerze wyrzec można, że znajdujemy w niéj wszystko to co i w zagranicznéj a nadto wiele rzeczy dla nas jako zbliżonych miejscowością, niezaprzeczoną praktyczną mających wartość. Rozwoj i postęp literatury rolniczo-przemysłowéj w Rossji jest ogromny, szczególniéj zadziwia tak znakomita liczba ludzi przewodniczących temu ruchowi, którym specjalności żadną miarą odmówić niemożna.

(*T. S.*)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

Pierwszy numer *Czytelni dla młodzieży*, wydawanéj we Lwowie przez *Karola Cieszewskiego*, zawiera oprócz kilku słów wstępu— wiersz Wincentego Pola; *o badaniach na polu języka starosłowiańskiego*, przez Antoniego Małeckiego; ustęp z niedrukowanego poematu Wincentego Pola, pod tytułem: *Stryjanka*; o znaczeniu nauk przyrodniczych p. Hipolita Witowskiego; początek powieści: *Panie Pogańskie* i rozmaitości.

Godło, pod którem rozpoczyna Czytelnia swój zawód, pozwala nam dobrze wróżyć o jego życiu; kto bowiem rozpoczyna swój zawod, w imie zasad wyrażonych w wierszu Wincentego Pola, postawionych na czele pisma:

Nie poranić, nie podwoić,
Lecz miłością bole koić,
Pracą ducha uszlachetnić,
I uwiecznić i uświetnić.
To zadanie naszéj młodzi. . . .
To zadanie sztuki, śpiewu,
Mężów prawdy i posiewu.

ten może być pewnym, że ziarno przezeń rzucane na niwę ojczystę bujny plon wyda.

— Wyszedł w Warszawie przekład Fizyki Ganot'a, dokonany, pod przewodnictwem prof. Stanisława Przystańskiego, przez studentów akademji medycznéj. Dzieło to uznane za klassyczne, niezbędném było dla uczącéj się młodzieży. Dzięki za myśl zacną— za wykonanie dzięki.

— *La Presse Theatrale et Musicale* z d. 12 lutego, donosi, że w jednym z paryzkich salonów, Achilles Bonoldi (z Wilna), odśpiewał kilka kompozycji Stanisława Moniuszki, przyjętych ze współczuciem niezmiernem i okrytych oklaskami. *Trzech Budrysów* i *Lirnika wioskowego*, musiano powtórzyć na powszechne żądanie.

Tenże dziennik wzmiankuje o koncertach pana *Sowińskiego* w sali Erarda, p. *Lotto* w sali Herza i p. *Dombrowskiego* mającym nastąpić w Kwietniu.

»Żywo uczuto piękność kompozycji polskiego maestro, którego imie tak popularnem jest w Polsce, mówi sprawozdawca. Piękny głos i wprawa p. Bonoldi, doskonale uwydatniły naiwną oryginalność, miłą świeżość i werwę samoistną, które te utwory charakteryzują.«

— Na posiedzeniu Akademji Nauk paryzkiéj d. 27 lutego b. r., wzmiankowany jest p. Zalewski, który żądał, aby akademja podaną przez niego teorją ciążenia, wyłożoną przez elektryczność, ocenić chciała.

— W salach resursy kupieckiéj w Warszawie, wykładane będą, za pozwoleniem wyższéj władzy, w ciągu następnych miesięcy, astronomja popularna, fizyka, chemja, tudzież botanika.

Wykładać będą: pp. A. Prażmowski, L. Przystański, T. Lesiński i J. Aleksandrowicz.

Opłata wnijścia pójdzie na rzecz ochron Dobroczynności. Opłata tak mężczyzn, jako też i dam, wynosić będzie 45 kop, za każde posiedzenie, a dla członków resursy kop. 30.

Każda prelekcja w wilją w pismach publicznych ogłaszaną będzie.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

LISTY ZIEMIANINA

Powiatu Wileńskiego.

LIST III.

Bractwo wstrzemięźliwości. Wódka i szampan.

Od chwili jakeśmy dwa pierwsze listy nasze ogłosili w jedném z pism czasowych które już przestało wychodzić, niesłychanie wielka odmiana zaszła najniespodzianiéj w naszych stronach. Włościanie pić gorzałkę przestali. Co większa! nałogowi nawet pijacy wstrzymali się od niéj po większéj części. Gorzelnie zamknęły się, a przynajmniéj dziesiąta ich część ledwo, jako pamiątka niedawnéj a tak niepomiarkowanéj fabrykacji tego zgubnego trunku, ostała się, w naszym naprzykład powiecie. Reszta szybko przemieniła się w browary, skąd nateraz rozchodzi się piwo, posilając ciało, krzepiąc siły pracowitego ludu, ale niemącąc bynajmniéj głowy rolników. Skutek to wielkiéj łaski Bożéj, skutek słowa z ust kapłańskich gorliwie rozniesionego między ludem naszym poczciwym z natury i roztropnym, a potrzebującym tylko większéj nauki religijnéj, stosownéj oświaty do jego przeznaczenia, właściwego użycia chwil odpoczynku po umiarkowanéj pracy, i zwrócenia wtenczas umysłu prostaczków od materjalnych potrzeb do obowiązków względem Boga i bliźnich. Dobry to znak, kiedy samą siłą przekonania i przykładu tyle tysięcy ludu, jakby na skinienie czarodziejskiéj laski, porzucając zastarzałe nałogi, przeszło jednym razem na drogę można mówić prawdziwego zbawienia. I to się stało wcale nie przymusem jakimś, powtarzamy, nie strachem ani gwałtem, ale prawdziwie po apostolsku. I w tém przyznać trzeba, z prawdziwą pociechą, wielką zasługę księżom plebanom. Gdyby na to patrzał ojciec Mathews, ów piérwszy założyciel bractwa wstrzemięźliwości, mógłby sumiennie dać naszemu ludowi świadectwo przed całą Europą, że w nim tak dobrze jak w najcywilizowańszych narodach, tleje silna iskra życia moralnego i że umysł jego jest aż nadto gotów do przyjęcia prawdy i przekonania się o jéj dobrodziejstwach.—W chwili tak przeważnéj i dobroczynnéj odmiany, strach paniczny przeszedł po wszystkich żyłach synów Izraela, trudniących się szynkowaniem wódki. Byli nawet tacy między właścicielami gorzelni, którzy pomimo najszczerszego uznania dobrodziejstwa takiego wypadku, zaskoczeni nagłością jego, nie przygotowani do takiéj odmiany, zatrwożyli się o los inwentarza, o niesposobność jego wykarmienia. Byli zaś może i tacy, co to przywykli do prostéj uprawy roli, zwykłym od wieków trybem, bez utrudzenia głowy, i zebraniem tego co Bóg dał, a potém przerobieniem ziarna na wódkę, zatrwożyli się, nie przypuszczając żadnego sposobu wydobycia z wioski intraty, okropną marą bankructwa, przelękli się widokiem przyszłego zniżenia zbytecznego cen zboża. i t. d.—A przecież nikt dotąd nie zbankrutował z tego powodu, ceny nie spadły nadzwyczaj nizko, i nikomu pomimo niedostatku wywaru (brahy) bydło nie zdycha, a nawet nie chudnie, i nawóz będzie miał dość potrzebnéj wilgoci, jeżeli tylko więcéj ładu, oszczędności i uwagi zaprowadzi się powszechniéj w naszych oborach. Jeszcze co do inwentarza, i ten zysk jest, że pomału zarzucając karmienie bydła wywarem, i zastępując miejsce jego tak zwaną parzeniną, ocalemy bydło od wczesnéj utraty zębów, a następnie od prędkiego starzenia się, i ostatecznie zajmiemy się wyszukaniem innych jeszcze rodzajów suchéj paszy niż słoma i siano, a zatém przyjdziemy do uprawy rozmaitych a do miejscowości stosownych, roślin pastewnych, i nieznacznie wstąpimy na drogę rozumowego gospodarstwa. Wreszcie zyski z przedaży bydła na rzeź, z obrócenia tros-

kliwszéj uwagi na pacht z obory, przez lepsze utrzymanie i pomnożenie krów dojnych, zastąpi niebawnie ubytek propinacji.—Czy zaś byli tacy, którzy myśląc tylko o intracie swojéj, zapominali o dobru publiczném, o poprawie i zbawieniu ludu wiejskiego, przeciwili się rozszerzeniu bractwa wstrzemięźliwości? Śmiem odpowiedzieć, że o żadnym z właścicieli naszych, podobnym egoiście, nie słyszałem. A jeżeli który znalazł się taki, co w duchu przekładał gorzelnie i gorzałkę nad trzezwość swoich kmiotków, to był może setny, a nawet tysiączny;— a i w takim zapewne sumienie ku uznaniu tak zbawiennéj nowości nieraz się odezwało! — Z jakąż pociechą serca patrzaliśmy w kościołach na garnący się lud za wezwaniem proboszcza swego, do wpisania się do bractwa i dania słowa uroczystego, że się wyrzeka na zawsze gorzałki. Jak miło było widzieć, że zaledwo kilku na kilkaset osób, i to słabych nałogowych lubowników wódki, cofnęło się zrazu od wyrzeczenia stanowczego słowa. Ale i ci wkrótce wyśmiani od wszystkich, upokorzeni, połączyli się z bractwem. Słowem w powiecie naszym, wyjąwszy może najbliższe wsi pod Wilnem, i niektóre okolice szlacheckie, gdzie moralność jest słabsza, do osobliwości już należy widzieć kmiotka pijącego wódkę, tak jak osobliwością było niedawno widzieć takiego, któryby jéj nie pił. Piwo, miód, a czasem nawet u bogatszych, a bliżéj miasta mieszkających, wino nizkiego gatunku, zastąpiły odurzający trunek wódki. A jakież błogie skutki stąd wynikły, i dały się widzieć zaraz już téj zimy. Włościanin, potrzebujący lat przeszłych, na wesele syna lub córki, kilkadziesiąt garcy wódki, które mu kosztowały czasem około dwódziestu rubli sr., i które gdy zagrzały głowy biesiadników, stawały się powodem do kłótni i bijatyki a następnie do wynikających stąd chorób:—teraz kupował parę beczek piwa za 4½ ruble, i kilkadziesiąt funtów mięsa za drugie tyle. Tém i wesołą skrzypką ugaszczał kmotrów i podejmował gody weselne. Wszyscy nazajutrz zdrowi i silni powracali z zadowoleniem do zwykłych zatrudnień, nikomu nie bolała głowa, nikt siniakow od kłótni nie nosił. Jeszcze się nakoniec pokazało, że co pierwiéj każde takie wesele, niejednego włościanina do kilkudziesięciu rubli kosztowało, dziś nawet i kilkunastu nie kosztuje. Lecz najmocniéj trafia do przekonania za niesłychanym pożytkiem i dobroczynnemi skutkami bractwa wstrzemięźliwości to, co sami włościanie jednomyślnie i z największą szczerotą wyznają, że wódka ich dotąd gubiła, że ona była przyczyną nieskończonych waśni w każdéj niemal chałupie, nieporozumienia między małżeństwem, opuszczenia się w gospodarce, zadłużenia się, ciągłych a nader szkodliwych stosunków z żydami, niemożności opłacenia podatków, i nakoniec osłabienia umysłu i ciała. Teraz inny świat u włościan naszych. Nawet ubożsi i niedbalcy porządniéj i ochędożniéj są ubrani, czeladź opłacona, podatki bez pomocy panów wniesione, pokój i zgoda w domu, każdy powracający z targu wileńskiego trzezwy, syty, konie nakarmione, nieprzepędzone i niezostawione po godzinach przed karczmami na wab i ponętę dla złodziei. I to wszystko samo wyrzeczenie się wódki zrobiło! A co było złem, w brew temu przeciwném,—to jedna tylko wódka sprawiała. Jakże za to prawdziwe miłosierdzie winniśmy Bogu podziękować. A jakże teraz wielkie zadanie jest, i wielki, święty obowiązek każdego proboszcza i niemniéj każdego właściciela, spólnemi siłami starać się o utrzymanie tak błogiego postanowienia między włościanami, wzmacniać węzły braterstwa wstrzemięźliwości i zachęcać wszystkich do niego, a naturalnie i samym dawać przykład dobry. Właśnie dla tego rozszerzyliśmy się dłużéj nad tym wypadkiem, abyśmy zwrócili spółobywatelską uwagę na to, że nie dosyć jest patrzeć obojętnie, albo nawet cieszyć się tylko z tego co się stało: ale wypada jeszcze dołożyć wszelkich usiłowań, żeby się to nadal utrzymało i coraz trwaléj wkorzeniło w umysły i obyczaje naszego ludu wiejskiego. Jest to już święty dla nas obowiązek, powtarzamy. Nawet pilnując się własnego interesu tylko, nie stracimy na tém. Bo w dzisiejszém jeszcze położeniu włościan,—kiedy po wyrzeczeniu się pijaństwa stan ich widocznie zaraz się poprawił,—i-my też będziemy wnet wolniejsi od dawania owych nieustannych zapomóg, które i dla nich nie wiele pożytku robią, i dla nas samych są przykrym ciężarem. Z gotującą się zaś odmianą ich bytu, łatwiéj dójdziemy ładu w każdéj umowie z ludem trzeźwym i statecznym, a zatém wyrozumialszym na wszystko; snadniéj dostaniemy od nich robotnika i czeladzi, a nakoniec pewniejsi będziemy dotrzymania każdych zobowiązań z ich strony. Nakoniec, zamiast zarobku często mniemanego z gorzelni, zwłaszcza w mniejszych folwarkach, które nieraz dla jéj utrzymania kupować musiały wysoką ceną żyto lub kartofle, będziemy mieli z czasem istotniejszy zysk z mleczywa i mięsa, sprzedając je ludziom niezalewającym się wódką, a szukającym naturalnego i zdrowego posiłku.— Wszak może nie należałoby w naszym klimacie wyrzucać zupełnie i bezwzględnie z listy trunków dla pracowitego ludu, gorzałki. Może ona w miarę użyta, po ciężkiéj pracy, w czasie mianowicie wilgotnym, wreszcie w pewnym jakimś stanie osłabienia sił, lub podczas jakiéj epidemji w kraju, byłaby pożyteczną, a nawet potrzebną, w niektórych razach. Bo w Szwecji naprzykład i w Norwegii piją rolnicy wódkę, ale oświecenie ich i stan moralny, tak wysoko już stanęły, że nikt prócz dwóch kieliszków na dzień, i to wśród pracy niepije, nikogo niewidać pijanego. Ale u nas, czyż można w dzisiejszym stanie i usposobieniu naszych włościan, wymagać od nich umiarkowania i polegać na ich osobistéj i niczem nieutwierdzonéj wstrzemięźliwości? Czy podobna wierzyć w umiarkowanie ludu mało oświeconego, kiedy nieraz my sami wyżéj od niego stojący w oświacie, nieumiemy się rządzić umiarkowaniem? W każdym więc razie taki środek zbawienny, jakiego się chwyciło u nas duchowieństwo po wsiach do wstrzymania ludu od zgubnego używania wódki, takie bractwa wstrzemięźliwości między włościanami zaprowadzone z ościennych przykładów i wzorów, godne są nietylko utrzymania i zachęty, ale nawet powiem prawdę, naśladowania w wyższéj sferze. Byłożby tu niewłaściwém, albo niepożyteczném, albo z ubliżeniem przyzwoitości, gdyby się naprzykład znalazł między bogatszą młodzieżą naszą, lubiącą niekiedy więcéj niż należy uraczać się szampanem, jaki niespodziany apostół wstrzemięźliwości, któryby zawiązał bractwo jedynie do powściągnienia się od picia szampańskiego wina! któryby przekonał lnbowników jego, że trunek ten w największéj części fabrykowany przez Niemców i samychże nawet Francuzów, nie jest ani naturalny dla nas, ani nawet dobrze na zdrowie nasze wpływający. Że jest u nas za kosztowny, nawet dla tych co mają złoto w kiesce, i zamało smaczny na swoją cenę, nawet dla bardzo wykwintnego podniebienia, gdyż większa część tego trunku iest źle fabrykowana. Że nakoniec taka massa pieniędzy wychodzi z kraju za ten nieosobliwy napój, iż należałoby się zastanowić, czy niewarto byłoby czémś inném zastąpić go u nas. Ma się rozumieć, że warunki i obowiązki takiego bractwa byłyby liberalniejsze i wcale różne od absolutnego zakazu używania wódki w bractwach parafijalnych. Przecież tu mianoby do czynienia z ludźmi cywilizowanemi, do których przekonania łatwiejszemi środkami można byłoby trafić. Nie powiedzianoby naprzykład w ustawie antyszampańskiego stowarzyszenia: „niewolno pić tego wina, ani go mieć w domu, ani częstować nim kogokolwiek“—jak to przykazują teraz co do gorzałki nasi zacni proboszczowie. Owszem można pić je, jeżeli już tak koniecznie zwyczaje wymagają, a gościnność obowiązuje, na obiadach proszonych, czy też urzędowych wznosząc np. czyjeś zdrowie; ale po kieliszku, nie po butelce, ani po dwie na jedną osobę, jak się nieraz zdarza między różnemi panami, na przyjacielskich obiadkach, śniadaniach, albo na kolacjach mianowicie po grze w karty. Można pić czasem z selcerską wodą i t. p., lecz dajmy temu pokój, bobyśmy nakoniec wpadli w granice Hygjeny, któréj przepisy należą do medyków. Jeden tylko warunek, kto powinien naszem zdaniem, stronić zawsze od szampana, możemy podać położywszy rękę na sercu. Oto żeby nie pili odtąd jego ci, którzy nie mają za co pić, a jednak piją i drugich częstują. Bo to jakoś jest nieprzyzwoicie, nawet dla nich samych nieostróżnie; naprowadza bowiem na podejrzenie, że nie ze swoich kieszeni piją. Jakże to naprzykład, mając kilkaset tylko rubli na rok oznaczonego dochodu, raczéj płacy, kupować jednę lub więcéj butelek szampańskiego wina, z których każda kosztuje po 3 i 4 ruble?—No, ale to się mówi do mieszkańców miasta i miasteczek powiatowych. Co do nas bowiem wieśniaków, już zapomnieliśmy nawet o winie szampańskiem. Rzadko kiedy ona się zjawia, i wtenczas nie grzeszymy niewstrzemięźliwością. Niektórzy nawet z ziemian myślą o wskrzeszeniu staroświeckiego obyczaju raczenia się na domowych uroczystościach, rodzinnym miodem. Alboż taki przedni napój, jak ów dawny a tyle wsławiony lipiec Kowieński, nie byłby godzien napełniać kielichy naszego stołu przy wzniesieniu zdrowia (toastów) na weselu, chrzcinach lub imieninach, w naszych domach szlacheckich? Przynajmniejby się ani Francuz ani też Niemiec nie zbogacał naszém bezzasadném upodobaniem do téj fabrykacii winnéj, którą nazywamy nektarem Szampanii, z mody tylko przyswojoném. Przynajmniéj odnowiłoby się staranie o gospodarstwo pszczelne, otworzyłyby się wrota do nowego przemysłu, który u nas poszedł w zaniedbanie.—Na tém kończę ten list, Mości Redaktorze, wstrzymując się od dalszych projektów w téj matérji, bo już czuję, jak niejeden z czytelników ruszywszy ramionami nazwie mnie poprostu gdéraczem, a przełożenia moje istną utopją. Chociaż i na to miałbym gotowwą odpowiedź, lecz wolę milczeć teraz, mając zamiar więcéj podobnych listów w różnych przedmiotach nas ziemian obchodzących napisać, a zatém potrzebując i nadal zaskarbić życzliwą uwagę czytelników.

Auszlawis.

Kraków *12 marca 1860.*

Prawodawstwo austryjackie rozruszało się bardzo w kierunku praktycznym. Żydzi mają do wszystkiego prawo, krom do urzędów; jedynie w Galicji, w ks. Krakowskiém, i na Bukowinie powinien się żyd wykazać, że albo był w szkołach, albo oficerem, by mu wolno nabywać dobra ziemskie (tabularne). W tych tylko prowincjach, w których ich potąd nie ma, żydzi nie otrzymali żadnych praw. Trudno pojąć, co rząd zamierzył foworyzując żydom, bo jako nieprzyjaciele nie mogą mu być straszni, jako przyjaciele nie będą mu pożyteczni. Jeżeli mają być w państwie kitem dla tylu różnych narodowości, to będzie to kit, który do żadnéj zarówno nie przystanie, a nie niemieckich nie zgermanizuje. Żydzi cywilizując się, naturalnie przestaną być żydami a zostaną tutaj Polakami a ówdzie Czechami i t. d. Ale i Polakami i Czechami nie zostaną pokąd się nie pochrzczą, lub pokąd chrześcijanie dla swojéj wiary i jéj obrządków nie zobojętnieją, pokąd cywilne śluby nie będą zaprowadzone pomiędzy żydami i chrześcijanami. Żyd, niepołączony z nami węzłem krwie, zawsze nas będzie wyzyskiwał na korzyść swoję i swego plemienia wyłączną. Czekamy skutków i sądzimy, że ponieważ te dla nas pomyślnemi być niemogą, należy nam się mieć na ostróżności przed ludem Izraela.

Dotąd płaciliśmy podatek gorzelniany od zacioru, była to dla producenta uciążliwość i niesprawiedliwość niemała. Zadekretowana zmiana, i będziemy płacili od gotowego wyrobu. Nadto będą miały gorzelnie kredyt, a handel gorzałką z zagranicą prowadzony zachętę.

Na tem nie koniec. Blizkiém jest prawo, na mocy którego wolno będzie sadzić tytuń, już nie dla samych fabryk rządowych, lecz i na zagraniczny handel. Kto wie, jak trudno było u naszego prawodawstwa wyżebrać jaką zmianę na lepsze w rzeczach gospodarstwa krajowego, nie może nie spodziewać się, że mężom stanu przecież spadła a przynajmniéj spada zasłona z oczu, że zatem należy się spodziewać ulg i pomocy, bez których produkcja żadna nietylko się wzmagać nie może, ale upadać musi, ze szkodą opodatkowanych i finansów.

Zjazdem obywateli na posiedzenia agronomiczne i dla ukonstytuowania się Towarzystwa zabespieczająęego od ognia ożywił się był nachwilę Kraków; lecz gdy się wszyscy 3 i 4 marca rozjechali, znowu cicho jak przedtém. O czynnościach posiedzeń Czas daje wyczerpujące wiadomości, więc do niego was odsyłam. Dodam jedynie, że aczkolwiek nie z dalekich okolic ludzie rozmawiali i rozprawiali, czuć było prowincjonalizmy, zaczem należy zrobić uwagę, iż bardzo potrzeba uczyć się każdemu ojczystego języka z pism najlepszych autorów, ktokolwiek niechce należeć do gminu. Nadszedł tutaj ze Lwowa pierwszy numer Kółka Rodzinnego i Czytelni dla Młodzieży. Obu pismom należy życzyć powodzenia, boć w naszéj prowincji wcale niedosyć pism, kiedy ich jest mniéj, jak w Czechach, które mają lub obcą, lub zniemczoną szlachtę. Lwów ma dzisiaj dwa pisma polityczne polskie j. t. Gazetę Lwowską z rozmaitościami (pismo rządowe), Przegląd Powszechny, i jedno pismo polityczne niemieckie: Lemberger Zeitung (pismo rządowe); ma Lwów pism literackich cztery j. t. Dziennik literacki (niegdyś dziennik mód, potém Nowiny), Przyjaciela domowego, (pismo bez żadnéj wartości i właściwego celu), Kółko Rodzinne, Czytelnią dla młodzieży; także ma pismo ludowe Dzwonek, i bardzo potrzebne, i bardzo dobrze redagowane. Dziennik literacki, jako najstarszy pomiędzy pismami literackiemi, zapewne zechce dla uniknienia współzawodnictwa, dla zabezpieczenia się i dla największéj krajowéj korzyści zostać Dziennikiem Literackim w najściślejszém słowa znaczeniu, więc zaznajamiać prowincją z literaturą krajową i obcą a to artykułami przedmioty krytycznie rozbierającemi. Przegląd powszechny, chociaż ma niewielu współpracowników, dowiodł nie mało zdrowego rozsądku, dowiódł dosyć żywotnéj siły i dokazał, że go i w Krakowie nie jeden chętnie czytuje, chociaż tutaj wiadomości polityczne daleko wcześniéj dochodzą, więc zamieszczane w Przeglądzie niczyjéj ciekawości rozbudzać nie mogą. Wychodzą też we Lwowie roczniki C. K. Tow. Gospodarskiego, których nikt niechce czytać, zaczém nie idzie, aby miały być bez wartości. Przedtém wychodziły pono co kwartał teraz na rok w jednym tomie wychodzą. Trudno pojąć, dla czego ziomkowie nasi tak są obojętnymi dla pism rolniczych i w ogólności dla wiedzy realnéj? Kraków ma prócz Czasu, polityczną niemiecką gazetę i Krakauer Zeitung (rządowe pismo), i Ognisko, organ dla handlu, rękodzieł i rolnictwa; wychodzą tutaj także Roczniki Tow. naukowego. Zapewne za kilka miesięcy zacznie wychodzić pod redakcją wydawcy B. P. pismo Tygodniowe Niewiasta, o którém bliższych szczegółów dowiecie się wnet z programmatu.

Niegdyś wychodził w Przemyślu Przyjaciel prawdy katolickiéj pod właściwą redakcją ks. biskupa Korczyńskiego. Po jego śmierci wychodzić przestał, a liczne duchowieństwo prowincji dotąd się nie zebrało do wydawania pisma religijnéj treści, chociaż mamy samych rzymskich konsystorzów cztery, a gr. katolickich dwa.

Dziesiątego t. m. mieliśmy pierwszy literacki wieczór tutaj w Krakowie, co się zapewne co tydzień powtórzy i na nas wszystkich już z tąd błogo wpłynie, że myśl z myślą nigdy nadto ścierać się niemoże.

Z Żytomierza.

d. 17 lutego 1860.

(*Dokończenie Ob. N. 22*).

Mówiąc o balach publicznych, zapomnieliśmy wspomnieć, że jeden z nich tylko miał miejsce, na dochód Przytułku Żeńskich sierot, założonego przed kilku laty przez panią Gruszeckę, a opiekowanego obecnie przez panią Serbinowiczowę. Prócz tego, na dochód towarzystwa Dobroczynności, mieliśmy amatorski teatr, w gmachu teatralnym—i na ten raz, dobór sztuki: „Śluby Panieńskie“ Fredry, odpowiadał przeznaczeniu. Amatorowie wywiązali się ze swego zadania tryumfująco—lecz przedewszystkiem i nadewszystko, zostaje przy nich zasługa ofiary— bo czyliż podobnego wystąpienia do ofiar policzyć niemożna?...

Teatr szlachecki, będący od roku pod prywatną dyrekcją p. Miłaszewskiego, ucierpiał wiele w drugiém półroczu, przez chorobę entreprenera a szczególniéj saméj pani Miłaszewskiéj. Pomijając ogólne postrzeżenia nad tutejszym teatrem, powtarzane częstokroć w dziennikarskich korespondencijach warszawskich gazet,—chcemy zatrzymać się nieco dłużéj nad dawaną tu po raz pierwszy w zapustną niedzielę, komedją p. Apolla Korzeniowskiego, pod tytułem: Dla miłego grosza.

Treść téj sztuki, znanéj już ze zbiorowego pisma p. Ohryzki i z osobnego wydania, służy tylko autorowi za tkankę do wysnucia obrazów naszego społeczeństwa, z punktu widzenia, jaki się mu podobało za najwłaściwszy uważać. Nielitościwy sarkazm przebrzęka, jak jedna uparta nuta, przez całą sztukę—i pozbawia ją komizmu, bo przecie prawdziwy komizm, z szyderstwem i zawziętym, boleśnym wyrzutem, pogodzić się nieda. Zgodzić się łatwiéj można na dramatyczność tego utworu, wynikającą z forsownych sytuacji wprowadzonych osób. Jest to więc raczéj dramat a nie komedja—wystający niewątpliwie wysoko, nad równię powszechnych, oklepanych scenicznych i niescenicznych utworów.—Wiersz wszędzie jest piękny, oryginalny—a nierzadko porywa natchnionym polotem myśli—albo zajmuje dziwnie łatwo wykrzesującym się, choć nieco za dosadnym sarkazmem.—Lecz nie myślę tu wdawać się w rozbiór technicznéj strony sztuki, ocenionéj pod tym względem już pierwiéj, w recenzji p. Wacława Szymanowskiego, umieszczonéj w Gazecie Codziennéj. Sądzę tylko, że autor, starając się nadać swemu utworowi charakter tendencyjny, obrał sobie mniéj odpowiedny punkt wyjścia— a ztąd stając się jednostronnym, pomimo oczywistéj prawości kierunku, ujemne szczegóły podnosi do jakichś potęg ogólnych i nie zyskuje tyle sympatji, na ile w gruncie zasługuje.— Nad tém jedynie, chcę się chwilkę zatrzymać.

Uosobieniem niejako pojęć i poglądów autora, jest p. Henryk—osoba już nam znana, z poprzedniéj komedji p Apolla Korzeniowskiego. Widzieliśmy tam Henryka, o tyle biednym, że autor, przydał mu trochę anachroniczną u nas nazwę proletarjusza. Teraz, witamy p. Henryka, chociaż nieosiadłym obywatelem, ale obywatelem (?) i bogatym.—Nie pojmujemy zasady, z powodu któréj autor przedtém mu tytułu obywatelstwa odmówił— i za co go niém teraz dopiero uwieńczył? Przy tém, trudno pojąć, dla czego p. Henryk, pierwiéj jako proletarjusz, niewykazał swego charakteru i społecznego stanowiska, jakie swą pracą zdobywał?... Z liczby tylu gałęzi pracy, będącéj udziałem klassy średniéj, można było wybrać choć jedną, bez ujmy bohaterowi komedji. Podobnie teraz niewiemy, ja-

kiemi środkami, czy drogą pracy, lub ślepego przypadku, jak np. sukcessja, doszedł do niezależnego stanowiska,—które nieprzebaczenie, dopiero go zrobiło śmielszym i pewniejszym siebie, na salonowéj arenie? Nie przez śmieszną drobiazgowość pragnęlibyśmy ściślejszego pod tym względem określenia, ale dla poznania rzetelnego kierunku pojęć autora—a raczéj pojęć p. Henryka, stawianego jako typ lub ideał dobra, protestującego się przeciw złemu.—Przez tę bowiem nieokreśloność charakteru i stosunków sarkazm p. Henryka, starającego się chłostać błędy społeczne, zakrawa na deklamację i nie tyle wzbudza ufności. Mniejsza, że p. Henryk niekiedy się unosi, bo szczery zapał zawsze wzbudza szacunek. Mniejsza nawet, że niekiedy pojęcia nieco wsteczne koloryzując poezją, złudza samego siebie,—bo każde szczere pojęcie, ma swoje święte prawa nietykalności... Ale powtarzamy; to nieokreślone stanowisko p. Henryka, naraża go na pewną dwuznaczność.—Dla tego, pozbawiony wyłącznéj sobie cechy, krąży uporczywie przez niewytłumaczony nałóg, w jedném towarzyskiem kółku, które go, pomimo to, razi podłością i zgnilizną. Dla tego, tak zwany salon i to jeszcze salon prowincjonalny, uważa za ognisko zbiorowego życia—za coś, co wyrokować może o moralnéj przyszłości, lub obecnym stanie okolicy;—a poza ostatnią taflą woskowanéj posadzki, p. Henryk zdaje się niewidzieć świata, a przynajmniéj nic tam godnego uwagi nieznajduje. Na tém zależy słaba strona tego utworu.—Komuż przecie jest obcém, że nawet w świecie dyplomatycznym, salon stracił swoje znaczenie—i zaledwo w elukubracjach Capefigue'a lub po-ministerjalnych medytacjach Guizota napotkać dziś można spleenowe wspomnienie téj upudrowanéj i uperfumowanéj potęgi. Tém bardziéj, czémże jest stosunkowo tak mała warstwa powietrza prowincjonalnych salonów, w obec potocznego rozwoju społecznego życia? Garstka bogatych dziwaków, lub zbankrutowanych a zarozumiałych próżniaków, czyliż może wchodzić w poważny, społeczny rachunek? Chociaż zkąd inąd,—i tam nie same karykatury... Mniéj też może czarno patrzyłby na świat p. Henryk, gdyby zdecydował się zstąpić, choć na krok jeden, w nieznane mu dzielnice pracy i żywotniejszego, praktycznego życia. Zadanie zaś sztuki zyskało by na tém wiele, bo takie typy, iak szlachcic i Józef, nabrałyby więcej dodatniéj siły—i dałyby się odrysować wyraziściéj, niż są teraz.

Równie obraz Anny, uważamy za przesadzony nieco, chociaż w krótkim, lecz silnym monologu, kończącym sztukę, po raz pierwszy jest przecie kobietą—i usprawiedliwia autora, że ją w tak niekorzystnych wystawił pierwéj barwach. Że zaś obok Anny, nie zajaśniał czystszy ideał niewieści, tłumaczymy sobie tą chyba maksymą starożytnych Rzymian, że o dobrych kobietach nic się niemówi, bo nikt ich, prócz męża, nie zna...

Wstręt, jaki autor okazuje dla przemysłowego rozwoju, równie też niema granic—i razi tém bardziéj, że jest promulgowany przez p. Henryka, z trybuny salonowéj. W ogóle też praca poczciwa, wspominaną jest tylko ogólnikami, a każde wykazanie jéj owoców w przykładzie, wcale jest niezaszczytne. W utworze tendencyjnym, wolelibyśmy, p. Muchowskiego, syna wolarza Muchy, widzieć pożyteczniejszym człowiekiem towarzystwa, niż go autor wystawia. Lecz autor, tak widocznie lęka się sprowadzić swoich bohaterów z salonowéj posadzki, przez bezpośrednie zetknięcie ich z pracą,—że nawet p. Józefa, stawi w pierwszéj chwili powrótu do kraju, zanim miał jeszcze czas, wziąść się do zarobku na chleb powszedni.—Postać ta jednakże zyskałaby wiele, gdyby zamiast dobrych intencji na przyszłość, zamiast dokonanych zasług w przeszłości, zaświeciła w próżniaczem kole znojem poczciwego trudu na skroni. Byłby to obraz wymowniejszy od sarkazmów p. Henryka, mniéj rażących w czytaniu—ale ze wszech miar niewłaściwych w plastyce gry scenicznéj.

Przedstawienie téj sztuki na naszym teatrze, niezawiodło oczekiwań publiczności, przepełniającéj do tyla wszystkie miejsca, że nawet wiele dam zdecydowało się zająć krzesła na parterze. Obecność autora i benefis pani Miłaszewskiéj, były podwójnym bodźcem dla wszystkich. Przy tém sama sztuka, napisana z niepospolitym talentem, przemawiała za sobą; bo można się nie zgadzać z niektóremi poglądami, ale niepodobna odmówić jéj interesu i żywéj sympatji. Pani Miłaszewska rolę Anny odegrała con amore,—i tak potrafiła zmodyfikować wszystkie jéj rysy ostre a uwydatniość piękne—że jednorazowy widz téj komedji postać tę zawsze wspomni bez zmarszczki...

Tyle szczegółów na ten raz dało się nagromadzić o rzeczach, bieżących że mi niezostaje miejsca, na zapowiedzianą charakterystykę miasta i okolicy. Pomijając zaś wszystko inne, z prawdą powiedzieć można, że Żytomierz, należy niezaprzeczenie do miast, w których dobra, poczciwa strona przemaga. Secinami moglibyśmy naliczyć wypadków, że każde odwołanie się do serca mieszkańców, niebyło daremném. Nie wszyscy zapewno biorą w tém udział, bo podobna solidarność, należałaby do bajecznéj—ale zawsze w podobnych razach, znajdzie się jakieś kółko ludzi dobréj woli, którzy nieodmówią, nie tylko rady i wsparcia—ale i serca. Czasami zdaje się nam w zaślepieniu, że się robi za mało, lecz gdy wspomniemy, że miasto nasze, niema ani milljonowych panów, ani miljardowych kupców,—niepodobna nieusprawiedliwić niekiedy jakiegoś zaniedbania, lub niedostateczności środków. Owszem, czuć się bardziéj daje brak wszelkiego prawie oddziaływania z prowincji. Pojęcie o szerszych obowiązkach, nad zaspokojenie osobistych potrzeb i zachceń,—mniéj jeszcze upowszechnioném jest na wsi—i niejeden zamożny obywatel wiejski mniéj niesie nowych tych ciężarów społecznych, niż wielu mieszkańców miasta zależących po większéj części od własnéj pracy; chociaż, trwające tu od lat kilku towarzystwo dobroczynności, potrafiło wiele osób na wsi zamieszkałych, choć do téj gałęzi publicznych powinności skłonić.

Lecz z czynności towarzystwa dobroczynności, najbardziéj zasługuje na wzmiankę, coraz pieczołowitsza staranność o wychowanie uczącéj się i rzemieślniczéj młodzieży. Dla umieszczenia pierwszych pod jednym dachem i pilniejszym dozorem, kupionym został z prywatnych składek, dom wcale obszerny—a dla ostatnich urządza się starannie szkółka.—Nie wymieniam osób, czynnie około tego zajętych, bo ich zasługa niepotrzebuje rozgłosu. Zresztą, przy czynach zbiorowych, słuszniéj jest przemilczeć oddzielne imiona, bo jedna lub dwie osoby, nic by przedsięwziąść niemogły, gdyby ich ogół nie wsparł. Lepiéj więc oddać sprawiedliwość ogółowi, niżeli jednéj, lub kilku osobom.

Lecz, zaledwo niezapomniałem zanotować że obecnie bawi w naszém mieście. P. Apolinary Kątski, w powrócie z Kijowa do Warszawy. Damy nasze, uprosiły go już podobno o koncert na korzyść Instytutu Muzycznego i rozbiegli się posłańcy do okolicznych amatorów na prowincji. Koncert będzie miał podobno miejsce w gmachu teatralnym. Przed kilku zaś dniami, dziedzic Korystyszewa hr. Karol Olizar, urządził w swoim pałacu bal i teatr amatorski, na korzyść Muzycznego Instytutu,—i ztamtąd to właściwie powraca teraz p. Kątski.

Wojtek.

Z pttu wileńskiego.

TORF NA PODŚCIAŁ I NAWOZ.

Ze zmianą dzisiejszych stosunków, ten tylko z nas utrzyma w kwitnącym stanie rolnictwo, ten tylko dobrze się przysłuży sobie i krajowi, kto ręce ludzkie zastąpi machinami; kto niwy swoje obfitym i żyznym nawozem hojnie zasilać będzie.

Jedno i drugie nie jest dla nas trudne. Mamy sieczkarnie, młocarnie pociągowe i deptakowe, mamy własną rodzinną żniwiarkę układu p. Domejki, bodaj czy nie lepszą od wszystkich obcych i zagranicznych.

PP. Smith, i Fowle, na tegorocznéj wystawie machin rolniczych w Chester w Anglji, przedstawili nowego układu pługi, które za pomocą pary, orały pole głęboko, prędko i tanio. Para zatém, zastosowaną już została do najważniejszego przemysłu, do rolnictwa!—Paropługi te tak były dokładne, tak odpowiedziały wszystkim warunkom konkursu i potrzebom rolnictwa, że zaszedł spór, komu z tych panów wynalazców zapłacić nadgrodę 3000 f. szt. przez rząd angielski wyznaczoną. Wynalazki rozumu ludzkiego są własnością całego świata; a zatém i my w potrzebie, będziemy mogli korzystać z genialnych pomysłów Fowela i Smita.

Ale same tylko machiny nie przyniosą nam rogu obfitości. Trzeba pierwiéj starać się, żeby było co zbierać, a potem czém zbierać. Dotąd sieliśmy wiele, często zbieraliśmy mało. Teraz mało siać, a wiele zbierać będzie zadaniem i ozdobą rolnictwa naszego. Żeby trafić do tego celu, trzeba się zaopatrzyć w nawóz, ten najdroższy kapitał w gospodarstwie, w ten czarodziejski przybytek dostatku i obfitości. Guano, gipsy, proszek z kości, sole mineralne, używane gdzie indziéj na nawóz, nie są dla pol naszych dzisiaj koniecznie potrzebne. Mogą być one skuteczne; ale my niemamy na to ani kapitałów, ani zręczności. Nikt z nas nie pojedzie na wyspy Oceanu spokojnego, do Labradoru i Patagonji po odchody ptasie (Guano). Wreszcie, ziemia nasza nieporzebuje tych zamorskich specjałów; dla niéj wystarczy gnój zwyczajny z pod bydła; kładnijmy go tylko obficie, a niwy litewskie złocić się będą prześlicznemi urodzajami, schylone do saméj ziemi kłosy podziękują rolnikowi za jego trudy i starania. Urodzaj z 10 lub 12 ziaren, będzie to urodzaj zwyczajny.

Ale chcąc mieć nawozu wiele, trzeba mieć podściału wiele. Dotąd na ten cel przeznaczaliśmy słomę, ale słoma ma u nas drugie równie ważne, a może i ważniejsze przeznaczenie; bo tam gdzie niema dostatku siana (a niema go w większéj liczbie majątków i wiosek), tam słoma stanowi główny karm dla bydła. Często, bardzo często musimy tego nawet karmu używać z wielką oględnością, homeopatycznie, żeby tym sposobem dociągnąć do dnia 23 Kwietnia, to jest do terminu w którym zwykle wypuszczają bydło z obor na zieloną paszę. Prawda, że przy takiém utrzymaniu często na wiosnę drągami podnosimy krowy, że zanędzniała i oblazła z wełny owca bardziéj ród charta angielskiego, jak swój własny przypomina.—Ale każdy z nas, tak gospodarzy jak może, a raczéj jak umie.

Dodajmy do tego wszystkiego jeszcze i tę uwagę, że u nas każdorocznie na poprawę i pokrycie dachów wychodzą milljony kop kulów. Technika zrobiłaby ogromną przysługę rolnictwu, żeby odkryła nowy surrogat na dachy, bo gonta, dachówka, cyna, tektura, blacha, są dla rolnika za drogie.

Widzimy tedy, jak mało może pozostać, i rzeczywiście jak mało pozostaje słomy na materjał podściałowy.

Słoma, mianowicie zbóż ozimych, jest produktem dosyć twardym, drzewiastym, mało gębczastym, i dla tego właśnie mało pochłaniającym wszelką wilgoć. A że podług doświadczeń Einhofa, odchody bydlęce na sto części zawierają w sobie 70 części płynnych, słoma tedy, a jeszcze w małéj ilości dawana na podściał, nie może tak znacznéj ilości wilgoci przyjmować i onę pochłaniać. Dla tego odchody płynne, nie trafiając do przeznaczonego celu, daremnie się mitrężą, wysychają, ulotniają w postaci gazów, zarażają powietrze w oborach, i w miejscu korzyści, przynoszą szkodę rolnictwu.

Szanowny autor klassycznego dzieła »O urządzeniu gospodarstw według zasad rozumowanego gospodarstwa« Jan Nepomucen Kurowski, napisał »Kto posiada torf, znaczny skarb ma w ręku« Pisząc to p. Kurowski przed kilku dziesiątkami lat, oceniał torf tylko jako produkt przydatny do powiększenia massy nawozów. Dzisiaj zajął torf bardzo świetne miejsce na niwie techniki i rękodzieł; dzisiaj wyrabia się z niego koks czyli węgiel, smoła, i gaz. Ze smoły torfowéj Anglik Ris, wyprowadził niezmiernie ważny produkt zwany Parafin.

(*Dokończenie nastąpi*).

BIBLIOGRAFJA WILEŃSKA ZA LUTY 1860 ROKU.

Седеръ Корбанъ Мынха, т. е. Порядокъ сухихъ и умащенныхъ жертвоприношеній въ 4. стр. 636, 80 листовъ. (Роммъ).—Седеръ Тефилотъ Миколъ Гашана Кемингаръ Ашкеназъ, т. е. Порядокъ молитвъ на весь годъ. по обряду нѣмецкихъ евреевъ въ 12, стр. 458, 16½ лис. (Роммъ).—Rarogi Salonowe przez Bociana wileńskiego in 12° str. 35, 1¾ ark. (Syrkin).—Kościoł w Białyniczach in 8° str. 4¼ ark. (Kirkor).— Rożaniec Najświętszéj Panny Maryi i Pana Jezusa in fol. str. 1, 1 ark. Lipsk. druk (Goeseka).—Szkaplerz Najświętszéj Panny Marji. in fol. str. 1, 1 ark. Lipsk. druk. (Goeseka).— Rożanczius apej Szwenczausiejen Pana Marija yr Pona Jezusa. in fol. str. 1, 1 ark. Lipsk druk (Goeseka).— Szkaplerius Szwenczausios Panos Marijos in fol. str. 1, 1 ark. Lipsk: druk. (Goeseka).—Русская азбука для дѣтей Православной церкви. въ 8. стр. 71, 4½ лис. (Гкорча).—Abecadlnik Odrowąża, za pomocą którego najwięcéj w dwanaście dni można nauczyć się czytać po polsku. Metoda nowa, wymyślona, ułożona i w praktyce stosowana przez samego Autora. (Wydanie drugie całkiem przerobione). in 16° str. 56 1¾ ark (Syrkin).—O Tryptyku z wystawy Archeologicznéj krakowskiéj i kika z tego powodu uwag nad architekturą i rzeźbą gotyckiego stylu. Napisał Józef Kremer. in 8° str. 97, 6½ ark. (Kirkor).—Kazania Roratne i na większe uroczystości Najświętszéj Maryi Panny. in 8° str. 284, 17½ ark. (Zawadzki).—Rozmyślanie męki i śmierci Jezusa Chrystusa Syna Bożego Zbawiciela i odkupiciela rodzaju ludzkiego. in 16° str. 36, 1½ ark. (Syrkin).— Масехетъ Песахимъ, т. е. О праздникѣ Пасхи у Евреевъ. въ листъ. Часть IV. стр. 466, 117½ лис (Роммъ).—Уставъ Остробрамскаго училища рукодѣлія св. Маріи въ Вильнѣ. въ 4. стр 4½ листа. (Киркоръ).

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно.

Съ 14-го по 17-го марта.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: отст. инж. *Бялоцкій.*—Изъ Ков. губ.: пом. *Стефановичъ.*—Изъ Мин. губ.: пом. *Цѣхановецкій.*—Изъ Динабурга: подполк. *Матусевичъ.* чин. при желѣз. дор.: *Денферъ. Редышъ. Гурдѣнъ.*

—

Въ Вил. губ.: предсѣд. Вил. гражд. пал. И. *Чеховичъ.* графъ М. *Храповицкій.* отст. ротм. *Зенковичъ.* пом.: Игн. *Костровицкій.* І. *Керсновскій.* В. *Малевскій.* колл. асс. Стан. *Куровскій.*—Изъ Ков. губ.: пом. М. *Бржозовскій,*—Изъ Минска: маіоръ *Холоповъ.*—Изъ Новгорода: маіоръ *Таубе.* Изъ Гродна: отст. штабсъ кап. Бол. *Каменскій.*—Изъ С. Петербурга: кап. артил. *Шварцъ.*

Выѣхали изъ Вильна.

Съ 14-го по 17-го марта.

Въ Вил. губ.: пом.: *Скаржинскій. Секлюцкій.* Каз. *Бортк евичъ.* А. *Вилейко.* Яр. *Табенскій.* І. *Контковскій.* Игн. *Дворжецкій.*—Въ Мин. губ.: стат. сов. *Орда.*—Въ Псковъ: вдова генералъ-маіора *Назимова.* чин. Вил. воен. генералъ губер. *Тырковъ.*

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna.

od 14-go do 17-go marca.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wil.: dym. inż. *Białocki.*—Z gub. Kow.: ob. *Stefanowicz.*—Z gub. Miń.: ob. *Ciechanowiecki.*—Z Dynaburga: podpołk. *Matusewicz.* urzęd. kol. żelaz.: *Denfer. Redysz. Gourdin.*

—

Z gub. Wil.: prezes Wileń. izby cywil. Jan *Czechowicz.* hr. Mich. *Chrapowicki.* dym. rotm. *Zieńkowicz.* ob.: Ign. *Kostrowicki.* Jan *Kiersnowski.* Witold *Malewski.* koll. ass. Stan. *Kurowski.*—Z gub. Kow.: ob. Mich. *Brzozowski.*—Z Mińska: major *Chołopow.*—Z Nowgoroda: major *Taube.*—Z Grodna: dym. sztabs kap. Bol. *Kamieński.*—Z St. Petersb.: kap. artyl. *Szwarc.*

Wyjechali z Wilna.

od 14-go do 17-go marca.

Do gub. Wil.: ob. *Skarżyński. Sieklucki.* Kaz. *Bortkiewicz.* Ad. *Wiłejko.* Jar. *Tabeński.* Lud. *Kontkowski.* Ig. *Dworzecki.*—Do gub. Mińsk.: radz. st. *Orda.*—Do Pskowa: wdowa jenerał-majora *Nazimowa.* urz. wileń. wojen. gub. *Tyrkow.*

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. — POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число, / Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ, / Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. / Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. / Kierunek i siła wiatru	Состояніе неба. / Stan nieba.
15 Марта 6 час. утра. / 15 Marca 6 g. z rana.	29	0,8	— 0°,0	Ю. слабый. / P. słaby.	пасмурно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	0,7	4,0	Ю. слабый. / P. słaby.	пасмурно. / pochmur
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	0,8	1,4	З. слабый. / Z. słaby.	пасмурно. / pochmur.
16 Марта 6 час. утра. / 16 Marca 6 g. z rana.	29	1,0	0,5	ЮЗ. слабый. / PZ. słaby.	пасмурно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	0,9	4,5	Ю. умѣрен. / P. umiar,	пасмурно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	0,8	1,2	ЮЗ. слабый. / PZ. słaby.	пасмурно. / pochmur.
17 Марта 6 час. утра. / 17 Marca 6 g. z rana.	29	1,0	0,3	СЗ. слабый. / PZ. słaby.	облачно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	1,6	3,7	З. слабый. / Z. słaby.	облачно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	2,1	1,0	З. умѣрен. / Z. umiar.	облачно. / pochmur

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 14 до 17 марта. / od 14 do 17 marca	Ржи (привезено 250 четв.)—Żyta, (przywieziono 250 czetw.)	по 4 р. г. 75 к.
	Пшеницы (прив. 160 четв.)—Pszenicy (przyw. 160 czet.).	po 11 — — —
	Ячменя (прив. 50 чет.)—Jęczmienia (przyw. 50 czet.).	» 4 — 50 —
	Гречихи (прив. 30 четв.)—Gryki (przyw. 30 czet.)	« 3 — 50 —
	Овса (прив. 180 четв.)—Owsa (przyw. 180 czet.)	» 3 — 25 —
	Гороху (прив. 30 четв.)—Grochu (przyw. 30 czet.)	» 4 — 50 —
	Картофеля.—Kartofli	» 3 — — —
	Сѣна пудъ (500).—Siana pud. (500).	» » — 30 —
	Соломы (прив. 60 пудъ.)—Słomy (przyw. 60 pudów).	» » — 14 —
	Льна пудъ.—Lnu pud.	» 3 — 50 —
	Масла пудъ.—Masła pud	» 9 — 50 —

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. По неисправности въ платежѣ дохода настоящихъ содержателей оброчныхъ статей, въ Виленской палатѣ государственныхъ имуществъ 11 апрѣля 1860 г., будетъ производиться торгъ съ узаконенною переторжкою, на отдачу въ новое содержаніе нижеозначенныхъ оброчныхъ статей съ 1-го января 1860 года впредь до повѣрочной люстраціи. Желающіе явиться къ торгамъ, обязаны представить законные залоги на половину годовой арендной суммы и особо также на третью часть оцѣнки строеній. Въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи довѣрителей на подверженіе ихъ имущества въ залогъ съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при неисправномъ платежѣ съемщикомъ дохода. Торги будутъ производиться изустно съ принятіемъ при томъ и запечатанныхъ объявленій по существующимъ на сей предметъ законамъ. Условія отдачи ихъ въ содержаніе, будутъ предъявлены желающимъ въ палатѣ во всѣ присутственные дни отъ 8 часовъ утра до 4 часовъ по полудни.

В Ѣ Д О М О С Т Ь

казеннымъ оброчнымъ статьямъ предлалаемымъ къ торгамъ въ присутствіи Виленской палаты государственныхъ имуществъ 11 апрѣля 1860 года для отдачи въ содержаніе.

N. по порядку.	N. окладной книги.	Названіе оброчныхъ статей по уѣздамъ.	Количество земли.	Исчисленный доходъ. Руб.	К.	Платимый доходъ. Руб.	К.	Оцѣнка строеній. Руб.	К.
		ВИЛЕНСКОМУ.							
		Казенныя.							
		Въ им. Интурки.							
1	—	Ферма Интурки . . .	317,63	220	16½	547	76½	562	—
		Рыболовство на 21 озерахъ .	977,52	120	—				
		Запасныя земли . . .	39,58	55	23½				
		Въ им. Шешоле.							
2	—	Сѣнокосы по дер. требующіе осушки и расчистки . . .	1361,97	177	10	177	10	—	—
		Приходскія.							
		Въ им. Сангунишки. Мейшагольской плебаніи.							
3	25	Сѣнокосы при м. Ширвинтеляхъ .	5,22	2	—	2	—	—	—
		Отдѣльныя статьи.							
4	—	Ненаселенный участокъ Некрашуны	11,00	5	55	5	55	—	—
		ОШМЯНСКОМУ.							
		Подуховныя.							
		Въ им. Цудзенишки.							
1	—	Участокъ занятый подъ Каменнологскую почтовую станцію .	4,00	3	65	20	50	—	—
		Въ им. Лоскъ.							
2	46	Запасныя земли б. ф. Сокольники, и по дер. Лоскъ 2½ участка, въ дер. Великое Запрудзе 8½ участковъ, въ дер. Слободка 2 участка, въ дер. Кощеличе 2½ участка, въ дер. Старжинки ½ участка, въ дер. Бобрувка 1 участокъ и въ дер. Осиповце 1-е одинъ участокъ . .	374,15	252	24	252	24	—	—
		Приходскія.							
		Въ им. Ощоклиново Вишневской плебаніи.							
3	—	Запасныя земли быв. фольв. .	13,67	14	39	14	39	—	—
		Конфискованныя.							
		Въ им. Сморгоне.							
4	—	Лавки въ мѣст Сморгоняхъ .	—	49	95	49	95	—	—
		Бани тамъ же . . .	—	10	—	10	—	—	—
		Помонастырскія.							
		Въ им. Гудогаѣ Островецъ.							
5	—	Запасныя земли . . .	82,21	41	92	45	—	—	—
		Въ им. Плебанце.							
6	—	Запасныя земли при дер. Зноски	77,26	57	53¾	60	75	—	—
		Пропинація въ частномъ мѣстечкѣ Ольшанахъ . . .	—	45	—	45	—	—	—
		Въ им. Вейкшишки.							
7	—	Вакантныя земли быв. фольварка и мельница . . .	174,91	137	80	137	80	372	—
		Отдѣльныя статьи.							
8	—	Ненаселенный участокъ Клевки .	20,04	15	66½	15	66½	—	—
9	—	Выдѣлъ изъ им. Яхимовщизна	6,17	4	80	4	80	—	—
		ТРОКСКОМУ.							
		Казенныя.							
		Въ им. Пуне.							
1	57	Запасныя земли по дерев.: Пузанцы, Войтышки, Жегары, Наргелишки, Роубанцы и Пушаны	223,35	128	65	128	65	—	—
		Въ им. Кружунце.							
2	—	Запасныя земли б. фольварка .	64,11	44	34	44	34	—	—
		Въ им. Немонайцѣ.							
3	17	Фольварокъ Бальники .	274,00	203	43	376	25	299	—
		Участокъ при м. Немонайцѣ		8	—			—	—
		— при застѣнкѣ Больники		55	66			—	—
	195	Рыбная ловля на 6 озерахъ .	122,43	15	—			—	—
	146	Мельница при м. Немонайцѣ .	0,02	25	—			30	—
	546(547(	Два дома въ м. Немонайцѣ .	1,35	72	—			10	—
		Въ им. Меречь.							
4	—	13-ть лавокъ въ м. Мереч и .	—	130	—	81	25	300	—
		Подуховныя.							
		Въ им. Серафинишки.							
5	—	Принятые по замѣну отъ Трокскаго Венедиктынскаго монастыря, запасныя земли быв. ф. Серафинишки . .	150,00	90	64	90	64	—	—
		Въ им. Михнишки.							
6	—	Участокъ земли при дер. Концишки	18,04	11	89	11	89	—	—
		Въ им. Ковенская Вака.							
7	—	Запасныя земли б. фольварка .	92,30	115	82	115	82	78	—
		Въ им. Судвоишки.							
8	75	Запасныя земли при дер. Судвоишки и Сабово и при застѣнкѣ Сабово	34,25	47	48	47	48	—	—
		Приходскія.							
		Въ им. Бучаны Гегужинской плебаніи.							
9	—	Участокъ земли при дер. Бучанахъ	12,08	13	31	13	31	—	—
		Въ им. Подворжишки Пуньской плебаніи.							
10	—	Запасныя земли б. ф. Подворжишки	87,02	58	4	58	4	—	—
		Запасныя земли при мѣст. Пуне .	134,36	80	18	80	18	—	—
		ЛИДСКОМУ.							
		Казенныя.							
		Въ им. Лида.							
1	—	Запасныя земли б. фольв. Горне . Запасныя земли быв. фольв. Лида состоящія въ люстраціонномъ инвентарѣ утвержденномъ министерствомъ въ 26 день мая	158,30	81	44	86	36	194	—

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Z powodu nieakuratnego opłacania dochodu przez obecnych dzierżawców artykułów czynszowych, w Wileńskiéj izbie dóbr państwa dnia 11 kwietnia 1860 roku będzie się odbywał targ, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na oddanie w nową dzierżawę niżej wymienionych artykułów czynszowych od 1 stycznia 1860 roku aż do lustracji weryfikacyjnej. Życzący przybyć na targi, mają złożyć ewikcje prawem przepisane na połowę rocznéj summy arendownéj i osóbno także na trzecią część szacunkowéj summy zabudowań. W razie złożenia na ewikcję własności innych osób, ma być załączone poświadczenie, że wierzyciele zgadzają się na przedstawienie ich funduszu na ewikcję, z narażeniem na odpowiedzialność w razie nieakuratnéj opłaty dochodu przez dzierżawcę. Targi będą się odbywały słównie, z przyjmowaniem przytém zapieczętowanych deklaracyj, podług istniejących w tym celu przepisów. Warunki dzierżawy, będą życzącym okazywane w izbie przez wszystkie dni zwykłych posiedzeń od godziny 8-éj zrana do 4-éj po południu.

S P I S

skarbowych artykułów czynszowych, które w Wileńskiéj izbie dóbr państwa oddają się w dzierżawę z targów w dniu 11-m kwietnia 1860 r. odbyć się mających.

N. porządkowy.	N. księgi wpisowéj.	Wymienienie artykułów czynszowych w powiatach.	Ilość ziemi.	Dochod wyliczony. Rub.	K.	Dochod płacony. Rub.	K.	Ocenienie zabudowań. Rub.	K
		W WILEŃSKIM.							
		Skarbowe.							
		W maj. Inturki.							
1	—	Ferma Inturki - - -	317,63	220	16½	547	76½	562	—
		Połów ryb na 21 jeziorach -	977,52	120	—				
		Zapasne grunta - - -	39,58	55	23½				
		W maj. Szeszole.							
2	—	Łąki po wsiach potrzebujące osuszenia i oczyszczenia - -	1361,97	177	10	177	10	—	—
		Parafialne.							
		W maj. Sanguniszki Mejszagolskiéj plebanii.							
3	25	Łąki przy miast. Szyrwintelach -	5,22	2	—	2	—	—	—
		Artykuły osóbne.							
4	—	Nieosiadły poletek Niekraszuny -	11,00	5	55	5	55	—	—
		W OSZMIAŃSKIM.							
		Poduchowne.							
		W maj. Cudzieniszki.							
1	—	Poletek zajęty pod stację pocztową Kamienny-łog - - -	4,00	3	65	20	50	—	—
		W maj. Łosk.							
2	46	Zapasne grunta b. folw. Sokolniki, i we wsiach Łosk 2½ poletki, we wsi Wielkie Zaprudzie 8½ poletków, we wsi Słobodka 2 poletki, we wsi Koszczelicze 2½ poletki, we wsi Starzynki ½ poletka, we wsi Bobrówka 1 poletek i we wsi Osipowce 1-e jeden poletek - - -	374,15	252	24	252	24	—	—
		Parafialne.							
		W majątku Oszczoklinowo Wiszniewskiéj plebanii.							
3	—	Zapasne grunta był. folw. -	13,67	14	39	14	39	—	—
		Konfiskowane.							
		W maj. Smorgonie.							
4	—	Krama w miast. Smorgoniach -	—	49	95	49	95	—	—
		Cieplice tamże - - -	—	10	—	10	—	—	—
		Poklasztorne.							
		W maj. Gudogaje Ostrowiec.							
5	—	Zapasne grunta - - -	82,21	41	92	45	—	—	—
		W maj. Plebańce.							
6	—	Zapasne grunta we wsi Znoski -	77,26	57	53¾	60	75	—	—
		Propinacya w prywatnem miast. Olszanach - - -	—	45	—	45	—	—	—
		W maj. Wejkszyszki.							
7	—	Wakujące grunta był. folw. i młyn	174,91	137	80	137	80	372	—
		Artykuły osóbne.							
8	—	Nieosiadły poletek Klewki -	20,04	15	66½	15	66½	—	—
9	—	Wydział z maj. Jachimowszczyzna	6,17	4	80	4	80	—	—
		W TROCKIM.							
		Skarbowe.							
		W maj. Punie.							
1	57	Zapasne grunta we wsiach: Puzańce, Wojtyszki, Żegary, Nargieliszki, Roubańce i Puszany -	223,35	128	65	128	65	—	—
		W maj. Krużuńce.							
2	—	Zapasne grunta b. folwarku -	64,11	44	34	44	34	—	—
		w maj. Niemonajcie.							
3	47	Folwark Balniki - -	274,00	203	43	376	35	299	—
		Poletek przy wsi Niemonajcie		8	—			—	—
		— przy zaścianku Bolniki		55	66			—	—
	195	Połów ryb na jeziorach - -	122,43	15	—			—	—
	146	Młyn przy miast. Niemonajcie -	0,02	25	—			30	—
	546(546(	Dwa domy w miast. Niemonajcie -	1,35	72	—			10	—
		w maj. Merecz.							
1	—	13 kram w m. Mereczu - - -	—	130	—	81	25	300	—
		Poduchowne.							
		w maj. Serafiniszki.							
5	—	Przyjęte w zamian od Trockiego klasztoru Benedyktynów, zapasne grunta b. fol. Serafiniszki	150,00	90	64	90	64	—	—
		w maj. Michniszki.							
6	—	Poletek grunta we wsi Konciszki -	18,04	11	89	11	89	—	—
		w maj. Waka Kowieńska.							
7	—	Zapasne grunta b. folwarku -	92,30	115	82	115	82	78	—
		w maj. Sudwoiszki.							
8	75	Zapasne grunta we wsi Sudwoiszki i Sabowo i przy zaścianku Sabowo - - - -	34,25	47	48	47	48	—	—
		Parafialne.							
		w maj. Buczany Giegużyńskiéj plebanii.							
9	—	Poletek gruntu we wsi Buczanach	12,08	13	31	13	31	—	—
		w maj. Podworzyszki Puńskiéj plebanii.							
10	—	Zapasne grunta b. fol. Podworzyszki	87,02	58	4	58	4	—	—
		— przy miast. Punie	134,36	80	18	80	18	—	—
		W LIDZKIM.							
		Skarbowe.							
		W majątku Lidzie.							
1	—	Zapasne grunta b. folw. Górne - Zapasne grunta był. folwarku Lida zostające w inwentarzu lustracyjnym zatwierdzonym przez ministerstwo d. 26 maja 1859 r.	158,30	81	44	86	36	194	—

		1859 года подъ NN. 5, 6, 7, 8, 9 и 10 заключающихъ усадебной 490 дес., пахатной, посредственной 3,00 дес. худой 75,00 дес., сѣнокосной, болотной, худой, 16,00 дес. и пастбищной, луговой 7,50	108,40	67	6	162	76½	—	—
		4½ участка еврейской колоніи Малайковщизна	101,25	51	8				
		Въ им. Мядзюше.							
2	—	Запасныя земли быв. фольварка Мядзюше	43,50	26	26	26	26	—	—
		Въ им. Борцяны или Палашки.							
3	—	Запасныя земли б. фольв. Минантовичъ	80,00	73	—	73	—	—	—
		Въ им. Острына.							
4	—	Водяная мукомольная мельн. (изъ выстройки на счетъ съемщика)	0,02	безъ доходная.		35	—	—	—
		Въ им. Новый Дворъ.							
5	164	Мельница при быв. фольв. Новый-Дворъ	0,24	10	—	60	—	26	—
	165	Таковаяжъ въ урочище Крупичевщизна	0,24	36	—				
		Подуховныя.							
		Часть им. Лиды Поставщизна.							
6	175	Водяная мукомольная мельница при быв. фольв. Поставщизна	0,02	100	—	140	—	40	—
		Приходскія.							
		Въ им. Дейново Эйшишской плебаніи.							
7	97	Запасныя земли б. фольв. Эйшишской плебаніи	42,50	46	68	47	—	—	—
		Конфискованныя.							
		Въ им. Жижма.							
8	23	Фермерныя земли	395,80	385	51	1400	—	697	—
	179	Фруктовый садъ	0,25	1	51			—	—
		(Не дѣйствующія по разрушенію)							
	58	Мукомольная мельница	40	—	—			50	—
		Молотильня	25	50	—				
		СВЕНЦЯНСКОМУ.							
		Казенныя.							
		Въ им. Будраны Тропщаны.							
1	—	Запасныя земли б. фольварка	195,00	185	—	691	—	262	95
		Въ им. Свиры Свирской плеб.							
2	—	Рыболовство на рѣкѣ Свиржица и на берегахъ вступнаго озера Свиры	—	11	80	16	5	—	—
		Конфискованныя.							
		Въ им. Стегуляны.							
3	75	Рыболовство на озерахъ	47,34	4	—	4	—	—	—
		Въ им. Войстомъ.							
4	—	Фермы: Войстомъ	869,99	598	83	136	7½	600	—
		— Рацевичи							
		— Шостаки							
		— Завелѣ							
		— Замосцъ							
		— Погоржельщизна							
		Фруктовый садъ	11,68	44	—				
		Рыбная ловля	41,91	17	—				
		ВИЛЕЙСКОМУ.							
		Казенныя.							
		Въ им. Красиселье.							
1	—	Запасная земли быв. фольв. Красовщизна	333,04	184	34	209	—	29	50
		Въ им. Радошковичи.							
2	—	Вакантная земля быв. фольв. Радошковичь	553,16	—	—	323	46	181	—
		Запасные участки по деревнямъ		—	—	123	88	—	—
		Двѣ мельницы	5,51	—	—	35	—	—	—
		Отдѣльное урочище Декшнянка	100,00	75	22	82	50	—	—
		Въ им. Губы.							
3	114	Ферма Губы	260,66	145	85			687	50
		Сѣнокосы требующіе улучшенія	66,00	13	20				
		Запасные участки по деревнямъ:							
		Михниче	29,60	11	80½				
		Устиновичи	21,88	13	57	314	4½	—	—
		Оставшіеся отъ уменьшенія общественной запашки	84,00	48	72				
		Водяная мукомольная мельница въ мѣст. Рѣчкахъ	1,83	25	—			48	—
		Въ им. Волколата.							
4	—	Запасныя земли быв. фольв. Фирковщизна	143,68	114	57½	90	—	139	60
		Подуховныя.							
		Въ им. Хожево.							
5	120	Запасныя земли при быв. фольвар. Мойсичи	94,50	74	98	77	—	31	—
		Въ им. Круки.							
6	—	Вакантныя земли при б. фольваркѣ Круки и участки по дер.: Куты, Коляги Бартоломѣевцы	267,58	79	31	185	—	—	—
		Конфискованныя.							
		Въ им. Илія.							
7	—	Вакантныя (запасныя) земли при быв. фольваркѣ	193,32	179	64¼			429	55
		Сѣнокосы въ особомъ участкѣ надъ рѣкою Илія	—	11	66				
		Ненаселенные участки при дерев.:							
		Старая Гута	—	1	41				
		Милевичи	—	40	77¼				
		Новая Гута	—	—	74	311	46		
		При мѣстечкѣ Илія	0,26	1	56				
		Водяная мукомольная мельница на рѣкѣ Илія при дер. Старая Гута	—	20	—			10	—
		Участокъ земли въ им. Илія оставшіеся послѣ крестьянина Апанасіонка	—	16	2½				

(153)

		pod N. 5, 6, 7, 8, 9 i 10 zawierającym pod siedziby 4,90 dz., oromego średniego 3,00 dz., złéj 75,00 dz., łąk, błota, złéj, 16,000 dz. i paszy, łąk 7,50	108,40	67	6	162	76½	—	—
		4½ poletki żydowskiéj kolonii Małajkowszczyzna	101,25	51	8				
		w maj. Miadziosze.							
2	—	Zapasne ziemie b. f. Miadziosze	43,50	26	26	26	26	—	—
		w maj. Borciany albo Pałaszki.							
3	—	Zapasne ziemie b. folw. Minantowicze	80,00	73	—	73	—	—	—
		w maj. Ostryń.							
4	—	Młyn wodny (za postawienie przez dzierżawcu	0,02	bez dochodę.		35	—	—	—
		w maj. Nowy Dwor.							
5	164	Młyn przy był. folw. Nowy-Dwor	0,24	10	—	60	—	26	—
	165	Także w uroczysku Krupiczewszczyzna	0,24	36	—				
		Poduchowne.							
		Część maj. Lidy Postawszczyzna.							
6	175	Młyn wodny był. folw. Postawszczyzna	0,02	100	—	140	—	40	—
		Parafialne.							
		w maj. Dejnowo Ejszyszkiéj plebanii.							
7	97	Zapasne grunta b. folw. Ejszyszkiéj plebanii	42,50	46	68	47	—	—	—
		Konfiskowane.							
		w maj. Żyżma.							
8	23	Ziemie fermy	395,80	385	51	1400	—	697	—
	179	Ogród owocowy	0,25	1	51			—	—
		(Nie czynne z powodu zepsucia).							
	58	Młyn	40	—	—			50	—
		Młócarnia	25	50	—				
		W SWIĘCIAŃSKIM.							
		Skarbowe.							
		W maj. Budrany Troszczany.							
1	—	Zapasne ziemie b. folwarku	195,00	185	—	691	—	262	95
		w maj. Swiry Swirskiéj pleb.:							
2	—	Połów ryb na rzece i na brzegach wstępnego jeziora Swiry	—	11	80	16	5	—	—
		Konfiskowane.							
		w maj. Stegułany.							
3	75	Połów ryb na jeziorach	47,34	4	—	4	—	—	—
		w maj. Wojstom.							
5	—	Fermy: Wojstom	869,99	598	83	136	7½	600	—
		— Pacewicze							
		— Szostaki							
		— Zawele							
		— Zamość							
		— Pogorzelszczyzna							
		Ogród owocowy	11,68	44	—				
		Połów ryb	41,91	17	—				
		W WILEJSKIM.							
		Skarbowe.							
		w maj. Krasnosiele.							
1	—	Zapasne ziemie był. folw. Krasowszczyzna	333,04	184	34	209	—	29	50
		w maj. Radoszkowicze.							
2	—	Wakujące ziemie był. folw. Radoszkowicze	553,16	—	—	323	46	181	—
		Zapasne poletki we wsi		—	—	123	88	—	—
		Dwa młyny	5,51	—	—	35	—	—	—
		Oddzielne uroczysko Dekszniaka	100,00	75	22	82	50	—	—
		w maj. Huby.							
3	114	Ferma Huby	260,66	145	85			687	50
		Łąki potrzebujące poprawy	66,00	13	20				
		Zapasne poletki we wsiach:							
		Michnicze	29,60	11	80½	314	4¼	—	—
		Ustynowicze	21,88	13	57				
		Pozostałe po zmniejszeniu poletku gminowego	84,00	48	72				
		Młyn wodny w miast. Reczkach	1,83	25	—			48	—
		w maj. Wołkołata.							
4	—	Zapasne ziemie b. folw. Firkowszczyzna	143,68	114	57½	90	—	139	60
		Poduchowne.							
		w maj. Chożewo.							
5	120	Zapasne grunta przy był. folwarku Mojsicze	94,50	74	98	77	—	31	—
		w maj. Kruki.							
6	—	Wakujące ziemie przy b. folw. Kruki i poletki we wsi Kuty, Kolagi Bartołomiejewcy	267,58	79	31	185	—	—	—
		Konfiskowane.							
		w maj. Ilia.							
7	—	Wakujące (zapasne) ziemie przy b. folwarku	193,32	179	64¼			429	55
		Łąki w osóbnym poletku nad rzeką Ilia	—	11	66				
		Nicosiadłe poletki przy wsiach:							
		Stara Huta	—	1	41				
		Milewicze	—	40	77¼				
		Nowa Huta	—	—	74	311	46		
		Przy miasteczku Ilia	0,26	1	56				
		Młyn wodny na rzece Ilii we wsi Stara Huta	—	20	—			10	—
		Poletek ziemi w maj. Ilia pozostały po włościaninie Atanazjonce	—	16	2½				

(153)

1. Канцелярія попечителя Виленскаго учебнаго округа симъ объявляетъ, что въ оной, 11 апрѣля сего 1860 года будутъ производиться торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу съ подряда капитальнаго исправленія зданій Гродненской губернской гимназіи, согласно смѣтамъ и чертежамъ, на сумму около 26 т. р. сер.; посему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ, благоволятъ явиться въ назначенный срокъ, съ благонадежными залогами, въ сію канцелярію, находящуюся въ домѣ управленія округа, на Замковой улицѣ, въ г. Вильнѣ.

Правитель канцеляріи *Шульгинъ.*
Столоначальникъ *Янушевичъ.* (152)

Kancellarja kuratora Wileńskiego naukowego okręgu niniejszém ogłasza, że w niéj 11 kwietnia 1860 roku będą się odbywały targi, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, na oddanie z podradu kapitalnéj reperacji gmachów Grodzieńskiego gimnazjum gubernialnego, stosownie do kosztorysów i planów, na summę około 26,000 rub. sr.; przeto życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie z dostatecznemi ewikcjami do téj kancellarji, znajdującéj się w domu zarządu okręgowego, na ulicy Zamkowéj w m. Wilnie.

Rządzca kancellarji *Szulgin.*
Nacz. Stołu *Januszewicz.* (152)

1. Брестъ-Литовскій городничій объявляетъ, что супруга инженеръ штабсъ-капитана путей сообщенія Юлія Куницка, съ дочерью Іоанною, отлучаются за границу въ Германію и Бельгію, срокомъ на шесть мѣсяцевъ. (166)

1. Horodniczy Brześcia Litewskiego ogłasza, iż żona sztabs-kapitana od inżynierji dróg komunikacyjnych Julja Kunicka, z córką Joanną, wyjeżdżają za granicę do Niemiec i Belgii, na pół roku. (166)

1. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 22 февраля сего 1860 г. состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ еврея Айзика Волковыскаго надворному совѣтнику Чижу 900 руб. и отставному маіору Виташеу Ольшевскому 421 руб., а также казенныхъ разнаго рода взысканій, подверженъ въ публичную продажу деревянный одно-этажный домъ и сарай его Волковыскаго Трокскаго уѣзда въ м. Меречѣ на казенной землѣ состоящій, оцѣненный 44 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Трокскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 6 числа мая мѣсяца сего 1860 года, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. 9 марта 1860 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*
Ис. д. Секретаря *Комаръ.*
Столоначальникъ *Кодзь.* (151)

1. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia w dniu 22 lutego ter. 1860 roku nastałego, na zaspokojenie długów żyda Ajzika Wołkowyskiego: radzcy dworu Czyżowi 900 rub. i odstawnemu majorowi Witalisowi Olszewskiemu 421 rub., oraz skarbowych różnego rodzaju należności, wystawiony zostaje na publiczną przedaż drewniany dom jednopiątrowy i wozownia tegoż Wołkowyskiego, w Trockim powiecie w m. Mereczu na skarbowéj ziemi położony, oceniony 44 rub., i dla uskutecznienia téj przedaży, w Trockim sądzie powiatowym naznaczony został termin targu dnia 6 maja ter. 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący widzieć dokumenta téj przedaży tyczące się, mogą je widzieć w rzeczonym sądzie powiatowym. Dnia 9 marca 1860 roku.

Radzca *Giecołd.*
Spr. ob. Sekretarza *Komar.*
Nac. Stołu *Kodź.* (151)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 27 января 1860 года состоявшагося, на удовлетвореніе простираемой дворяниномъ Андреемъ Викентьевымъ Лисецкимъ къ дворянину Донату Мартинову Стржалковскому претензіи по запродажной въ 550 р., признанной подлежащею къ безотложному взысканію, вошедшимъ въ законную силу постановленіемъ Ошмянскаго земскаго суда, подверженъ публичной продажѣ непаселенный фольварокъ Гуделовка его Стржалковскаго, Ошмянскаго уѣзда въ 1-мъ станѣ состоящій, заключающій земли 33 дес. 800 саженей, оцѣненный въ 256 р., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Ошмянскаго уѣзднаго суда торгъ 27 числа апрѣля мѣсяца сего 1860 г., съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Февраля 27 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
За Столоначальника *Мисѣвичъ*. (123)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek postanowienia swego w dniu 27 stycznia ter. 1860 roku nastałego, na zaspokojenie roszczonéj przez szlachcica Andrzeja Lisieckiego do szlachcica Donata Strzałkowskiego pretensji za aktem zaprzedażnym na 550 rub., uznanéj za podlegającą niezwłócznemu uzyskaniu przez weszłe w moc prawną postanowienie Oszmiańskiego sądu ziemskiego, wystawiony zostaje na publiczną przedaż nieosiadły folwark Gudełówka tegoż Strzałkowskiego, w Oszmiańskim powiecie w 1-m stanie położony, zawierający ziemi 33 dzieś. 800 sążni, oceniony 256 rubli, i dla uskutecznienia téj przedaży, w Oszmiańskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ dnia 27 kwietnia ter. 1860 roku, od godz. 11 zrana, z przetargiem we trzy dni; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży i publikacji tyczące się, mogą je widzieć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 27 lutego 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Za Nacz. Stołu *Misiewicz*. (123)

2. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 26 января 1860 г. состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ дворянки Кристины Варѳоломѣя дочери Петрашевской признанныхъ подлежащими безспорному взысканію, а именно: коллежскому секретарю Павлу Самуйлову Кушевичу 1068 р. $51\frac{1}{2}$ к., еврею Юделю Гиршовичу Кагану 302 р., еврею Шлiомѣ Вульфовичу Клячкѣ 20 р., Виленскому жвтелю Ѳомѣ Марцинкевичу 150 р., женѣ титулярнаго совѣтника Терезіи Бродовской 133 р. 50 к., дворянину Ивану Княжевичу 180 р. 50 к., недоимки квартирной и городскихъ повинностей, а также поземельнаго оброка 79 р. $87\frac{1}{2}$ к.. подвержены въ публичную продажу домъ ея Петрашевской каменный одно-этажный, а въ части 2 этажный деревянный и каменная одно-этажная баня въ г. Вильнѣ 3-й Зарѣчной части 4 квартала при Сафіянной улицѣ на городской землѣ подъ N. 545 состоящія, оцѣненныя въ 120 р , и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Виленскаго уѣзднаго суда торгъ 20 апрѣля мца сего 1860 года, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Февраля 27 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
За Столоначальника *Мисѣвичъ*. (124)

2. Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia w dniu 26-m stycznia ter. 1860 r. nastałego, na zaspokojenie długów szlachcianki Krystyny Pietraszewskiéj, przyznanych za ulegające bezspornemu uzyskaniu, a mianowicie: sekretarzowi koll. Pawłowi Kuszewiczowi 1,068 r. $51\frac{1}{2}$ k., żydowi Judelowi Hirszowiczowi Kahanowi 302 rub., żydowi Szlomie Wulfowiczowi Klaczce 20 r., Wileńskiemu mieszkańcowi Tomaszowi Marcinkiewiczowi 150 r., żonie radzcy honorowego Teressie Brodowskiéj 133 rub. 50 k., szlachcicowi Janowi Kniażewiczowi 180 r. 50 k., zaległości kwaterunkowéj i miejskich powinności, oraz poziemnego 79 rub. $87\frac{1}{2}$ k., wystawione zostają na publiczną przedaż: dom tejże Pietraszewskiéj, murowany jednopiątrowy, w części zaś dwópiątrowy drewniany i murowana jednopiątrowa cieplica, w m. Wilnie w 3 Zarzecznéj części w 4 kwartale na Safjanikach na miejskim gruncie pod N. 545 położone, ocenione 120 rub., i dla uskutecznienia téj przedaży, w Wileńskim sądzie powiatowym będą się odbywały targi dnia 20 kwietnia ter. 1860 roku, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywac papiery téj przedaży i publikacji tyczące się, mogą je widzieć w tym że sądzie powiatowym. Dnia 27 lutego 1860 r.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Za Nacz. Stołu *Misiewicz*. (124)

2. Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что для выручки долга приказу по займу изъ Виленской губернской коммисіи народнаго продовольствія и прочихъ казенныхъ взысканій, согласно постановленію приказа 9 февраля сего г. состоявшемуся, будетъ производиться въ присутствіи онаго торгъ 11 апрѣля сего 1860 г., съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на продажу домовъ въ уѣздномъ городѣ Трокахъ состоящихъ, принадлежащихъ вдовѣ купца Марка Шпаковскаго Луціи Шпаковской, одного въ половинѣ каменнаго, а въ половинѣ деревяннаго и двухъ деревянныхъ, построенныхъ на одномъ собственномъ плацѣ, приносящихъ чистаго годоваго дохода 182 р., оцѣненныхъ въ 605 руб. сер. А потому желающіе участвовать въ означенныхъ торгахъ благоволятъ явиться съ благонадежными залогами въ приказъ, гдѣ могутъ видѣть и предъ наступленіемъ сроковъ торговъ относящіеся къ этимъ домамъ документа. Февраля 29 дня 1860 г.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій*.
Секретарь *Хорошевскій*.
Столоначальникъ *Ковалевскій*.. (127)

2. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, iż dla wyręczenia długu należnego urzędowi z rzeczy pożyczki wziętéj z Wileńskiéj kommissji gubernialnéj żywności powszechnéj, oraz innych skarbowych należności, na mocy postanowienia w tymże urzędzie 9 lutego ter. roku nastałego, będzie się w nim odbywał targ d. 11 kwietnia ter. 1860 roku, z przetargiem we trzy dni, na przedaż domów w powiatowém mieście Trokach położonych, należących do wdowy po kupcu Marku Szpakowskim Łucyi Szpakowskiéj, jednego w pół drewnianego i w pół murowanego, a dwóch drewnianych, wybudowanych na jednym dziedzicznym placu, czyniących czystego rocznego dochodu 182 rub., ocenionych 605 rub. sr. Przeto życzący uczestniczyć w tych targach zechcą przybyć na nie z pewnemi ewikcjami do tego urzędu, gdzie też przed targami mogą być rozpatrywane tyczące się tych domów dokumenta. Dnia 29 lutego 1860 roku.

Spr. ob. ciągłego członka *Nagłowski*.
Sekretarz *Choroszewski*.
Nacz. Stołu *Kowalewski*. (127)

2. На возмѣщеніе разныхъ недоимокъ, причитающихся казнѣ съ еврея Розенталя, равно за частные долги, подвержены въ публичную продажу состоящіе въ г. Вильнѣ 2 Замковой части 4 квартала на Снипишкахъ подъ N. 976; построенные на землѣ принадлежащей князю Витгенштейну, четыре деревянные и одинъ каменный одно-этажные домы, составляющіе одно строеніе принадлежавшее евреямъ Рабиновичамъ, оцѣненные въ 111 р. сер., для каковой продажи назначенъ торгъ въ присутствіи Виленскаго губернскаго правленія 28 числа апрѣля мца, съ переторжкою чрезъ три дня; почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ, благоволятъ янится на означенное число, или прислать своихъ повѣренныхъ въ сіе правленіе, съ благонадежными залогами, гдѣ имъ предъявлена будетъ опись съ оцѣнкою. Февраля 29 дня 1860 года.

Старшій Совѣтникъ *Базаревскій*.
Секретарь *Новокунскій*.
Столоначальникъ *Войткевичъ*. (128)

2. Dla uzyskania różnych należności, liczących się do skarbu na żydzie Rozentalu, jako też za długi prywatne, wystawione zostają na publiczną przedaż położone w m. Wilnie w 2 części Zamkowéj w 4 kwartale na Snipiszkach pod N. 976, wybudowane na ziemi do xięcia Witgensztejna należącéj, cztéry drewniane i jeden murowany domy, stanowiące jedno zabudowanie do żydów Rabinowiczów niegdyś należące, ocenione 111 rub. sr., i dla uskutecznienia téj przedaży w Wileńskim rządzie gubernialnym dnia 28 kwietnia ter. 1860 roku będzie się odbywał targ, z przetargiem we trzy dni; życzący uczęstniczyć w tych targach, zechcą przybyć na nie, lub przysłać swych pełnomocników do tego rządu, z prawnemi ewikcjami, gdzie okazany będzie inwentarz szacunkowy. Dnia 28 lutego 1860 roku.

Starszy Radzca *Bazarewski*.
Sekretarz *Nowokuński*.
Nacz. Stołu *Wojtkiewicz*. (128)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что Прусскіе подданные: Людвикъ Вильхекъ и Густавъ Мегелинъ возвращаются за границу.

Тит. Сов. *Зубовичъ*. (132)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż Pruscy poddani: Ludwik Wilcheck i Megelin powracają za granicę.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (132)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что Виртембергская подданная Каролина-Луиза Эрлеръ и Прусскіе подданные: Матыльда и Эмилія-Камиллія Прейсъ возвращаются за границу.

Тит. сов. *Зубовичъ*. (149)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż Wirtembergska poddana Karolina Luiza Ehrller i Pruskie poddane: Matylda i Emilia-Kamilia Preis powracają za granicę.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (149)

2. Канцелярія г. начальника Виленской губерніи объявляетъ о намѣреніи выѣхать за границу еврея Виленскаго уѣзда Абрама-Ицки Юделіовича *Гордона*. (144)

2. Kancellarja p. naczelnika gubernii Wileńskiéj ogłasza o wyjeździe za granicę żyda pow. Wileńskiego Abrama-Icki Judelowicza *Gordona*. (144)

3. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ что музыканты: Прусскіе подданные: Павелъ Августъ *Шольцъ*, Карлъ Павелъ *Обстъ* и Августъ *Эберле*, Карлъ Вильгельмъ *Шуригъ*, Карлъ Августъ *Функе*, Саксенъ-Альтенбургскій подданный Оскаръ Францъ *Бауеръ*, Мекленбургскій подданный Карлъ Иванъ Фридрихъ *Зостъ* и Ангальтъ-Дессаускій подданный Робертъ *Линднеръ* съ женою *Іозефою* и дочерью *Вильгельминою* отправляются за границу:

Тит. Сов. *Зубовичъ*. (125)

3. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza że wyjeżdżają za granicę muzykanci: Pruscy poddani: Paweł August *Scholz*, Karol Paweł *Eberle*, Karol Wilhelm *Schurig*, Karol August *Obst* i August *Funke*, Sasko-Altenburgski poddany Oskar Franciszek *Bauer* i Meklenburgski poddany Karol Jan Fryderych *Sohst*, oraz poddany Anhalt-Dessauski Robert *Lindner* z żoną *Józefą* i córką *Wilhelminą* wyjeżdżają za granicę.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (125)

3. Брестъ Литовскій городничій объявляетъ о выѣздѣ за границу въ Германію Брестскаго 3-й гильдіи купеческаго сына Сруля Лейбы Герцовича Кобринеца и жены его Рейзны. (113)

3. Horodniczy Brześcia Litewskiego ogłasza, iż Brzeskiego kupca 3-éj gildy syn Srul Lejba Hercowicz Kobryniec z żoną swą Rejzną ma zamiar wyjechać za granicę do Niemiec. (113)

3. Виленская губернская строительная и дорожная коммисія симъ объявляетъ, что 13 числа мая мѣсяца будутъ производиться въ присутствіи ея торги, а 17 числа переторжка, на отдачу въ подрядъ капитальной перестройки зданія Рафаиловскихъ казармъ въ г. Вильнѣ, подъ разныя воинскія помѣщенія. По смѣтѣ исчислено 18,262 руб. 52 к. Желающимъ принять на себя означенныя работы, кондиціи, проектъ и смѣта будутъ предъявлены въ коммисіи; къ торгамъ могутъ быть присылаемы объявленія въ запечатанныхъ конвертахъ съ надлежащими залогами на третью часть подрядной суммы; послѣ переторжки никакія уступки принимаемы не будутъ.

Непремѣнный членъ *Чигаревъ*.
Правитель канцел. *Пашковскій*. (94)

3. Wileńska gubernialna kommissja budownicza i drogowa niniejszém ogłasza, iż w niéj d. 13 nast. maja będą się odbywały targi z przetargiem d. 17, na oddanie przez podrad kapitalnego przebudowania gmachu koszar Święto-Rafałowskich w m. Wilnie, na rozmaite pomieszczenia wojskowe. Kosztorysem wyliczono 18,262 r. 52 k. Życzącym podjąć się rzeczonéj roboty, warunki, projekta i kosztorysy będą okazane w kommissji. Na targi mogą też być przysłane objawienia w konwertach zapieczętowanych, z należytemi ewikcjami na trzecią część summy podradowéj; po przetargu żadne ustępstwa nie będą przyjęte.

Ciągły członek *Czygarew*.
Rządzca kancell. *Paszkowski*. (94)

3. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его, 1 февраля сего года состоявшагося, на удовлетвореніе подлежащихъ къ безспорному взысканію долговъ помѣщика Александра Венедиктова Нарвойша, по заемнымъ письмамъ помѣщикамъ Игнатію Смигельскому 300 руб. и Іозефѣ Чеховичевой 200 руб. и по рѣшенію Свенцянскаго уѣзднаго суда помѣщику Людвигу Цывинскому, а по переказу его Фелиціяну Родзевичу 105 р. 34 к., а также на пополненіе казенныхъ взысканій, какія по собраннымъ справкамъ окажутся числящимися на застѣнкѣ Рогозовкѣ его Нарвойша, подверженъ въ публичную продажу упомянутый застѣнокъ, Свенцянскаго уѣзда въ 3-мъ станѣ состоящій, заключающій всего вообще земли съ лѣсомъ $66^{15}/_{900}$ десятинъ, оцѣненный по 10-ти-лѣтней сложности средняго чистаго годоваго дохода въ 992 руб., и для произведенія таковой продажи, назначенъ въ присутствіи Свенцянскаго уѣзднаго суда торгъ 2 числа мая мѣсяца сего 1860 г., въ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою; желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Февраля 18 дня 1860 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзь*. (98)

3. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia, w dniu 1 lutego ter. roku nastałego, na zaspokojenie przypadających do bezspornego uzyskania długów obywatela Alexandra syna Benedykta Narwojsza, za obligami obywatelom Ignacemu Smigielskiemu 300 rub. i Józefie Czechowiczowéj 200 rub., oraz za wyrokiem Święciańskiego sądu powiatowego obywatelowi Ludwikowi Cywińskiemu, a za jego przelewem Felicjanowi Rodziewiczowi 105 rub. 34 k., równie też na uzyskanie należności skarbowych, jakie po zabranych sprawkach okażą się liczącemi się na zaścianku Rohozówce tegoż Narwojsza, wystawiony zostaje na publiczną przedaż rzeczony zaścianek, w Święciańskim powiecie w 3-m stanie położony, zawierający w ogóle ziemi z lasem $66^{15}/_{900}$ dziesięcin, oceniony w stosunku dziesięcioletniego czystego średniego dochodu rocznego 992 rub., i dla uskutecznienia téj przedaży, w Święciańskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 2 maja ter. 1860 roku, o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je widzieć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 18 lutego 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
Spr. ob. Sekretarza *Komar*.
Nacz. Stołu *Kodź*. (98)

3. Гродненскій приказъ общественнаго призрѣнія симъ объявляетъ, что заложенное въ семъ приказѣ 21 сентября 1851 г. имѣніе Яголки Гродненской губерніи въ Кобринскомъ уѣздѣ расположенное, принадлежащее помѣщику Ксаверію Лясковскому, заключающее въ себѣ крестьянскихъ 5 дворовъ въ коихъ писанныхъ по послѣдней 10 переписи ревизскихъ мужеска пола наличныхъ *восемнадцать* душъ крестьянъ и земли принадлежащей къ имѣнію и крестьянамъ вообще 128 дес. 2,265 саженей съ строеніями дворовыми и крестьянскими, а также прочими къ сему имѣнію принадлежностями, продаваться будетъ въ семъ приказѣ чрезъ четыре мѣсяца отъ позднѣйшаго припечатанія настоящаго объявленія въ вѣдомостяхъ типографіи Императорскихъ С. Петербургской Академіи наукъ, Московскаго университета и редакціи газеты Виленскаго вѣстника, за долгъ слѣдуемый приказу въ количествѣ *тысячу двѣсти пятьдесятъ два* р. *тринадцать* к.; кромѣ процентовъ и штрафа за просрочку, каковое имѣніе по десяти лѣтней сложности дохода, оцѣнено въ *трехъ тысячь двѣсти пятьдесяти* р. сер. Г. Гродно, февраля 15 дня 1860 г.

Непремѣнный членъ *Лофицкій*.
Секретарь *Германскій*. (112)

3. Grodzieński urząd powszechnego opatrzenia niniejszém ogłasza, iż zastawiony w tym urzędzie 21 września 1851 r. majątek Jagółki w gubernii Grodzieńskiéj w Kobryńskim powiecie położony, należący do obywatela Ksawerego Laskowskiego, zawierający 5 chat włościańskich, w których objętych skazkami ostatniego 10 spisu ludności obecnych płci męzkiéj dusz *ośmnaście* i ziemi do majątku i włościan należącéj w ogólności 128 dziesięcin 2265 sążni, z zabudowaniem dwornėm i włościańskiém, tudzież ze wszelkiemi innemi przynależnościami, będzie się przedawał w tym urzędzie we *cztery* miesiące od ostatniego wydrukowania niniejszego ogłoszenia w gazetach St.-Petersburskiej akademickiéj, Moskiewskiéj i w Kurjerze Wileńskim, za dług należny urzędowi w ilości ***1,252 rubli 13 kop.***, prócz procentów i sztrafu za przeroczenie; majątek ten w stosunku dziesięcioletniego dochodu, oceniony ***3,250 rubli srébrem***. M. Grodno,—d. 15 lutego 1860 roku.

Ciągły członek *Łoficki*.
Sekretarz *Hermański*. (112)

3. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 16 декабря 1859 г. состоявшагося, на удовлетвореніе простираемыхъ къ покойному нынѣ еврею Іоселю Ицковичу Иллютовичу безспорныхъ исковъ Евреевъ Хаима Пупки и Дрейзы Ицковой Иллютовичевой, по обязательствамъ выданнымъ первому на 140 р. и послѣдней на 100 р., назначенъ въ публичную продажу деревянный домъ наслѣдниковъ упомянутаго Іоселя Иллютовича Хаима и Израеля Иллютовичей, въ городѣ Лидѣ состоящій, оцѣненный по трехъ-лѣтней сложности чистаго годоваго дохода въ 42 р., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Лидскаго уѣзднаго суда срокъ торгамъ 27 числа апрѣля мѣсяца сего 1860 г., въ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ упомянутомъ уѣздномъ судѣ. Февраля 24 дня 1860 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзь*. (114)

3. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek jego postanowienia w dniu 16 grudnia 1859 r. nastałego, na zaspokojenie roszczonych do zmarłego obecnie żyda Josiela Ickowicza Illutowicza bezspornych pretensji żydów Chaima Pupki i Drejzy Ickowéj Illutowiczowéj, za obligami wydanemi, pierwszemu na 140 rub. i ostatniéj na 100 rub., wystawiony zostaje na publiczną przedaż dom drewniany sukcessorów rzeczonego Josiela Illutowicza Chaima i Izraela Illutowiczów, w m. Lidzie położony, oceniony w stosunku trzyletnim czystego rocznego dochodu 42 rub., i dla uskutecznienia téj przedaży w Lidzkim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 27 kwietnia ter. 1860 r., o godz. 11 zrana, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je znaleźć w tymże sądzie powiatowym. Dnia 24 lutego 1860 roku.

Radzca *Giecołd*.
W ob. Sekretarza *Komar*.
Nacz. Stołu *Kodź*. (114)

3. Виленскій приказъ общественнаго призрѣнія объявляетъ, что въ ономъ будетъ продаваться за ссудную недоимку и прочіе казенныя взысканія фольварокъ Лясуновъ съ деревнею Сенявщизною или Шенявщизною помѣщиковъ Вилейскаго уѣзда Адама Островскаго и сестры его Викторіи въ замужествѣ Козелловой, въ 3 станѣ состоящее съ 25 наличными мужескаго пола душами, 198 десятинами и $266\frac{1}{2}$ саженями земли, и всѣми принадлежностями, оцѣненные по 10-ти-лѣтней сложности дохода въ 3,250 р. сер. О срокахъ продажи этаго фольварка, будетъ извѣщено чрезъ сіи же вѣдомости. Февраля 22 дня 1860 года.

Ис. д. непремѣннаго члена *Нагловскій*.
Секретарь *Хорошевскій*.
Столоначальникъ *Ковалевскій*. (108)

3. W Wileńskim urzędzie powszechnego opatrzenia będzie się przedawał, za zaległość pożyczkową i inne skarbowe należności, folwark Lasunow z wioską Sieniawszczyzną lub Szeniawszczyzną obywatela powiatu Wilejskiego Adama Ostrowskiego i jego siostry Wiktorji w zamęzciu Koziełłowéj, w 3-m stanie położony, z 25 włościanami obecnymi płci męzkiéj, ze 198 dziesięcinami i $266\frac{1}{2}$ sążniami ziemi, i ze wszystkiemi przynależnościami, ocenione w stosunku dziesięcioletniego dochodu 3,250 rub. sr. O terminach przedaży tego folwarku, w tejże gazecie będzie ogłoszono. Dnia 22 lutego 1860 roku.

Spr. ob. ciągłego członka *Nagłowski*.
Sekretarz *Choroszewski*.
Nacz. Stołu *Kowalewski*. (108)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что слѣдующія лица отправляются за границу: *Виленской губерніи:* 1) губернскій секретарь Владиславъ Гуриновичъ съ женою Гертрудою, 2) помѣщикъ Валеріанъ Войцеховскій, 3) еврей Абрамъ Давидъ Блохъ; *Гродненской:* 4) докторъ медицины Александръ Скирбицкій, 5) помѣщикъ Александръ Ельскій, 6) австрійскіе подданные Осипъ и Олимпія Загаевскіе; *Ковенской*: помѣщики: 7) Казимиръ-Сигизмундъ Горскій съ женою Маріею, 8) Клеофасъ Дымша съ женою Терезіею и сыномъ Осипомъ, 9) Россіенскій 2-й гильдіи купецъ Мовша Манасевичъ съ семействомъ, 10) еврейка Цыпа Заксъ съ сыномъ Ишеромъ.

Тит. Сов. *Зубовичъ*. (134)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż następujące osoby mają zamiar wyjechać za granicę: *Gubernji Wileńskiéj:* 1) sekretarz gubernjalny Władysław Hurynowicz z żoną Giertrudą, 2) obywatel Walerjan Wojciechowski, 3) żyd Adam Dawid Błoch; *Grodzieńskiéj:* 4) doktor medycyny Alexander Skrybicki, 5) obywatel Alexander Jelski, 6) austryjaccy poddani Józef i Olimpia Zagajewscy; *Kowieńskiéj:* obywatele: 7) Kazimierz-Zygmunt Górski z żoną Marją, 8) Kleofas Dymsza z żoną Teresą i synem Józefem, 9) Rossieński kupiec 2-éj gildy Mowsza Manasewicz z familią, 10) żydówka Cypa Zaks z synem Iszerem.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (134)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что Французскій подданный Владиславъ Невяровичъ возвращается за границу.

Тит. Сов. *Зубовичъ*. (155)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, iż Francuzki poddany Władysław Niewiarowicz powraca za granicę.

Radzca Honorowy *Zubowicz*. (155)

ОБЪЯВЛЕНІЕ

Отъ Виленской телеграфной станціи.

На основаніи заключенной 28 января 1860 года телеграфной конвенціи между Россіею, Австріею и Пруссіею,— съ 20 марта сего года будетъ имѣть полную силу новая измѣненная тарификація депешъ, какъ для заграничной, такъ и для внутренней телеграфныхъ корреспонденцій.

Тарификація эта будетъ производиться по слѣдующему расчету:

1) За 20 словъ будетъ взыматься по внутренней корреспонденціи—50 к. за каждый поясъ, а по заграничной, какъ для русскихъ такъ и для иностранныхъ линій по 38 коп.

2) За каждые послѣдующіе 10-ть словъ будетъ взыматься 25 коп. за каждый поясъ по внутренней корреспонденціи, и 19 к. заграничной.

Сверхъ того Виленская телеграфная станція имѣетъ честь довести до свѣдѣнія публики, что съ 20 же марта сего года по 1 апрѣля пріемъ депешъ будетъ производиться до 9 часовъ по полудни; съ 1 же апрѣля по 1-е октября депеши будутъ приниматься съ 7 часовъ утра до 9 часовъ по полудни.

Желающимъ познакомиться ближе съ измѣненнымъ тарифомъ, таковой будетъ предъявляемъ въ конторѣ станціи.

Начальникъ Виленской телеграфной станціи штабсъ-капитанъ *Шрейеръ*. (159)

1. Отъ Свенцянскаго земскаго исправника объявляется, о выѣздѣ за границу въ Германію, Бельгію и Францію помѣщика Свенцянскаго уѣзда Константина Александровича Скирмонта. (161)

OGŁOSZENIE

Wileńskiéj stacji telegraficznéj.

W skutku zawartéj 28 stycznia 1860 roku telegraficznéj konwencji pomiędzy Rossją, Austrją i Prusami,—od 20 marca bieżącego roku, będzie zastosowana nowa zmieniona taryfikacja depesz jak dla zagranicznéj, tak również i dla wewnętrznéj telegraficznéj korrespondencji.

Przy nowéj taryfikacji następujące wyliczenie będzie miało miejsce:

1) Za 20 wyrazów będzie opłata po 50 k. za każdy pas dla wewnętrznéj korrespondencji i 38 k. za każdy pas dla zagranicznéj korrespondencji. W ostatnim razie taż opłata się pobiera i za przejście depeszy przez ruskie telegraficzne linje.

2) Za każde następne 10 wyrazów będzie się opłacać po 25 kop. za pas dla wewnętrznéj, i 19 k., dla zagranicznéj korrespondencji.

Oprócz tego Wileńska stacja telegraficzna ma honor zawiadomić publiczność, że od 20 tego marca do 1 kwietnia, bióro dla przyjęcia depesz będzie otwarte do godziny 9 po południu; od 1 zaś kwietnia do 1 października, od godziny 7 z rana, do 9 po południu.

Życzący bliżéj poznać zmieniona taryfę, mogą ją oglądać w kantorze bióra.

Naczelnik Wileńskiéj telegraficznéj stacji sztabs-kapitan *Schrejer*. 2. (159)

1. Swięciański sąd ziemski ogłasza, iż obywatel Swięciańskiego powiatu Konstanty *Skirmont* wyjeżdża za granicę do niemiec, Belgii i Francji. (161)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

СВѢЖІЙ ТРАНСПОРТЪ

ПОЛУЧЕНО ВЪ МАГАЗИНѢ

А. ОЛЕШКЕВИЧА,

а именно: самый высшій сортъ ЕЛЕЦКОЙ МУКИ фабрики *Русанова*, свѣжую и малосоленную ОСЕТРИНУ, голландскія СЕЛЬДИ, ГОЛАНДСКІЙ СЫРЪ фабрика г-на *Брохоцкаго* и САЛЬНЫЯ СВѢЧИ. Магазинъ находится въ домѣ г. *Ромера* противу большой ремизы. (170)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

TRANSPORT ŚWIEZY

ZOSTAŁ OTRZYMANYM W MAGAZYNIE

A. OLESZKIEWICZA,

mianowicie: najwyższy gatunek JELECKIEJ MĄKI fabryki *Rusanowa*, świeżéj i małosolnéj JESIETRZYNY, holenderskich SLEDZI, HOLENDERSKI SER fabryki p. *Brochockiego* i ŁOJOWE SWIECE.— Magazyn znajduje się w domu p. Romera na przeciw wielkiéj remizy.

NAKŁADEM DRUKARNI

A. SYRKINA

w Wilnie,

przy ulicy niemieckiéj naprzeciw teatru wyszło: KUCHNIA i APTECZKA NARODOWA, zawierająca 636 przepisów gospodarskich, dzieło dla młodych gospodyń; cena exemplarza rs. 1 kop. 20. 1. (172)

KSIĘGARNIA ŻYTOMIRSKA

w Wilnie, p. f. Hussarowskiego otrzymała znaczny transport najnówszych książek wyszłych w Warszawie, a mianowicie u pp. Nowoleckiego, Bernsztejna, Natansona, S. Orgelbranda i Michała Gliksberga. 1. (156)

1. Виленская контора по сооруженію желѣзной дороги объявляетъ о выѣздѣ за границу Прусскихъ подданныхъ работниковъ Андрея Рейтера и Михаила Думплуса. (165)

1. Wileńskie bióro budowly drogi żelaznéj ogłasza, iż Pruscy poddani, robotnicy Andrzéj Rejter i Michał Dumplus wyjeżdżają za granicę. (165)

1. Na Antokolu przeciw byłego letniego szpitalu jest dom do wynajęcia; o cenie dowiedzieć się można u właścicielki onego Hermanowskiéj; mieszkającéj w klasztorze po missionarskim. (171)

1. Виленская контора по сооруженію желѣзной дороги объявляетъ о выѣздѣ за границу Прусскаго подданнаго, работника Іосифа Видецкаго. (160)

1. Wileńskie bióro budowly drogi żelaznéj ogłasza, iż Pruski poddany, robotnik Józef Widetzki wyjeżdża za granicę. (160)

WIADOMOŚCI KSIĘGARSKIE.

Księgarnia p. f. RUBENA RAFAŁOWICZA w Wilnie przy ulicy Zamkowéj, naprzeciw Wielkiéj remizy, otrzymała między innemi następujące dzieła:

Tomasza a Kempis, pisma różne. Poznań 45 k.
Skarb modlitw odpustowych. Berlin rs. 1 k. 20.
Pobudka do życia chrześcijańskiego. Berlin 75 k.
Niepokalana dziewica Marja, ze stanowiska dogmatycznego uważana, przez Aug. Nikolas.— Warszawa. . . . . rs. 1. k. 50.
Boga nieśmiertelnego Swięta Historja, z łacińskiego na polski język przetłumaczona przez Ks. Orłowskiego. Warszawa 1859 rs. 1 k. 50.
Przewodnik do szczęśliwości dla młodzieży naszéj wydał X. M. Solarski Św. Teol. Dr. Warszawa . . . . 50 k.
Nauki parafialne dogmatyczne dla ludu wiejskiego przez Ks. W. Serwatowskiego. Warszawa 1860. . . . . rs. 1 k. 50.
Modlitwa do Najświętszéj Marji Panny Pani Naszéj, (na odwrótnéj stronie jéj obrazu w Krymie w Bazylice zwanéj: Najświętszéj Marji Panny większéj, na spiżu wyryta) przez X. K. Antoniewicza. Wilno . . . . 5 k.
Modlitwa do Pana Jezusa . . . . . 5 k.
(Kupującym jednorazowie 100 exemplarzy, sprzedaje się za rs. 2).
Obraz Historji powszechnéj od stworzenia świata zawierający: 1) O karności klasztornéj; 2) Ćwiczenia duchowne; 3) O prawdziwéj skrusze serca; 4) o prawdzie naszych czasów skreślił D. Sévi-Alvarés tłumaczenie z francuzkiego. Warszawa 1860. . . . . rs. 3.

Powyższe dzieła jako też wszelkie inne jakimkolwiek bądź katalogiem ogłoszone, na żądania jak najśpieszniéj pocztą księgarnia wysyłać nieomieszka. 2. (143)

KSIĘGARNIA ŻYTOMIRSKA

w Wilnie na ulicy Ś. Jańskiéj pod firmą Hussarowskiego otrzymała transport ksiąg francuzkich, niemieckich i polskich, a także globy i mappy geograficzne, które sprzedaje po cenach zagranicznych. 3. (138)

DO SPRZEDANIA
MAJĄTEK MARKOW

w pow. Oszmiańskim położony nad Wilją i Uszą—rozległości 150 włok, chat osiadłych 30; dowiedzieć się o szczegółach u p. Niekraszewicza w domu Poznańskiego. 3. (140)

3. Podaje się do wiadomości, iż wypuszcza się w arędę ogrod fruktowy i warzywny pod nazwaniem Raj znajdujący się między ogrodami JW. hrabini Czapskiéj, i zakonnic panien Wizytek; ktoby życzył takowy wziąć w arędę, może zgłosić się do Przełożonéj Siostr Miłosierdzia, mieszkającéj w zakładzie Dzieciątka Jezus. (142)

3. *600 sztuk owiec merynosowych*, jest do sprzedania w pow. Trockim, w majątku Kroniach, z owiec tych za każdy pud wełny bierze się rocznie rs. 20. Wiadomość o sprzedaży powziąść można na miejscu, lub w Wilnie u p. Jastrzębskiego w domu Bobakowskich. (139)

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНІЕ.

Поповоду производящейся тяжбы въ Виленскомъ магистратѣ между мѣщанкою Людвикою дочерью Казимира Константоновичувною и прочими наслѣдниками по покойномъ Іосифѣ Константыновичѣ о должныхъ нижеподписавшемуся 500 р.; каковые наслѣдники домъ оставшійся по немъ въ городѣ Вильнѣ судьи Дызмасу Гриневичу продали и въ обеспеченіе у негожъ 1,000 р. сер. оставили, посему кромѣ наложенія ареста къ Виленскомъ магистратѣ на таковую сумму, предостерегаю, чтобы никто формально таковой суммы его подверженной обеспеченію отъ сказаной Константыновичувны неиріобрѣталъ и судья Гриневичъ никому неплатилъ до совершенаго окончанія тяжбы, въ противномъ случаѣ какія кто потери изъ собственнаго фундуша имѣть будетъ, самъ себѣ приписать вину принужденъ будетъ (подписалъ) Иванъ *Мадеръ*. (147)

ZASTRZEŻENIE.

Z powodu toczącéj się sprawy w Wileńskim magistracie z Wileńską mieszczanką Ludwiką córką Kazimierza Konstantynowiczówną i dalszemi sukcessorami, po zmarłym Józefie Konstantynowiczu, zawiniającym niżéj podpisanemu 500 rs., którzy to sukcessorowie dom po nim pozostały w m. Wilnie, sędziemu Dyzmasowi Hryniewiczowi wyprzedali—i na ewikcją u niegoż 1,000 rs. zostawili—przeto mimo aresztu w Wileńskim magistracie na takową summę założonego, zastrzegam, aby nikt zgoła téj summy jako ewikcji uległéj od wymienionéj Konstantynowiczówny nienabywał i sędzia Hryniewicz nikomu niewypłacał, do zupełnego ukończenia processu—w przeciwnym razie, jakie kto straty z własnego funduszu poniesie, sam sobie przypisać zmuszonym będzie.

Jan *Meder*. 2. (147)

ОБЪ ИЗДАНІИ
ГАЗЕТЫ КАВКАЗЪ
въ 1860 году.

Въ 1860 году газета „Кавказъ“ будетъ издаваться по той же программѣ, съ которою постоянные читатели ея уже успѣли ознакомиться въ теченіи *четырнадцати* лѣтъ существованія этого мѣстнаго изданія въ краѣ, которому суждена теперь столь отрадная и блестящая будущность.

Редакція этой газеты въ теченіи послѣднихъ трехъ лѣтъ старалась дать своему изданію направленіе болѣе сообразное съ современными потребностями общественной жизни, давая кавказскимъ своимъ читателямъ всѣ политическія и прочія новости, а иногороднымъ сообщая все интересное о Кавказѣ. Двойственная цѣль эта достигается по возможности, сообразно объему изданія, не превышающаго по положенію, *ста* листовъ, а доведеннаго теперешнею редакціею до *ста сорока* листовъ четкаго и убористаго шрифта, что составляетъ почти что вдвое, сравнительно прежнихъ годовъ изданія. Цѣль эта достигнута нами не повышая цѣны, и мы будемъ стараться вводить еще улучшенія, сообразно съ средствами, которыми можетъ располагать редакція.

По составу своему газета „Кавказъ“ раздѣляется на восемъ постоянныхъ отдѣловъ:

I. Правительственныя распоряженія.—Сюда же относятся *всѣ* Высочайшіе приказы по Кавказской арміи, а также по гражданскому вѣдомству. II. Современная лѣтопись Кавказскаго и Закавказскаго края, заключающая въ себѣ вѣсти изъ разныхъ городовъ и мѣстностей края. III. Извѣстія о Россіи. IV. Политическое обозрѣніе. V. Учено-Литературный Отдѣлъ, или: а) статьи учено-литературнаго содержанія, преимущественно (но не исключительно) относящіяся до исторіи, этнографіи и статистики Кавказскаго и Закавказскаго края; б) статьи по части изящной словесности какъ-то: повѣсти, разсказы, стихотворенія, сцены, очерки нравовъ, біографіи, военные анекдоты, путешествія, городскія замѣтки, новости изъ міра наукъ, искусствъ, земледѣлія и промышленности; театральная хроника, библіографія и т. д.—VI. Фельетонъ. Извѣстія о зрѣлищахъ въ Тифлисѣ. VII. Метеорологическія наблюденія Тифлисской Магнитной Обсерваторіи, и наконецъ, VIII, Разныя объявленія и извѣстія о пріѣзжающихъ и отъѣзжающихъ.

ПОДПИСКА ПРИНИМАЕТСЯ:

1. *Отъ Тифлисскихъ подписчиковъ*, ВЪ ТИФЛИСѢ, *исключительно* въ Редакціи, что на Александровской площади.
2. *Отъ иногородныхъ подписчиковъ*, ВЪ ТИФЛИСѢ, въ Редакціи газеты „Кавказъ“.
3. ВЪ С.-ПЕТЕРБУРГѢ, въ Газетной Экспедиціи.
4. ВЪ МОСКВѢ, въ Газетной Экспедиціи и у коммисіонера ИМПЕРАТОРСКАГО Московскаго Университета Θ. О. Свѣшникова.
5. Во всѣхъ газетныхъ экспедиціяхъ, находящихся при почтамтахъ.

ПОДПИСЫВАТЬСЯ ТАКЖЕ МОЖНО И ВО ВСѢХЪ ГУБЕРНСКИХЪ ПОЧТОВЫХЪ КОНТОРАХЪ; но за исправное и своевременное доставленіе газеты Редакція принимаетъ на себя отвѣтственность только передъ тѣми подписчиками, которые съ требованіями своими адресовались: **ВЪ ТИФЛИСЪ, ВЪ РЕДАКЦІЮ ГАЗЕТЫ »КАВКАЗЪ.«**

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

		Съ доставкою и пересылкою. Руб.	Коп.	Безъ доставки на домъ и перес. Руб.	Коп.
ГОДОВАЯ ЦѢНА:	За газету „Кавказъ“ (безъ „Вѣстника“ или казенныхъ прибавленій)	9	„	8	50
	За одни казенныя прибавленія (безъ газеты „Кавказъ“)	5	50	5	„
	За газету „Кавказъ“ съ казенными прибавленіями	12	50	12	„
ПОЛУГОДОВАЯ ЦѢНА:	За газету „Кавказъ“ (безъ казенныхъ прибавленій).	5	„	4	50
	За одни казенныя прибавленія (безъ газеты „Кавказъ“)	3	„	2	50
	За газету „Кавказъ“ съ казенными прибавленіями	6	50	6	„

**** Само собою разумѣется, что подписываться должно заблаговременно, дабы получать всѣ выходящіе нумера съ новаго года, Но независимо отъ того, на газету „Кавказъ“ можно подписываться всегда, съ тѣмъ что годъ будетъ считаться съ того только Н., предъ которымъ поступитъ подписка.*

Редакторъ Θедотъ Кобылевъ. 2. (120)

Księgarnia **M. ORGELBRANDA** w Wilnie,

przyjmuje jeszcze prenumeratę na miesięczny NAJTAŃSZY i NAJMODNIEJSZY ŻURNAL polski

„PENELOPE“

przeznaczony głównie dla robot i mod damskich. Prenumerata roczna w Wilnie rs. 2 kop. 70, z przesyłką pocztą rs. 3 k. 50. Zapisujący się obecnie na to pismo, otrzymają już 3 N-ra.— W pomienionéj księgarni złożono na skład główny dzieło:

HISTORJA KOMUNIZMU,

albo obalenie utopji Socialistów za pomocą historji, przez A. Sudre. Cena rs. 1 k. 80.— Nadto, otrzymano rozgłośną komedją konkursową

DLA MIŁEGO GROSZA,

przez Ap. Nałęcz Korzeniowskiego. Cena rs. 1. 3. (146)

2: Для свѣдѣнія гг. помѣщиковъ, купечества и любителей растеній и ботаники:

Помѣщица царства польскаго Люблинской губ. Бяльскаго уѣзда имѣнія *Непли*, вдова губернскаго предводителя дворянства Юлія Мержеевская объявляетъ: 1) что вотчинное ея имѣніе Непли, отъ уѣздныхъ городовъ: Бреста Литовскаго (Гродненской губерніи) въ 10 верстахъ; а отъ Бялы (царства польскаго) въ 28 верстахъ, надъ судоходными рѣками: Бугомъ и Крежсной расположенное, съ принадлежащими къ оному имѣнію фольваркомъ Самовичи и деревнею Кузавкою, лѣсами, со всѣми дворными, экономическими и хозяйственными строеніями, оцѣняемое въ 100,000 руб. сер. Желаетъ продать или отдать кому на нѣсколько лѣтъ въ арендное содержаніе за 6,000 руб. въ годъ платежа. Въ семъ имѣніи земля плодородная лучшей доброты, а по близости къ оному воды и лѣсовъ, имѣніе сіе удобно къ учрежденію въономъ всякихъ фабричныхъ и мануфактурныхъ заведеній и 2) что, въ парникахъ сего же имѣнія Непли имѣется для продажи 1,940 штукъ разныхъ рѣдкихъ растеній и цвѣтовъ, а въ особенности: Камелій, Азалій, Ргододендроновъ, отличныхъ свойствомъ величиною и обьемомъ, подробно описанныхъ и оцѣненныхъ распоряженіемъ г. начальника Люблинской губерніи на сумму 35,765 руб.— По обоимъ симъ предметамъ, какъ относительно всякихъ условій по имѣнію, такъ и о оранжереи, гг. желающіе могутъ адресоваться къ повѣренному г-жи Мержеевской, Г. Б. Штейнбергу въ г. Брестъ-Литовскомъ жительствующему, посредствомъ коего будутъ сообщены гг. контрагентамъ подробные планы, описи и документы къ соображенію.

Вдова Юлія *Мержеевская*. (137)

2. Dla wiadomości pp. obywateli, kupiectwa, amatorów roślin i botaniki:

Obywatelka królewstwa polskiego, guber. Lubelskiéj, powiatu Bialskiego, majątku *Nepli*,— wdowa po gubernjalnym marszałku, Julja Mierzejewska, ogłasza: 1) że dziedziczny jéj majątek Nepli, oddalony od miast powiatowych: Brześcia Litewskiego (w gub. Grodzieńskiéj) wiorst 10,— od Białéj (w królewstwie polskiem) wiorst 28,— nad rzekami spławnemi: Bugiem i Kreźsno położony, z należącemi do majątku tego, folwarkiem Samowicze, wsią Kuzawka, lasami i wszystkiemi dwornemi, administracyjnemi i gospodarskiemi zabudowaniami, sprzedaje się za cenę 100,000 rub. sr., albo też wydzierżawia na lat kilka, licząc za rok dzierżawy 6,000 rub. sr. W majątku tym, ziemia urodzajna, w najlepszym gatunku, a że las i woda są blizko, to daje łatwość założenia wszelkich fabryk i rękodzieł; i 2) że, w cierplarniach tegoż majątku *Nepli* jest do sprzedania 1,940 sztuk rozmaitych rzadkich roślin i kwiatów, a mianowicie: Kamelje, Azalje, Rododendrony, odznaczające się własnościami, wysokością i objętością;—wszystkie z rozporządzenia p. naczelnika gubernii Lubelskiéj szczegółowie opisane i ocenione 35,765 rub. sr.— Ktoby życzył poznać bliżéj wszelkie warunki dotyczące majątku lub cieplarni, raczy zgłosić się do pełnomocnego pani Mierzejewskiéj, pana Sztejnberg w Brześciu Litewskim mieszkającego, za pośrednictwem którego, kontrahenci mogą sobie mieć udzielonemi: plany, opisania i dokumenta.

Wdowa Julja *Mierzejewska*. (137)

2. Nowo otworzona księgarnia sortymentowa, komissowa i nakładowa JÓZEFA JOACHIMA OKOŃSKIEGO w WARSZAWIE ma zaszczyt zawiadomić osoby interessowane, że jako sortymentowa, posiada dobór dzieł w językach: polskim, francuzkim, niemieckim, angielskim i innych—jako komissowa, przyjmuje na skład do rozpowszechnienia: książki, nuty, ryciny i t. p.—jako nakładowa, zajmuje się wydawnictwem i uprasza o łaskawe nadsyłania wiadomości (franco), jakie, gdzie, u kogo, i na jakich warunkach są do nabycia manuskrypta.

Podejmuje się dostarczać dzieła do zakładów naukowych w Królestwie i Cesarstwie, na warunkach nader przystępnych, jak równie do bibliotek publicznych i zbiorowych obywatelskich, a przy urządzonych stałych stosunkach i pośrednictwie swoich komissjonerów; w Paryżu L. Hachette i C-o. i w Lipsku F. A. Brockhausa, jest w możności dostarczać w najkrótszym czasie to wszystko, co żądane być może, i to co się najświeższego z literatury ukaże.

Przymuje prenumeratę na *Pisma perjodyczne*, wychodzące w kraju i za granicą—i takowe z całą *punktualnością* i *akuratnością*, jak równie i wszelkie zlecenia którémi zaszczyconą zostanie—obowiązuje się uskuteczniać.

Księgarnia ta przyjmuje przedpłatę na Kurjera Wileńskiego i jest zaopatrzoną we wszystkie dzieła nakładowe drukarni A. H. Kirkora w Wilnie. (145)

3. Wypuszcza się od Ś. Jerzego całe górne piątro w domu Tańskiego, byłym Zambrzyckich, obok hotelu Niszkowski, na przeciw Miłosiernych. (154)

ПАРОВАЯ МЕЛЬНИЦА

Отдается въ арендное содержаніе состоящая въ губернскомъ городѣ Могилевѣ надъ Днѣпромъ; вымолывается въ оной въ продолженіи года 120,000 пудовъ крупичетой муки неуступающей въ добротѣ наилучшей марымонтской или елецкой, съ 2,000 пудовъ пшеницы выдѣлывается 1,500 пудовъ нѣсколько-сортной муки, и до 500 пудовъ отробей. Желающій изъ своего капитала воспользоваться хорошимъ процентомъ можетъ быть увѣреннымъ, что пустивъ въ оборотъ капитала 35,000 р. сер. можно получить до 20,000 р. сер. въ годъ пользы кромѣ всѣхъ издержекъ нужныхъ для содержанья мельницы; о кондиціяхъ полное свѣдѣніе можно имѣть на мѣстѣ въ Могилевѣ въ канцеляріи уѣзднаго предводителя дворянства у его секретаря г. Косаржецкаго. 3. (133)

MŁYN PAROWY

Wypuszcza się w dzierżawę w gubernialnym mieście Mohylewie nad Dnieprem; wymiela się w nim na rok 120,000 pudów mąki krupczatki nie ustępującéj w dobroci najlepszéj marymontskiéj lub jeleckiéj, z 2,000 pudów pszenicy wyrabia się 1,500 pudów mąki rozgatunkowanéj i do 500 pudów otrębi. Ktoby więc chciał kapitał swój korzystnie umieścić, może być pewnym dobrego zarobku, bo puściwszy w obrót 35,000 kapitału można mieć do 20,000 rub. sr. w rok korzyści prócz expensu potrzebnego na utrzymanie młynu.— O warunkach może się zgłosić na miejscu w Mohylewie w kancellarji marszałka powiatowego do jego sekr. Kossarzeckiego. 3. (133)

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—17 марта 1860 г. Цензоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ.

W Drukarni A. H. Kirkora i sp